

Groei van kinderopvang

Een onderzoek naar oorzaken

Eindrapport

Een onderzoek in opdracht van het ministerie van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap

Marcia van Oploo, MSc MA
dr. Anita van Velzen
drs. Cornelis van der Werf
drs. Mirjam Engelen

Projectnummer: B3413\B3419

Zoetermeer, 5 mei 2008

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij Research voor Beleid. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Research voor Beleid. Research voor Beleid aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Voorwoord

Sinds 2005 is het aantal kinderen dat gebruik maakt van kinderopvang sterk gestegen. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft Research voor Beleid gevraagd te onderzoeken wat de oorzaken van de groei van het gebruik van kinderopvang zijn en welke oorzaak welk aandeel van de groei verklaart. Hiertoe zijn vraagouders, gastouderbureaus en gastouders ondervraagd en is het geheel gestaafd aan de mening van een aantal experts op het gebied van kinderopvang.

Research voor Beleid presenteert in dit rapport de bevindingen op het onderzoek. Vanuit het ministerie van OCW is het onderzoek begeleid door Marjan Zebregs en Thijs Geurts, die wij op deze plaats willen bedanken voor de prettige en constructieve samenwerking. Tenslotte willen wij eenieder die zijn medewerking heeft verleend aan dit onderzoek bedanken.

Mirjam van Engelen
Research Manager

Inhoudsopgave

Samenvatting	11
1 Inleiding	19
1.1 Beleidscontext	19
1.2 Onderzoeksopzet en respons	21
1.2.1 Vraagouders	21
1.2.2 Gastouderbureaus	22
1.2.3 Gastouders	22
1.2.4 Expertmeeting	23
1.3 Representativiteit	23
1.4 Rekenmethode	24
1.5 Leeswijzer	25
2 Gastouderopvang	27
2.1 Vraagouders	27
2.1.1 Groei	27
2.1.2 Oorzaken van groei	27
2.2 Gastouderbureaus	33
2.2.1 Inleiding	33
2.2.2 Populatie	33
2.2.3 Profiel van gastouderbureaus	35
2.2.4 Koppeling gastouders/ouders	37
2.2.5 Werving van gastouders	37
2.2.6 Groei van gastouderbureaus	38
2.2.7 Redenen voor groei	38
2.2.8 Professionalisering gastouderbureaus	39
2.3 Gastouders	40
2.3.1 Aanvang van gastouderschap	40
2.3.2 Kinderen	41
2.3.3 Opvangdagen en -tijden	42
2.3.4 Relatie met gastouderbureau	42
2.3.5 Achtergrondkenmerken	44
2.4 Conclusie	45
3 Dagopvang	49
3.1 Vraagouders	49
3.1.1 Groei	49
3.1.2 Oorzaken van groei	49
3.2 Conclusie	55

4	Buitenschoolse opvang	57
4.1	Vraagouders	57
4.1.1	Groei	57
4.1.2	Oorzaken van groei	57
4.2	Conclusie	63
5	Drie oorzaken uitgelicht	65
5.1	Arbeidsparticipatie	65
5.1.1	Arbeidsparticipatie bij gebruik gastouderopvang	65
5.1.2	Arbeidsparticipatie bij gebruik dagopvang	65
5.1.3	Arbeidsparticipatie bij gebruik buitenschoolse opvang	66
5.2	Substitutie	66
5.2.1	Substitutie naar gastouderopvang	66
5.2.2	Substitutie naar dagopvang	72
5.2.3	Substitutie naar buitenschoolse opvang	76
5.3	Maatschappelijk beeld van kinderopvang	80
5.3.1	Vergelijking met 2006	80
5.3.2	Mening van Experts	82
5.4	Conclusie	83
Bijlagen	Eindrapportage Kinderopvang	87
1	Frequentietabellen uren werk ouders	89
2	Combinatie van uren arbeidsparticipatie en uren kinderopvang	93
3	Aanvullende tabellen gastouderbureaus	97
4	Vragenlijst ouders	99
5	Vragenlijst gastouderbureaus	113
6	Vragenlijst gastouders	117
7	Stellingen expertmeeting	121

Overzicht tabellen en figuren

Tabellen in tekst

Hoofdstuk 1: inleiding

Tabel 1.1	Groei aantal kinderen naar soort kinderopvang (dagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang) 2005, 2006 en 2007
Tabel 1.2	De behaalde netto respons
Tabel 1.3	De behaalde netto doelstellingen respons van gastouderbureaus
Tabel 1.4	Vergelijking van de aanwas in 2006 en 2007
Tabel 1.5	Fictief voorbeeld van de berekeningsmethode

Hoofdstuk 2: gastouderopvang

Tabel 2.1	Oorzaken voor de groei van gastouderopvang in 2006 (gewogen uren)
Tabel 2.2	Oorzaken voor de groei van gastouderopvang in 2007 (gewogen uren)
Tabel 2.3	Redenen voor groei van gastouderopvang gepercenteerd op <u>redenen</u> in 2006 en 2007
Tabel 2.4	Redenen voor groei van gastouderopvang, gepercenteerd op kinderen in 2006 en 2007
Tabel 2.5	De belangrijkste redenen voor keuze gastouderopvang in 2006 en 2007
Tabel 2.6	Aantal bureaus naar plaats van vestiging
Tabel 2.7	Aantal bureaus naar jaar van oprichting
Tabel 2.8	Combinatie met andere vormen van kinderopvang
Tabel 2.9	Bureaus naar sector van herkomst
Tabel 2.10	Aantal ingeschreven gastouders
Tabel 2.11	Aantal ingeschreven kinderen naar leeftijd
Tabel 2.12	Flexibiliteit in opvangtijden buiten reguliere tijden (7.30-18.30)
Tabel 2.13	Wijze van koppeling ouders met gastouders
Tabel 2.14	Wijze van werving van gastouders
Tabel 2.15	Groei in aantal gastouders en kinderen
Tabel 2.16	Redenen voor groei bureaus
Tabel 2.17	Aantal inschrijvingen bij brancheorganisaties
Tabel 2.18	Wijzigingen takenpakket door groei
Tabel 2.19	Jaar dat gastouder is begonnen te werken als gastouder bij een (geregi-streerd) gastouderbureau
Tabel 2.20	Aantal jaren dat gastouders voorheen als gastouder/oppas werkte zonder tussenkomst van een gastouderbureau, indien van toepassing.
Tabel 2.21	Reden van aansluiting bij gastouderbureau
Tabel 2.22	Aantal dagen dat gastouder kinderen opvangt
Tabel 2.23	De meeste voorkomende begintijden, eindtijden en combinaties
Tabel 2.24	Wijze waarop gastouder in contact is gekomen met gastouderbureau
Tabel 2.25	Diensten die het gastouderbureau biedt
Tabel 2.26	Leeftijd van de gastouder
Tabel 2.27	Percentage gastouders dat eigen kinderen heeft in de verschillende leeftijds-groepen.
Tabel 2.28	Gemiddelde inkomsten per maand uit gastouderopvang

Tabel 2.29 Andere individuele inkomsten naast gastouderopvang

Hoofdstuk 3: dagopvang

- Tabel 3.1 Oorzaken voor de groei van dagopvang in 2006 (gewogen uren)
Tabel 3.2 Oorzaken voor de groei van dagopvang in 2007 (gewogen uren)
Tabel 3.3 Redenen voor groei van dagopvang gepercenteerd op redenen in 2006 en 2007
Tabel 3.4 Redenen voor groei van dagopvang gepercenteerd op kinderen in 2006 en 2007
Tabel 3.5 Belangrijkste reden voor keuze dagopvang in 2006 en 2007

Hoofdstuk 4: buitenschoolse opvang

- Tabel 4.1 Oorzaken voor de groei van buitenschoolse opvang in 2006 (gewogen uren)
Tabel 4.2 Oorzaken voor de groei van buitenschoolse opvang in 2007 (gewogen uren)
Tabel 4.3 Redenen voor groei van buitenschoolse opvang gepercenteerd op redenen in 2006 en 2007
Tabel 4.4 Redenen voor groei van buitenschoolse opvang gepercenteerd op kinderen in 2006 en 2007
Tabel 4.5 Belangrijkste reden voor keuze buitenschoolse opvang in 2006 en 2007

Hoofdstuk 5: drie oorzaken uitgelicht

- Tabel 5.1 Arbeidsparticipatie van ouders die meer zijn gaan werken met gastouderopvang in jaren in gemiddelde uren per week in 2005, 2006 en 2007
Tabel 5.2 Arbeidsparticipatie in dagopvang in gemiddelde uren per week voor ouders die meer wilden gaan werken (2005, 2006 en 2007)
Tabel 5.3 Arbeidsparticipatie van ouders die meer wilden werken voor buitenschoolse opvang in jaren in gemiddelde uren per week in 2005, 2006 en 2007
Tabel 5.4 Herkomst van kinderen die in 2006 en 2007 voor het eerst gebruik maken van gastouderopvang
Tabel 5.5 Voorheen de (betaalde/onbetaalde) oppas, nu gastouder, aanvangsjaren 2006 en 2007
Tabel 5.6 Redenen voor aanwas in 2006 naar afkomst: initieel gebruik, informele substitutie en formele substitutie naar gastouderopvang
Tabel 5.7 Redenen voor aanwas in 2007 naar afkomst: initieel gebruik, informele substitutie en formele substitutie naar gastouderopvang
Tabel 5.8 Redenen voor informele substitutie in 2006 en 2007 naar gastouderopvang in gewogen uren
Tabel 5.9 Arbeidsparticipatie ouders met informele substitutie naar gastouderopvang in jaren in gemiddelde uren per week in 2005, 2006 en 2007
Tabel 5.10 Herkomst van kinderen die in 2006 en 2007 voor het eerst gebruik maken van dagopvang
Tabel 5.11 Redenen voor aanwas in 2006 naar afkomst: initieel gebruik, informele substitutie en formele substitutie naar dagopvang
Tabel 5.12 Redenen voor aanwas in 2007 naar afkomst: initieel gebruik en informele substitutie naar dagopvang
Tabel 5.13 Herkomst van kinderen die in 2006 en 2007 voor het eerst gebruik maken van buitenschoolse opvang
Tabel 5.14 Redenen voor aanwas in 2006 naar afkomst: initieel gebruik, informele substitutie en formele substitutie naar buitenschoolse opvang

Tabel 5.15	Redenen voor aanwas in 2007 naar afkomst: initieel gebruik, informele substitutie en formele substitutie naar buitenschoolse opvang
Tabel 5.16	Percentuele invloed van veranderingen in de omgeving op de uren groei van kinderopvang in 2006 en 2007
Tabel 5.17	Beoordeling van kinderopvangvormen (aandeel moeders dat opvangvorm een goede mogelijkheid of ideaal vindt) (alle moeders, inclusief niet-gebruikers) (in procenten)
Tabel 5.18	Aantal dagen dat de zorg voor een kind volgens ouders aan anderen kan worden uitbesteed (in procenten)
Tabel 5.19	Aantal dagen dat de zorg voor een kind volgens ouders aan anderen kan worden uitbesteed (in gemiddeld aantal dagen per gebruikersgroep)

Figuren in tekst

Figuur 1.1	De definities van groei
Figuur 1.2	Vergelijking van de aanwas in 2006 en 2007
Figuur 2.1	De groei van gastouderopvang in 2006 en 2007
Figuur 2.2	Oorzaken voor de groei van gastouderopvang in 2006
Figuur 2.3	Oorzaken voor de groei van gastouderopvang in 2007
Figuur 2.4	Ontwikkeling van gastouderopvang in kinderen (percentage, geïndexeerd op totaal aantal kinderen in gastouderopvang in 2007)
Figuur 3.1	Groei van dagopvang in 2006 en 2007
Figuur 3.2	Oorzaken voor de groei van dagopvang in 2006
Figuur 3.3	Oorzaken voor de groei van dagopvang in 2007
Figuur 4.1	Groei van buitenschoolse opvang in 2006 en 2007
Figuur 4.2	Oorzaken voor de groei van buitenschoolse opvang in 2006
Figuur 4.3	Oorzaken voor de groei van buitenschoolse opvang in 2007
Figuur 5.1	Herkomst van kinderen die in 2006 voor het eerst gebruik maken van gastouderopvang
Figuur 5.2	Herkomst van kinderen die in 2007 voor het eerst gebruik maken van gastouderopvang
Figuur 5.3	Herkomst van kinderen die in 2006 voor het eerst gebruik maken van dagopvang
Figuur 5.4	Herkomst van kinderen die in 2007 voor het eerst gebruik maken van dagopvang
Figuur 5.5	Herkomst van kinderen die in 2006 voor het eerst gebruik maken van buitenschoolse opvang
Figuur 5.6	Herkomst van kinderen die in 2007 voor het eerst gebruik maken van buitenschoolse opvang

Samenvatting

In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft Research voor Beleid een onderzoek uitgevoerd naar de oorzaken van groei van kinderopvang in Nederland. Aanleiding tot dit onderzoek is de snelle groei van kinderopvang in de laatste paar jaren. De centrale vraag is die naar de verschillende oorzaken van de groei van de diverse vormen van kinderopvang, waarbij het gaat om dagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang¹.

INLEIDING

Definities in dit onderzoek

- **Groei:** *aanwas* en *uitbreiding* in kinderopvang.²
- **Vraagouders:** ouders met kinderen in de leeftijdscategorie voor kinderopvang die een bepaalde vorm van kinderopvang (kunnen) afnemen.
- **Aanwas:** kinderopvanggebruik van kinderen, die voor het eerst gebruik maken van de specifieke kinderopvangvorm. Aanwas valt uiteen in drie hoofdtypen: *initieel gebruik*, *informele substitutie* en *formele substitutie*. Daarnaast kan er sprake zijn substitutie van de peuterspeelzaal.
- **Uitbreiding:** een uitbreiding (in uren) van kinderopvang van kinderen die voorheen deze specifieke vorm ook al gebruikten.
- **Initieel gebruik:** kinderopvanggebruik van kinderen, die voor het eerst gebruik maken van kinderopvang, welke vorm dan ook.
- **Kinderopvang:** alle vormen van opvang van kinderen van 0-12 jaar door anderen dan de eigen ouders die vallen onder de Wet kinderopvang ofwel: gastouderopvang via geregistreerde gastouderbureaus, dagopvang en buitenschoolse opvang.
- **Peuterspeelzaal:** een voorziening waarin uitsluitend kinderen vanaf de leeftijd van twee jaar tot het tijdstip waarop zij kunnen deelnemen aan het basisonderwijs, verblijven in een speelgroep. Een peuterspeelzaal valt niet onder de Wet kinderopvang.
- **Informele substitutie:** kinderopvanggebruik van kinderen, die voorheen (voornamelijk) gebruik maakten van informele kinderopvang, zoals betaalde of onbetaalde oppas.
- **Formele substitutie:** kinderopvanggebruik van kinderen, die voorheen (voornamelijk) gebruik maakten van formele kinderopvang, zoals dagopvang of buitenschoolse opvang.
- **Oorzaken van groei** hier gebruikt om causaal verband tussen factoren aan te geven op landelijk niveau.
- **Redenen van groei** hier gebruikt voor de beweegredenen van ouders om meer kinderopvang te gebruiken.

¹ De oorzaken van groei van alle kinderopvangvormen samen (*totale groei*) is in dit rapport niet opgenomen. Er zijn drie steekproeven getrokken: een correcte weging voor samenvoegen is niet goed uit te voeren wegens het ontbreken van concrete cijfers over de *uren* gebruik van kinderopvang van de totale populatie.

² Het gaat hierbij om daadwerkelijke toename van uren gebruik.

Onderzoeksopzet en respons

Het onderzoek bestaat uit drie delen. Het eerste deel betreft een enquête onder vraagouders met behulp van een internetpanel, waarbij zij zijn ondervraagd over het gebruik van gastouderopvang, dagopvang en/of buitenschoolse opvang. Hierbij stonden voornamelijk de beweegredenen van ouders centraal om kinderopvang te gaan gebruiken dan wel uitbreiden. De totale netto respons bedraagt 1.603 vraagouders: 400 voor dagopvang, 400 voor buitenschoolse opvang en 803 voor gastouderopvang (ongeveer gelijk verdeeld over de leeftijdsgroepen 0 t/m 3 jaar en 4 t/m 12 jaar).

Daarnaast is een telefonisch onderzoek onder gastouderbureaus uitgevoerd, waarbij het profiel van de bureaus en hun achtergrond centraal staat. In totaal zijn 124 gastouderbureaus van verschillende groottes (0-2.980 gastouders) bevraagd.

Via de gastouderbureaus is een webenquête onder gastouders uitgevoerd. In totaal hebben 493 gastouders de vragenlijst ingevuld, waarmee de responsdoelstelling is behaald. Met deze vragenlijst zijn diverse achtergrondgegevens van de gastouders achterhaald, waaronder de wijze waarop de gastouderopvang georganiseerd is en de relatie met het gastouderbureau. Het is niet te bepalen tot welk gastouderbureau de gastouders behoren. Vanwege de verschillen in onderzoeksopzet, zijn de resultaten van de drie deelonderzoeken niet direct vergelijkbaar.

In een klankbordgroep bijeenkomst zijn de conceptresultaten van het onderzoek besproken met deskundigen en vertegenwoordigers van brancheorganisaties.

De gegevens uit het onderzoek volgen de trends van die van de Belastingdienst en zijn representatief. De experts hebben aangegeven de resultaten te herkennen.

GASTOUDEROPVANG

Groei van gastouderopvang (onderzoek onder vraagouders)

De gastouderopvang is tussen 2005 en 2007 gegroeid van 30.000 naar 98.000 kinderen. Gastouderopvang groeide verhoudingsgewijs veel sneller dan dagopvang en buitenschoolse opvang. De groei van het gebruik van gastouderopvang in uren is in 2007 meer dan 3x zo groot als de groei in 2006. Dit geldt voor zowel de uren aanwas als voor de uitbreiding. Het totaal aantal uren aanwas bedraagt in 2007 90% van de totale groei.

De belangrijkste oorzaak voor groei is zowel in 2006 en 2007 de wens van de moeder om meer te werken/studeren. Gewogen naar uren is deze oorzaak voor resp. 11,6% en 23,4% verantwoordelijk voor de groei van het gebruik van gastouderopvang. Gewogen naar redenen voor de groei in het gebruik, geeft een kwart (25% in 2006) tot eenderde (33% in 2007) van de ouders (de wens) tot uitbreiding van moeders arbeidsparticipatie als de belangrijkste reden voor aanwas dan wel uitbreiding van kinderopvang aan. Gepercentageerd op het aantal kinderen, heeft voor bijna 40% van de kinderen in 2007 deze wens meegespeeld.

Een tweede belangrijke oorzaak voor groei is het feit dat gastouderopvang financieel aantrekkelijk is voor gastouders: 11,6% in 2006 en 15,5% in 2007, in gewogen uren. Voor 13% van de ouders was financiële aantrekkelijkheid voor gastouders de belangrijkste reden

om gastouderopvang te gaan gebruiken of uitbreiden in 2007. Voor 27,2% van de kinderen lag deze reden mede ten grondslag aan de aanwas of uitbreiding gastouderopvang in 2007.

Onderzoek onder gastouderbureaus

Van de gastouderbureaus is een kwart (25%) opgericht vóór 2005, dat wil zeggen voordat de Wet kinderopvang inwerking trad. In 2005 is 11% van de gastouderbureaus opgericht, in 2006 20% van de gastouderbureaus opgericht en in 2007 31%¹. Van de totale groep van ondernemers had 35% helemaal geen ervaring in kinderopvang of zorg hadden voor ze een gastouderbureau begonnen.

Het aantal ingeschreven gastouders verschilt aanzienlijk per gastouderbureau. Ruim 28% van de gastouderbureaus heeft maximaal 20 gastouders. Bijna een kwart van de gastouderbureaus (24%) heeft 100 of meer gastouders, waaronder gastouderbureaus met meer dan 2000 gastouders. In de periode 2006-2007 is het aantal gastouders verdubbeld.

Een grote groep gastouderbureaus (46%) verzorgt de opvang van een beperkt aantal kinderen (0 t/m 25), van (zowel) jonge als oudere kinderen. Het gemiddeld aantal kinderen per gastouderbureau is gegroeid tussen 2005 (gemiddeld 81 kinderen) en 2007 (gemiddeld 128 kinderen). Het aantal kinderen in absolute termen is in deze jaren verdriedubbeld, zo blijkt uit het onderzoek onder gastouderbureaus.

Het feit dat kinderopvang (en dus ook gastouderopvang) voor ouders goedkoper is geworden achten gastouderbureaus de belangrijkste factor (48%) voor de toename in gebruik van gastouderopvang. Op de tweede plaats staan de wachtlijsten in de dagopvang (13%), die maken dat ouders zich wenden tot andere mogelijkheden, zoals gastouderopvang.

Onderzoek onder gastouders

Het grootste deel van de gastouders is ingeschreven bij een gastouderbureau in 2007 (42%). Een kwart van de gastouders is vóór 2005 begonnen te werken als gastouder bij een (geregistreerd) gastouderbureau.

De meeste gastouders vangen per week gemiddeld 1 of 2 kinderen op in de leeftijdscategorie 0 t/m 3 jaar, al (21%) dan niet (25%) gecombineerd met de opvang van evenveel 4 t/m 12 jarigen. Iets minder dan een kwart van de gastouders is (ook) gastouder voor kinderen die directe familie zijn (23%), zo blijkt uit het onderzoek onder gastouders. Van alle gastouders past 70% (ook) op kinderen die geen familie of kennissen zijn.

Het totaal aantal kinderen dat gastouders gemiddeld per week opvangen, is verdrievoudigd ten opzichte van 2005. De grootste toename heeft plaatsgevonden van 2006 naar 2007². In 2007 vangt driekwart van de gastouders 2, 3 of 4 dagen per week kinderen op, evenredig verdeeld (resp. 24%, 23% en 25%).

¹ In de maanden januari en februari 2008 is 13% van de ondervraagde gastouderbureaus opgericht: de uitvoeringsperiode van de enquête was begin maart 2008.

² Bij een indexatie op het totaal aantal kinderen dat alle gastouders tezamen gemiddeld per week opvangen in 2007 (=100%), betreft het totaal aantal kinderen in 2005 en 2006 respectievelijk 35% en 53%.

Het merendeel van de gastouders heeft huisbezoek gehad van een vertegenwoordiger van het gastouderbureau (94%). Iets meer dan een derde van de gastouders heeft voor de registratie de veiligheid in het huis waar de opvang plaatsvindt, moeten aanpassen (36%). In totaal heeft een derde van de gastouders een EHBO-cursus gevolgd. Drievijfde van de gastouders (60%) heeft vaker dan 3x per jaar contact met het gastouderbureau, 11% heeft geen regelmatig contact met het bureau. De aard van het contact is niet onderzocht.

Vrijwel alle gastouders zijn vrouw (98%). De leeftijdscategorie 35-54 jaar heeft een omvang van 55%, 4% is ouder dan 65 jaar. De meeste gastouders hebben zelf kinderen (86%): van alle gastouders heeft 37% alleen kinderen ouder dan 12 jaar. Voor een derde (67%) van de gastouders zijn de inkomsten uit gastouderopvang de belangrijkste bron van hun persoonlijke inkomsten (niet gezinsinkomen). Van alle gastouders verdient 40% maximaal 500 euro per maand (bruto). Het aandeel gastouders dat AOW, pensioen of VUT ontvangt, is 8%.

DAGOPVANG

Groei van dagopvang (onderzoek onder vraagouders)

De dagopvang is tussen 2005 en 2007 gegroeid van 224.000 naar 283.000 kinderen en is de grootste vorm van kinderopvang. De groei in uren in 2007 is ongeveer een factor 2,5 groter dan in 2006. De groei in uren bestaat voornamelijk uit aanwas; uitbreiding behelst 6% en 12% van de totale groei in respectievelijk 2006 en 2007.

De belangrijkste oorzaak van de groei van het gebruik van dagopvang zijn 'nieuwe' kinderen; dat wil zeggen kinderen die eerder te jong waren voor deze kinderopvangvorm (bijvoorbeeld het kind was net geboren). In 2006 ligt deze reden voor 40,6% ten grondslag aan de totale groei in gewogen uren, in 2007 voor 31,9% in gewogen uren. Ouders merken de leeftijd van het kind als belangrijkste reden voor hun aanwas dan wel uitbreiding dagopvang aan: 40% in 2006 en 30% in 2007. Gepercenteerd op kinderen gaat het om 43,4% in 2006 en 34,0% in 2007.

De tweede oorzaak van de groei van het gebruik van dagopvang is de wens van moeders¹ om meer te gaan werken/studeren (19,2% in 2006 en 24,8% in 2007; in gewogen uren). Deze oorzaak speelt vooral een rol bij groei door uitbreiding. Een kwart van de ouders merkt de leeftijd van het kind aan als belangrijkste reden van hun aanwas dan wel uitbreiding van het gebruik van dagopvang (26% in 2006 en 24% in 2007). Uitgaande van het aantal kinderen, heeft deze reden bij 29,5% en 29,3% van de kinderen meegespeeld bij de aanwas of uitbreiding in 2006 en 2007.

¹ Het gaat hierbij daadwerkelijk om de moeders, anders staat er 'vaders' of 'ouders'.

BUITENSCHOOLSE OPVANG

Groei van buitenschoolse opvang (onderzoek onder vraagouders)

Het gebruik van buitenschoolse opvang is tussen 2005 en 2007 gegroeid van 121.000 kinderen naar 176.000 kinderen. De groei in uren gebruik buitenschoolse opvang is in 2007 bijna 2x zo groot als de groei in uren in 2006. Aanwas ligt in zowel 2006 als 2007 voor meer dan 80% ten grondslag aan de groei.

In 2006 wordt de groei van buitenschoolse opvang vooral verklaard doordat moeders meer willen werken (33,3%; gewogen uren) en doordat jonge kinderen naar de basisschool gaan en door de schooltijden BSO nodig hebben (eerder was het kind te jong: 23,4%; gewogen uren). De laatste oorzaak is in 2007 de voornaamste: 28,5% (gewogen uren). De wens van moeder¹ om meer te gaan werken/studeren ligt voor 21,0% gewogen uren te grondslag aan de groei van het gebruik van buitenschoolse opvang.

Ouders geven als belangrijkste reden voor de groei de wens tot uitbreiding van moeders arbeidsparticipatie aan, in zowel 2006 (33%) als in 2007 (31%). Ook gepercenteerd op kinderen is dit de voornaamste beweegreden (2006: 36,8%; 2007: 36,1%). De leeftijd van de kinderen wordt door 28% en 30% van de ouders als reden genoemd voor hun aanwas/uitbreiding in resp. 2006 en 2007. Op kinderen gepercenteerd, gaat dit om 29,5% in 2006 en 33,0% in 2007.

DRIE OORZAKEN UITGELICHT

Arbeidsparticipatie

Arbeidsparticipatie is een belangrijke reden voor ouders om kinderen naar de *gastouderopvang* te brengen. Bij twee-oudergezinnen neemt de arbeidsparticipatie van zowel de hoofdverdiener als de meeverdiener toe gedurende de drie jaargangen (resp. 2,1 en 3,2 uur). De toename in arbeidsparticipatie is het sterkst in gastouderopvang te zien bij de eenoudergezinnen (10,5 uur).

Bij ouders die aangaven dat ze *dagopvang* gestart of uitgebreid hebben om meer te werken, is bij twee-oudergezinnen sprake van toename van arbeidsparticipatie sinds 2005 (hoofdverdiener 1,5 uur meer per week; meeverdiener 2,2 uur meer per week). De toename van het gemiddeld aantal uren werk sinds 2005 bij alleenstaande ouders die arbeidsparticipatie als reden van aanwas dan wel uitbreiding aangeven is sterk gegroeid: van 18,0 uur in 2005 naar 22,7 uur gemiddeld per week werk (4,7 uur meer).

Ook de arbeidsparticipatie van ouders met kinderen op de *buitenschoolse opvang* is gegroeid sinds 2005. In twee-oudergezinnen zijn zowel de hoofdverdiener als de meeverdiener meer gaan werken (respectievelijk 2,9 uur en 7,2 uur gemiddeld per week). In de eenoudergezinnen is de toename het sterkst: van 2006 naar 2007 14,6 uur gemiddeld meer per week.

¹ Het gaat hierbij daadwerkelijk om de moeders, anders staat er 'vaders' of 'ouders'.

Substitutie

Voor elke kinderopvangvorm is de herkomst van 'nieuwe' kinderen (zogenoemde *aanwas*) onderzocht. Er bestaan drie vormen van herkomst: initieel gebruik, formele substitutie en informele substitutie. Deze laatste is voor gastouderopvang extra belicht.

In 2007 werd 43% van de kinderen die voor het eerst gebruik maken van *gastouderopvang*, voorheen door een (on)betaalde oppas opgevangen (informele substitutie). In 2006 betrof dit 40% van de totale aanwas gastouderopvang. Daarnaast vond in 2007 nog 11% formele substitutie plaats.

Van alle kinderen waarbij in 2007 informele substitutie plaatsvond, is voor 79% van de kinderen de nu geregistreerde gastouder dezelfde persoon als voorheen de oppas. In 2006 was dit 59%. Gepercentreerd op de totale aanwas gastouderopvang betreffen deze percentages respectievelijk 34% in 2007 en 23% in 2006.

In die gevallen waarin informele substitutie betrekking had op dezelfde persoon, betrof het vooral de situatie waarin een direct familielid (opa, oma, oom of tante) van oppas in geregistreerd gastouder was overgegaan (2006: 77%; 2007: 86%). Gepercentreerd op de totale aanwas gastouderopvang, betreft dit 18% in 2006 en 29% in 2007.

Zowel in 2006 als in 2007 is bij informele substitutie de reden 'financieel aantrekkelijk voor de gastouder' het belangrijkste (van 41% in 2006 naar 46% in 2007). Er is ook een toename te zien van de reden dat de moeder meer wilde gaan werken (van 25% in 2006 naar 35% in 2007).

Gemiddeld genomen is in het geval van informele substitutie naar gastouderopvang tevens sprake van een groei van arbeidsparticipatie. Voor twee-oudergezinnen is dit beperkt (hoofdverdiener van 36,0 uur in 2005 naar 36,9 uur in 2007, meeverdiener van 20,1 uur in 2005 naar 20,8 uur in 2007), voor een-oudergezinnen sterker (van 17,2 uur in 2005 naar 21,3 uur in 2006).

Bij *dagopvang* is in zowel 2006 als 2007 er vooral sprake van initieel gebruik. Er is nauwelijks formele substitutie en een groeiend aandeel van informele substitutie (16% in 2006 naar 24% in 2007). De redenen voor initieel gebruik ligt vooral bij de reden dat het kind eerder te jong was voor deze vorm van kinderopvang (2006: 58%; 2007: 50%). Dit geldt ook voor informele substitutie in 2006 (28%), voor informele substitutie ligt dit genuanceerder. De belangrijkste redenen zijn daar goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag (32%) en de wens van moeder om meer te gaan werken (31%).

Voor de *buitenschoolse opvang* is in 2006 formele substitutie de belangrijkste oorzaak voor de groei in aanwas (42%), in 2007 is initieel gebruik de belangrijkste (36%). Bij initieel gebruik en informele substitutie wilde de moeder meer gaan werken (2006: resp. 60% en 35%; 2007: resp. 69% en 30%), bij formele substitutie was het kind eerst te jong voor deze vorm van opvang (2006: 71%; 2007: 78%).

Maatschappelijk beeld

Wanneer ouders naar hun mening over gebruik en acceptatie van kinderopvang wordt gevraagd, lijkt dit beeld niet erg veranderd in de laatste jaren. Op de vraag bij wie ouders hun kind het meest gerust achter te laten, is dit bij familie (2007, RvB: 71% vindt dit een goede of ideale mogelijkheid; 2006, SCP¹: 73%). De populariteit van dagopvang/buitenschoolse opvang is gegroeid ten opzichte van een aantal jaren geleden (2007, RvB: vindt 39% van de ouders dit een goede of ideale mogelijkheid; 2006, SCP¹: 28%).

Het gemiddeld aantal dagen dat de zorg voor een kind volgens ouders aan anderen kan worden uitbesteed, is nagenoeg onveranderd (2007, RvB: gemiddeld 1,6 dagen per week; 2006, SCP: gemiddeld 1,7 dagen). Ouders die voor hun kinderen in 2007 gebruik maken van dagopvang, vinden 2,4 dagen acceptabel, terwijl ouders die geen gebruik maken van kinderopvang, 1,5 dag opvang maximaal achten. Het aandeel ouders dat vindt dat de zorg in het geheel niet kan worden uitbesteed, is verminderd (2007, RvB: 10%; 2006, SCP¹: 19%).

¹ SCP, Hoe werkt het met kinderen, Den Haag, februari 2006: de cijfers zijn verzameld in 2004. De cijfers zijn niet geheel één-op-één vergelijkbaar, in verband met een verschil in methode. In het onderzoek van SCP is deze vraag per leeftijdsgroep gesteld en heeft een andere wegingsmethode plaatsgevonden.

1 Inleiding

1.1 Beleidscontext

De invoering van de Wet kinderopvang (per 1 januari 2005) heeft gezorgd voor een landelijk uniform kader voor de kwaliteit en het toezicht op de (formele) kinderopvang en de financiering daarvan. Met ingang van 2006 is de kinderopvangtoeslag met 130 miljoen euro structureel verhoogd. Vanaf 2007 is de kinderopvangtoeslag verder verhoogd met € 125 miljoen en is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd. Verder zijn basisscholen vanaf 1 augustus 2007 verplicht zorg te dragen voor de aansluiting met kinderopvang wanneer ouders daarom vragen. Het gebruik van kinderopvang is de laatste drie jaar fors toegenomen. In 2006 en 2007 groeide het gebruik van kinderopvang aanzienlijk meer dan geraamd. In dit onderzoek wordt deze toename meegenomen als uitgangspunt en niet als toetselament.

Het doel van het onderzoek is om een overzicht te krijgen van de oorzaken van de groei in de kinderopvang van de laatste twee jaar. De centrale doelstelling van dit onderzoek luidt: Wat zijn de oorzaken van de groei van het gebruik van dagopvang, en buitenschoolse opvang en gastouderopvang (onder de Wet kinderopvang) sinds 1 januari 2007 en welk deel daarvan kan aan welke oorzaak worden toegeschreven?

Tabel 1.1 Groei aantal kinderen naar soort kinderopvang (dagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang) 2005, 2006 en 2007

	2005	2006	2007	2006 t.o.v. 2005	2007 t.o.v. 2006
Kdo centrum	224.000	233.000	283.000	4%	21%
Bso centrum	121.000	134.000	176.000	11%	31%
Gastouderopvang 0-12 jaar	30.000	46.000	98.000	53%	113%
Totaal	375.000	413.000	557.000	10%	35%

Bron: Belastingdienst

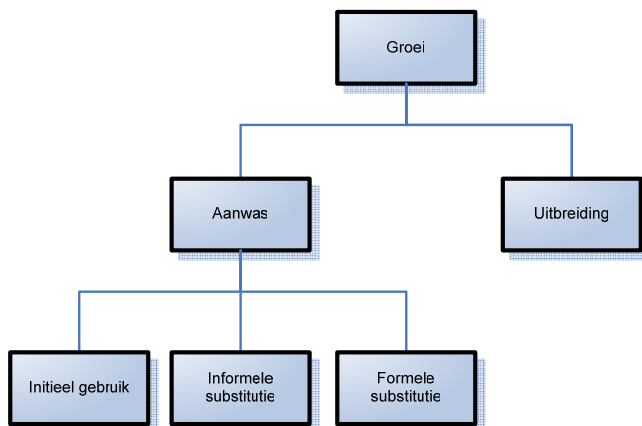
De groei voor gastouderopvang lijkt in deze tabel erg groot. De groei is ook groot, maar tevens relatief omdat het voorheen om hele kleine aantallen ging. Het is nog steeds een kleine vorm van kinderopvang in aantallen. Tussen 2005 en 2007 is elke vorm van kinderopvang gegroeid met ongeveer 55.000-70.000 kinderen.

Groei bestaat uit twee varianten. Ten eerste betreft het kinderen die voor het eerst van de betreffende kinderopvangvorm gebruik maken, dit onderdeel duiden wij aan met de term *aanwas* voor. Ten tweede kunnen ouders meer uren gebruik gaan maken van de door hen reeds gebruikte kinderopvangvorm. In dit onderzoek geven we dit aan in tabellen met de term *uitbreiding*.

De aanwas van kinderopvang valt uiteen in drie typen ontwikkelingen. Ten eerste betreft dit groei als gevolg van *initieel gebruik van kinderopvang*, dit gaat om groei als gevolg van ouders die eerder geen gebruik maakten van kinderopvang, welke vorm dan ook. De andere ontwikkelingen betreffen substitutie. Bij *informele substitutie* gaat het om ouders die

eerder gebruik maakten van een betaalde of onbetaalde oppas, maar zijn overgestapt op formele gastouderopvang met kinderopvangtoeslag. Daarnaast kan een overstap zijn gemaakt van een andere formele kinderopvangvorm (zoals de dagopvang of buitenschoolse opvang), dit wordt aangeduid met de term *formele substitutie*. Ook kan de overstap zijn gemaakt vanuit de peuterspeelzaal, deze wordt apart weergegeven

Figuur 1.1 De definities van groei

Definities in dit onderzoek

- **Groei:** *aanwas* en *uitbreiding* in kinderopvang.¹
- **Vraagouders:** ouders met kinderen in de leeftijdscategorie voor kinderopvang die een bepaalde vorm van kinderopvang (kunnen) afnemen.
- **Aanwas:** kinderopvanggebruik van kinderen, die voor het eerst gebruik maken van de specifieke kinderopvangvorm. Aanwas valt uiteen in drie hoofdtypen: *initieel gebruik*, *informele substitutie* en *formele substitutie*. Daarnaast kan er sprake zijn substitutie van de peuterspeelzaal.
- **Uitbreiding:** een uitbreiding (in uren) van kinderopvang van kinderen die voorheen deze specifieke vorm ook al gebruiken.
- **Initieel gebruik:** kinderopvanggebruik van kinderen, die voor het eerst gebruik maken van kinderopvang, welke vorm dan ook.
- **Kinderopvang:** alle vormen van opvang van kinderen van 0-12 jaar door anderen dan de eigen ouders die vallen onder de Wet Kinderopvang ofwel: gastouderopvang via geregistreerde gastouderbureaus, dagopvang en buitenschoolse opvang.
- **Peuterspeelzaal:** een voorziening waarin uitsluitend kinderen vanaf de leeftijd van twee jaar tot het tijdstip waarop zij kunnen deelnemen aan het basisonderwijs, verblijven in een speelgroep. Een peuterspeelzaal valt niet onder de Wet kinderopvang.
- **Informele substitutie:** kinderopvanggebruik van kinderen, die voorheen (voornamelijk) gebruik maakten van informele kinderopvang, zoals betaalde of onbetaalde oppas.
- **Formele substitutie:** kinderopvanggebruik van kinderen, die voorheen (voornamelijk) gebruik maakten van formele kinderopvang, zoals dagopvang of buitenschoolse opvang.

¹ Het gaat hierbij om daadwerkelijke toename van uren gebruik.

- **Oorzaken van groei** hier gebruikt om causaal verband tussen factoren aan te geven op landelijk niveau.
- **Redenen van groei** hier gebruikt voor de beweegredenen van ouders om meer kinderopvang te gebruiken.

1.2 Onderzoekopzet en respons

Het onderzoek naar redenen van groei van kinderopvang bestaat uit drie onderdelen. Wij hebben hierbij drie groepen respondenten onderzocht.

Mogelijke vraagouders zijn ondervraagd via een internetonderzoek (panelclix). Hierbij is aan 8.000 ouders een uitgebreide vragenlijst voorgelegd over hun gebruik van kinderopvang. Daarnaast is er een telefonisch onderzoek gehouden onder gastouderbureaus. Deze gastouderbureaus op hun beurt hebben een e-mail met vragenlijst, op ons verzoek, doorgestuurd aan hun gastouders. De verschillende vragenlijsten zijn opgenomen in de bijlagen.

Aan het einde van het onderzoek is een bijeenkomst gehouden met deskundigen van branche organisaties om de resultaten te toetsen aan de praktijk en om een beeld te krijgen van het veranderend maatschappelijk beeld.

De representativiteit wordt besproken in paragraaf 1.3.

1.2.1 Vraagouders

Centraal in het onderzoek onder vraagouders is de vraag naar veranderingen in gebruik van kinderopvang en de redenen daarvoor. De enquête onder vraagouders is gehouden in januari/februari 2008. De ouders hebben voor elk van hun kinderen die gebruik maken van kinderopvang een apart formulier ingevuld. Alle gestelde doelen, wat respons betreft, zijn behaald, zie onderstaande tabel:

Tabel 1.2 De behaalde netto respons

Gastouderopvang 0 t/m 3 jaar	Gastouderopvang 4 t/m 12 jaar	Dagopvang	Buitenschoolse opvang	Geen gebruik k.o.	Totaal
403	400	400	400	6589	7954

De hoeveelheid respondenten gastouderopvang zijn relatief hoog in deze populatie. Ten eerste was dit onderzoek in eerste instantie alleen gericht op gastouderopvang. De uitbreiding naar dagopvang en bso vond later plaats. Ten tweede willen we een antwoord krijgen op de vraag naar substitutie waarvoor een grotere steekproef nodig was. Alle gegevens worden binnen de eigen vorm van opvang bekeken en gepercenteerd waardoor dit geen vertekening voor de resultaten zal opleveren.

1.2.2 Gastouderbureaus

Het onderzoek onder gastouderbureaus betreft de vraag naar het profiel van de bureaus en hun achtergrond. Voor de telefonische enquête onder gastouderbureaus (februari 2008) is een bestand bij de Kamer van Koophandel (KvK) ingekocht. Het bleek echter dat de KvK geen aparte code heeft voor gastouderbureaus, enkel voor kinderopvang. Het was daarom noodzakelijk om een screeningsvraag in de enquête op te nemen.

De telefonistes hadden grote moeite om in het KvK-bestand gastouderbureaus te vinden. In totaal zijn er ruim 100 bureaus ondervraagd; iets meer dan een kwart van het totaalbestand gebeld (26,2%). De kinderopvangorganisaties waarvan de naam refereert naar 'gastouder' o.i.d. zijn geprioriteerd, wat betekent dat deze sowieso zijn benaderd. Sommige van op de lijst staande gastouderbureaus hoorden ook bij een groter 'hoofdkantoor'; waar ze naar verwezen.

Van alle benaderde organisaties voldeed 78,2% niet aan het criteria voor een gastouderbureau. In totaal zijn 124 complete interviews afgenomen onder gastouderbureaus, wat een responspercentage betreft van 67,8%.

Tabel 1.3 De behaalde netto doelstellingen respons van gastouderbureaus

Interview compleet	Voldoet niet aan criteria	Totaal afgerond	Totaal bestand
124	655	838	3204

De bereidheid van gastouderbureaus om een uitnodigingsmail door te sturen naar gastouders is groot: 89,5 % van de geïnterviewde gastouderbureaus is hiertoe bereid.

De meeste van deze gastouderbureaus bemiddelen voor 0-50 gastouders, er zijn echter ook 10 gastouderbureaus met meer dan 200 gastouders (zie ook tabel 2.10). Het maximum aantal gastouders bij één bureau is in onze steekproef 2.980 gastouders.

1.2.3 Gastouders

Het grootste deel van de gastouderbureaus die hebben toegezegd, hebben inderdaad hun gastouders benaderd om aan de webenquête mee te werken. Van de 10 grootste bureaus (>200 gastouders) hebben 8 hun medewerking toegezegd, waaronder de grootste.

Dit levert in totaal een bruto steekproef van 13.785 gastouders, waarvan 10.903 actief. Niet alle gastouderbureaus zullen hun toezegging zijn nagekomen, het is niet te bepalen welke gastouderbureaus dit uiteindelijk wel hebben gedaan.

In totaal hebben 493 gastouders de vragenlijst ingevuld, waarmee de doelstelling is behaald. Met deze vragenlijst zijn diverse achtergrondgegevens van de gastouders achterhaald, waaronder de wijze waarop de gastouderopvang georganiseerd is en de relatie met het gastouderbureau.

1.2.4 Expertmeeting

Op 7 april is een expert meeting gehouden. In deze meeting zijn de resultaten van het onderzoek besproken met,

- vertegenwoordiging van BOinK
- vertegenwoordiging van de MO-groep,
- vertegenwoordiging van de Branchevereniging Ondernemers in de Kinderopvang,
- directeuren van (gast)ouderbureaus

Helaas waren SCP en CPB verhinderd de expert bij te wonen.

Speciale aandacht is hierbij geschonken aan het maatschappelijke acceptatie en de culturele omslag in het denken over arbeid van vrouwen en kinderopvang. De resultaten van deze meeting worden beschreven in hoofdstuk 5.5.

1.3 Representativiteit

Hoewel in het onderhavige onderzoek voor drie jaargangen de groei is gemeten, worden alleen gerapporteerd over de jaren 2006 en 2007. Hiervoor zijn twee redenen aan te merken. Ten eerste is de celvulling over 2005 beperkt, ten tweede speelt het retrospectieve element een te grote rol in de betrouwbaarheid van de gegevens.

In tabel 1.4 is de gemeten groei in het aantal mensen dat in 2006 en 2007 gebruik maken van dagopvang (KDV), buitenschoolse opvang (BSO) en gastouderopvang (GO) vergeleken met de gegevens van de Belastingdienst (BD) die de toeslagen voor kinderopvang verzorgt (zie tabel 1.1).

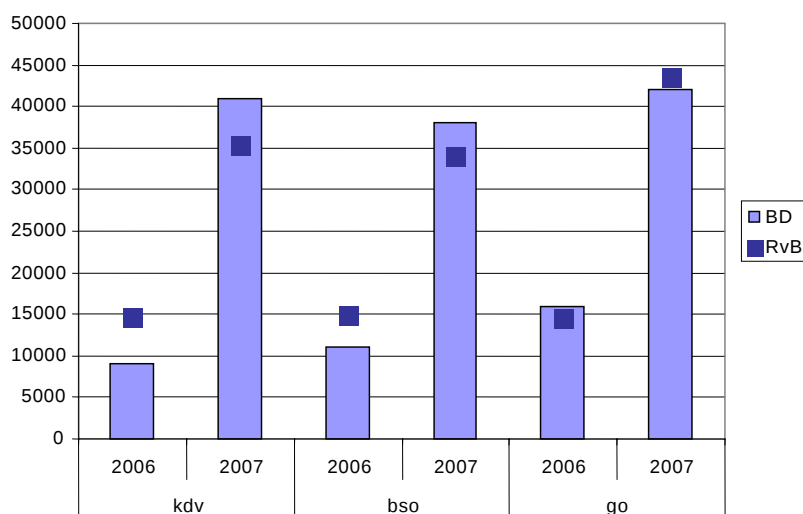
Omdat het om drie gestratificeerde steekproeven gaat (voor elke opvangvorm één), zijn de steekproeven apart geschaald. Voor elke opvangvorm is de totale netto steekproef opgehoogd tot de omvang van de groei zoals gemeten door de Belastingdienst. Deze cijfers zijn weergegeven in figuur 1.2. De grafiek in dit figuur laat zien dat de trends in groei elkaar niet ontlopen. Hiermee is de representativiteit van de onderzochte groep vraagouders, in het algemeen, aangetoond.

Tabel 1.4 Vergelijking van de aanwas in 2006 en 2007¹

	BD	BD	RvB	RvB	Schalings-	RvB	RvB
			meting	meting	factor	geschaald	geschaald
	2006	2007	2006	2007	(bepaald op totaal)	2006	2007
Dagopvang	9000	41000	113	271	128,2	14615	35385
Buitenschoolse opvang	11000	38000	82	198	181,5	14881	34119
Gastouderopvang	16000	42000	189	567	77,6	14442	43558

¹ De gegevens uit deze tabel kunnen nog veranderen op grond van de definitieve gegevens over 2007.

Figuur 1.2 Vergelijking van de aanwas in 2006 en 2007

1.4 Rekenmethode

In de onderstaande tabellen voor oorzaken van groei van kinderopvang, konden de respondenten meerdere oorzaken aangeven. Om te bepalen wat de percentuele duiding is van elke oorzaak voor de groei, is de volgende berekeningsmethode toegepast: voor elk kind is aan elke aangegeven oorzaak een weging toegekend, uitgaande van het aantal uren groei.

Als kind 1 nieuw bij een gastouder komt in 2006 voor 6 uur per week en haar ouder geeft hiervoor 3 verschillende redenen aan, wordt elke reden gewogen als 6/3 dat wil zeggen het aantal uren gedeeld door aantal gekozen redenen. Hierbij is uitgegaan van de aanname dat elke reden even zwaar meetelt. Vervolgens zijn deze gewogen uren voor elke reden gesommeerd, en vervolgens gepercentueerd op het totaal. In onderstaande tabel is hiervan een fictief voorbeeld gegeven.

Tabel 1.5 Fictief voorbeeld van de berekeningsmethode

Kind	Kind1		Kind2		Kind 3		Som	%
a/u	aanwas	uitbreiding	aanwas	uitbreiding	aanwas	uitbreiding		
uren	6 uren	3 uren	2 uren	-	4 uren	4 uren	19	-
Reden1	X (6/3)		X (2/2)		X (4/2)	X (4/1)	9	47
Reden2	X (6/3)	X (3/1)			X (4/2)		7	37
Reden3	X (6/3)		X (2/2)				3	16
Som	6	3	2		4	4	19	100

Deze methode is toegepast in alle onderstaande tabellen over de oorzaken van groei in deze rapportage.

De groei van kinderopvang is vooral gemeten in uren. Hierbij willen we de opmerking maken dat de uren dagopvang en buitenschoolse opvang, in de dagelijkse praktijk gemeten worden in dagdelen. Deze zijn redelijk gefixeerd. De gastouderopvang wordt betaald in uren en is veel flexibeler.

De oorzaken van groei van alle kinderopvangvormen samen (*totale groei*) is in dit rapport niet opgenomen. Er zijn drie steekproeven getrokken: een correcte weging voor samenvoegen is niet goed uit te voeren wegens het ontbreken van concrete cijfers over de uren gebruik van kinderopvang van de totale populatie.

1.5 Leeswijzer

In de volgende drie hoofdstukken staat steeds een vorm van kinderopvang centraal waarbij de structuur hetzelfde is. Na een staafdiagram van de groei in aantallen, wordt ingegaan op de redenen van de groei in 2006 en 2007, gevolgd door een taartdiagram. Daarna zijn de redenen gepercenteerd naar redenen en naar kinderen voor beide jaren.

In het vijfde hoofdstuk van dit rapport, gaan we in op drie thema's: arbeidsparticipatie, substitutie en maatschappelijke acceptatie.

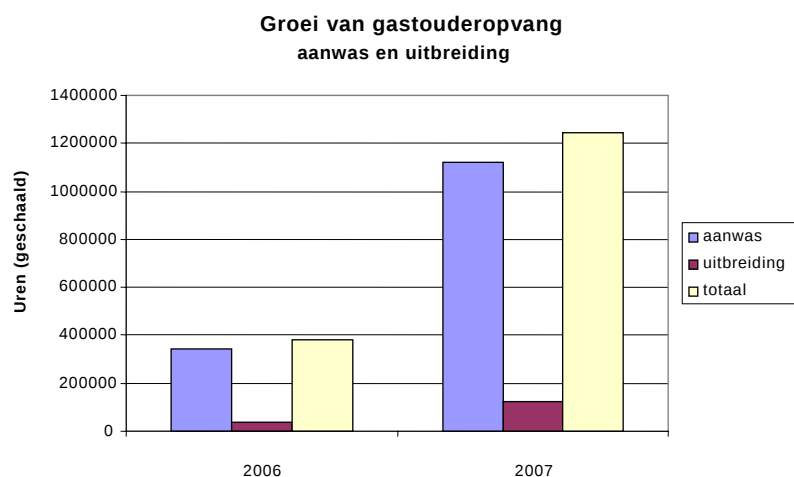
2 Gastouderopvang

2.1 Vraagouders

2.1.1 Groei

In figuur 2.1 is de groei van gastouderopvang in 2006 en 2007 *in uren* te zien, voor zowel de aanwas als de uitbreiding in uren. De gemeten uren zijn geschaald aan de hand van de factor zoals genoemd in paragraaf 1.3. Te zien is dat de groei in 2007 aanzienlijk sterker is dan in 2006: de groei in uren is in 2007 meer dan 3x zo groot als de groei in uren in 2006. Met name de uren aanwas is sterk toegenomen van 3.756 in 2006 naar 12.314 in 2007 (een factor 3.3). Deels is dit te verklaren doordat met aanwas over het algemeen meer uren zijn gemoeid dan met uitbreiding.

Figuur 2.1 De groei van gastouderopvang in 2006 en 2007

2.1.2 Oorzaken van groei

In tabel 2.1 is te zien welke oorzaken ten grondslag liggen aan de groei: dat wil zeggen aanwas en uitbreiding in uren in 2006. In de eerste twee kolommen is de aanwas te lezen in uren en procenten.

Als belangrijkste oorzaken voor de aanwas van gastouderopvang in 2006 komt de wens van de moeder om (meer) te gaan werken (11%) en financiële redenen, met name het feit dat dit financieel aantrekkelijk zou zijn voor gastouders (12,6%) naar voren. Als we kijken naar uitbreiding van uren, dan valt op dat het feit dat de moeder meer wilde gaan werken, voor 21,4% van alle uitbreidingsuren meeweegt.

Tabel 2.1 Oorzaken voor de groei van gastouderopvang in 2006 (gewogen uren)

Oorzaak groei gastouderopvang 2006 (aanwas en uitbreiding)	Aanwas (gewogen uren)	Aanwas %	Uitbreiding (gewogen uren)	Uitbr. %	Totaal gewogen uren	Totaal %
Verandering in gezinssituatie	576	15,3 %	97	22,5 %	674	16,1 %
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinder- opvangvorm (bijv. kind was net geboren)	373	9,9%	47	10,9%	420	10,0%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. ge- boorte broertje of zusje, scheiding)	204	5,4%	50,35	11,6%	254	6,1%
Verandering in tijdsbesteding	515	13,7 %	93	21,4 %	608	14,5 %
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	412	11,0%	75	17,3%	487	11,6%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	60	1,6%	4	0,9%	64	1,5%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	43	1,1%	13,75	3,2%	56	1,3%
Verandering in aanbod	688	18,3 %	75	17,3 %	763	18,2 %
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	86	2,3%	20,5	4,7%	107	2,6%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	145	3,9%	13,5	3,1%	159	3,8%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	170	4,5%	4,5	1,0%	174	4,2%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	21	0,6%	23,85	5,5%	45	1,1%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kin- deropvangvorm	265	7,1%	12,35	2,9%	278	6,6%
Verandering in financieel opzicht¹	1.164	31,0 %	83	19,1 %	1.246	29,8 %
11 Goedkopere opvang door kinderopvangtoeslag	300	8,0%	24,5	5,7%	324	7,7%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplich- te werkgeversbijdrage	49	1,3%	17,35	4,0%	67	1,6%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kos- ten van kinderopvang door invoering van ver- plichte werkgeversbijdrage	341	9,1%	29	6,7%	370	8,8%
14 Financieel aantrekkelijk voor gastouder	474	12,6%	11,75	2,7%	485	11,6%
Verandering in omgeving	369	9,8 %	56	12,8 %	425	10,1 %
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccep- teerd	155	4,1%	30,35	7,0%	185	4,4%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kin- deropvangvorm ook	215	5,7%	25,25	5,8%	240	5,7%
Anders	443	11,8 %	30	6,9 %	473	11,3 %
Anders, namelijk	443	11,8%	30	6,9%	473	11,3%
Totaal uren	3756	100,0%	433	100,0%	4.189	100,0 %
N (kinderen)	186		34		220	

Onder 'Anders, namelijk' vallen vooral de flexibiliteit van gastouders of de voorkeur om het kind bij een bekende onder te brengen en niet in een onbekende omgeving.

¹ Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd. Het is onduidelijk waarom een deel van de respondenten in 2006 de effecten van de verplichte werkgeversbijdrage (die in 2007 in werking trad) als reden voor wijziging in het gebruik van kinderopvang aangaf.

Ook de groei in 2007 (tabel 2.2) laat zowel de wens van de moeder om (meer) te gaan werken (aanwas 21,4%, uitbreiding 41,4% en totaal 23,4%) en financiële aantrekkelijkheid voor gastouders (16,0% aanwas, uitbreiding 10,9% en totaal 15,5%) als uitschieters van oorzaken van groei zien.

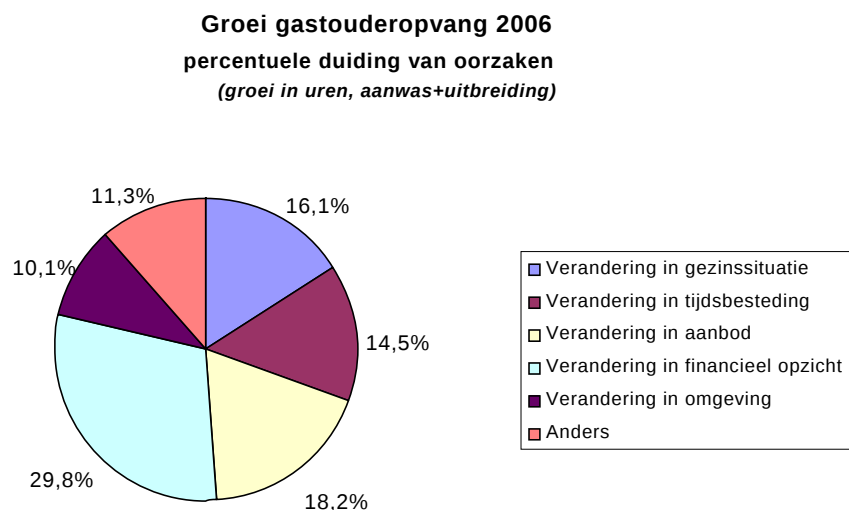
Tabel 2.2 Oorzaken voor de groei van gastouderopvang in 2007(gewogen uren)

Oorzaak groei gastouderopvang 2007 (aanwas en uitbreiding)	Aanwas (gewogen uren)	Aanwas %	Uitbreiding (gewogen uren)	Uitbr. %	Totaal (gewogen uren)	Totaal %
Verandering in gezinssituatie	1.801	14,6 %	55	4,0 %	1.857	13,6 %
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinder- opvangvorm (bijv. kind was net geboren)	1082	8,8%	21	1,5%	1102	8,0%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. ge- boorte broertje of zusje, scheiding)	720	5,8%	35	2,5%	755	5,5%
Verandering in tijdsbesteding	3.028	24,6 %	649	47,1 %	3.676	26,9 %
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	2636	21,4%	570	41,4%	3206	23,4%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	311	2,5%	61	4,4%	372	2,7%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	81	0,7%	18	1,3%	98	0,7%
Verandering in aanbod	1.485	12,1 %	144	10,5 %	1.629	11,9 %
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	287	2,3%	23	1,7%	310	2,3%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	265	2,1%	54	3,9%	318	2,3%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	161	1,3%	24	1,8%	185	1,4%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	82	0,7%	19	1,3%	100	0,7%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kin- deropvangvorm	691	5,6%	24	1,8%	716	5,2%
Verandering in financieel opzicht	3.775	30,7 %	254	18,5 %	4.029	29,4 %
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderop- vangtoeslag	925	7,5%	23	1,7%	948	6,9%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplich- te werkgeversbijdrage	198	1,6%	33	2,4%	231	1,7%
13 Makkelijker aanvraag van bijdragen in de kos- ten van kinderopvang door invoering van ver- plichte werkgeversbijdrage	685	5,6%	49	3,5%	734	5,4%
14 Financieel aantrekkelijk voor gastouder	1967	16,0%	150	10,9%	2116	15,5%
Verandering in omgeving	979	8,0 %	87	6,3 %	1.067	7,8 %
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccep- teerd	323	2,6%	35	2,6%	358	2,6%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kin- deropvangvorm ook	656	5,3%	52	3,8%	708	5,2%
Anders	1.246	10,1 %	187	13,6 %	1.433	10,5 %
Anders, namelijk	1246	10,1%	187	13,6%	1433	10,5%
Totaal uren	12314	100,0%	1377	100,0%	13.691	100,0 %
N (kinderen)	561		116		677	

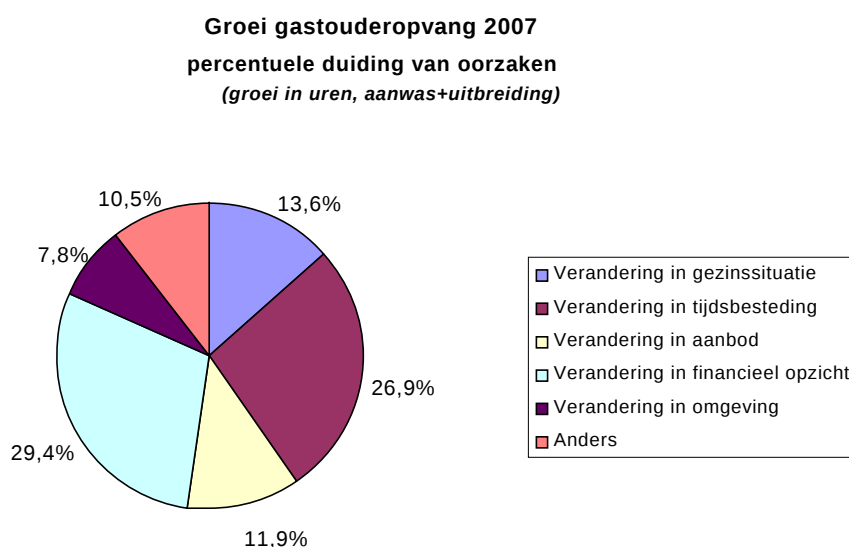
De verschuiving tussen 2006 en 2007 is iets duidelijker te zien, wanneer we de hoofdcategorieën zichtbaar maken in een taart diagram. In dit diagram staan de hoofdcategorieën (vet gedrukt) uit tabel 2.1 en 2.2 weergegeven.

De grootste verschuivingen zijn verandering in tijdsbesteding (van 14,5% in 2006 naar 26,9% in 2007) en verandering in aanbod (van 18,2% naar 11,9% in 2007).

Figuur 2.2 Oorzaken voor de groei van gastouderopvang in 2006

Figuur 2.3 Oorzaken voor de groei van gastouderopvang in 2007

Tabel 2.3 en 2.4 geven dezelfde redenen voor groei van gastouderopvang in 2006 en 2007, maar dan gepercenteerd naar reden en kinderen; dus hoe vaak wordt een bepaalde reden door vraagouders is aangegeven en voor welk deel van de kinderen is een bepaalde reden aangegeven. Hierbij kunnen meerdere redenen hebben meegespeeld. De wijziging van gezinssamenstelling wordt bijvoorbeeld door respondenten voor 8,6% van alle redenen genoemd. In 2007 is dit verminderd naar 5,1% van alle genoemde redenen. Het gaat in onderstaande tabel dus niet om de groei in uren maar hoe vaak een reden genoemd wordt. De reden dat de moeder meer wil gaan werken is bij percenteren op redenen zowel in 2006 (12,6%) als in 2007 (19,0%) duidelijk de belangrijkste reden. In 2007 wordt financiële aantrekkelijkheid voor gastouders relatief vaak genoemd (12,9%).

Tabel 2.3 Redenen voor groei van gastouderopvang gepercenteerd op redenen in 2006 en 2007 (meerdere antwoorden mogelijk)

Reden groei gastouderopvang 2006 en 2007	2006 % op <u>redenen</u>	2007 % op <u>redenen</u>
Verandering in gezinssituatie		
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)	7,5%	7,1%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)	8,6%	5,1%
Verandering in tijdsbesteding		
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	12,6%	19,0%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	1,1%	3,2%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	2,9%	1,5%
Verandering in aanbod		
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	4,6%	2,7%
7 e andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	4,0%	3,2%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	4,6%	2,3%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	4,0%	1,5%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm	4,6%	7,1%
Verandering in financieel opzicht¹		
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag	7,5%	7,7%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	3,4%	2,9%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	7,5%	5,3%
14 Financieel aantrekkelijk voor gastouder	5,2%	12,9%
Verandering in omgeving		
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	9,2%	5,8%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook	6,3%	6,8%
Anders		
Anders, namelijk	6,3%	6,0%
N (redenen)	549	1422

¹ Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd.

Gepercentageerd op kinderen (zie tabel 2.4), is te zien dat in 2007 voor bijna 40% van de kinderen (de wens) tot uitbreiding van moeders arbeidsparticipatie heeft meegespeeld. Voor 27,2% van de kinderen lag de reden in 2007 dat het financieel aantrekkelijk is voor de gastouder hieraan ten grondslag.

Tabel 2.4 Redenen voor groei van gastouderopvang, gepercentageerd op kinderen in 2006 en 2007 (meerdere antwoorden mogelijk)

Redenen groei gastouderopvang 2006 en 2007 (aanwas en uitbreiding)	2006	2007
	% op <u>kinderen</u>	% op <u>kinderen</u>
Verandering in gezinssituatie		
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)	18,6%	14,9%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)	15,9%	10,6%
Verandering in tijdsbesteding		
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	30,9%	39,9%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	6,8%	6,8%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	4,5%	3,2%
Verandering in aanbod		
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	8,6%	5,6%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	8,2%	6,6%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	11,8%	4,7%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	5,5%	3,2%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm	19,1%	14,9%
Verandering in financieel opzicht¹		
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag	19,1%	16,1%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	6,4%	6,1%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	17,7%	11,1%
14 Financieel aantrekkelijk voor gastouder	5,2%	27,2%
Verandering in omgeving		
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	9,2%	12,3%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook	6,3%	14,2%
Anders		
Anders, namelijk	6,3%	12,6%
N (kinderen)	220	677

We hebben de ouders na deze meerkeuzevraag, ook apart gevraagd wat voor hen de belangrijkste reden was voor de groei. De wens van moeders om meer te gaan werken/studeren was de belangrijkste reden (33% in 2007 en 25% in 2006). Op de tweede plek van belangrijkste reden staat in 2006 dat een kind dat te jong was (14%), in 2007 het feit dat deze opvang financieel aantrekkelijk is voor gastouders (13%).

¹ Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd.

Tabel 2.5 De belangrijkste redenen voor keuze gastouderopvang in 2006 en 2007

Belangrijkste reden GO 2006	% (N=220)
Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	25%
Eerder was mijn kind te jong voor deze kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)	14%

Belangrijkste reden GO 2007	% (N=677)
Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	33%
Financieel aantrekkelijk voor gastouder	13%

2.2 Gastouderbureaus

2.2.1 Inleiding

Een gastouderbureau is een bureau dat bemiddelt tussen de ouders van een kind en de gastouders. De opvang kan zowel thuis bij het kind als aan huis van de gastouder worden opgevangen. Het gaat hier om zowel opvang van kinderen van 0 tot en met 3 jaar als om buitenschoolse opvang van kinderen van 4 tot en met 12 jaar aan huis.

Vóór 2005 waren gastouderbureaus actief, maar deze waren beperkt in omvang. Sinds de Wet Kinderopvang van 2005 waarin het voor het eerst mogelijk werd om een toeslag kinderopvang te krijgen voor gastouderopvang, is het aantal bureaus snel gegroeid. Niet alleen het aantal gastouderbureaus is toegenomen, maar ook hun omvang. Tegenwoordig is er een aanzienlijk aantal bureaus dat meer dan 100 gastouders bemiddelt. Tot de taken van gastouderbureaus kunnen - naast bemiddelen - horen: het registreren van gastouders, het houden van controle op veiligheid en hygiëne, het organiseren van cursussen etc.

2.2.2 Populatie

Op moment is er nog geen goede registratie van gastouderbureaus. Via de lijst van de KvK van bedrijven in de kinderopvang, heeft Research voor Beleid uiteindelijk uit een lijst van 6000 namen van kinderopvangbedrijven met 124 gastouderbureaus gebeld. De medewerking van de gastouderbureaus was goed. De gastouderbureaus die zijn gevonden zijn redelijk geografisch verspreid. Ze variëren sterk in het aantal gastouders en kinderen waarvoor zij bemiddelen, van 2 gastouders tot ruim 3000. Het aantal gastouderbureaus in het uiterste noorden en zuiden zijn wat minder sterk vertegenwoordigd.

Tabel 2.6 Aantal bureaus naar plaats van vestiging

Provincie	%
Noord-Brabant	22,6%
Noord-Holland	16,9%
Zuid-Holland	12,1%
Gelderland	9,7%
Overijssel	8,1%
Utrecht	7,3%
Friesland	6,5%
Limburg	4,0%
Drenthe	4,0%
Groningen	2,4%
Flevoland	0,8%
Geen antwoord	5,6%
Totaal	100,0%
Aantal	75

Hoewel het merendeel van de gastouders in de omgeving van het bureau woont (57%), opereert 23 % op provinciaal niveau en 19% van de bureaus op landelijke schaal (zie ook tabel B3.1 in bijlage).

Hoewel de Wet Kinderopvang in 2005 in werking trad, is in tabel 2.7 te zien dat een kwart van de bureaus al vóór 2005 opgericht is en dat de groei pas in 2006 echt goed op gang kwam met een piek in 2007 (31%). In de eerste zes weken van 2008 kwamen er al weer 15 bureaus bij, wat aangeeft dat de groei nog niet ten einde is.

Tabel 2.7 Aantal bureaus naar jaar van oprichting

	%
voor 2005	25%
2005	11%
2006	20%
2007	31%
2008 ¹	12%
Totaal	100%
Aantal	124

Over het algemeen is gastouderopvang van oudsher een specifieke vorm van kinderopvang: kleinschalig, huiselijk, flexibel. In onderstaande tabel is te zien dat er toch ook een aantal andere formele vormen van kinderopvang zich op deze bemiddeling hebben gericht. Omdat scholen verplicht zijn gesteld om buitenschoolse opvang aan te bieden aan hun leerlingen, zijn een aantal instellingen voor buitenschoolse opvang een deel van hun opvang gaan uitbreiden en uitbesteden aan gastouders (17%).

¹ Het gaat hierbij om de maanden januari en februari: de uitvoeringsperiode van de enquête was begin maart 2008.

Tabel 2.8 Combinatie met andere vormen van kinderopvang

	%
Nee, geen andere vorm van kinderopvang	75%
BSO Buitenschoolse opvang	17%
Kinderdagverblijf/dagopvang	15%
Peuterspeelzaal	3%
Anders, namelijk	8%
Totaal	100%
Aantal	124

2.2.3 Profiel van gastouderbureaus

Wanneer we de snelle groei van het aantal gastouderbureaus zien, dan is één van de eerste vragen die naar de achtergrond van deze bureaus; waar komen de ondernemers die in deze sector gestart zijn, oorspronkelijk vandaan? Via een open vraag hebben we de ondernemers deze vraag gesteld en deze als volgt hieronder gecategoriseerd.

Tabel 2.9 Bureaus naar sector van herkomst

Sector	%
Kinderopvang	27,4%
Zorgsector	12,9%
Onderwijs	6,5%
Financiën/administratie	4,8%
Ondernemer	4,8%
Geen vast werk hiervoor	4,8%
Overig	13,7%
Geen antwoord	25,0%
Totaal	100,0%
Aantal	124

'Andere vormen van kinderopvang' en de 'zorgsector' zijn, afgezien van de relatief grote groep ondernemers die hier geen antwoord op wilde geven, de belangrijkste soorten van herkomst. Als we financiën/administratie, kleine ondernemers, mensen die geen vast werk hadden of 'overig' hebben opgegeven bij elkaar optellen, geeft dit een groep van 35% van ondernemers die helemaal geen ervaring in kinderopvang of zorg hadden voor ze een gastouderbureau zijn begonnen.

Het aantal ingeschreven gastouders verschilt per bureau zoals gezegd behoorlijk (tab.2.10). Ruim 28% van de ondernemers is klein te noemen en heeft tot 20 gastouders. In het midden zit een groep van 20 tot 50 gastouders van 24 % en een groep van 50 tot 100 van 21%. Een groep van 24% van de gastouderbureaus bedient 100 of meer gastouders en kan als groot worden beschouwd. Kortom, er is een redelijke verdeling van gastouderbureaus die variërend voor 0 tot 1000 gastouders bemiddelen.

Tabel 2.10 Aantal ingeschreven gastouders

	%
0	1,6%
1 t/m 9	13,7%
10 t/m 19	12,9%
20 t/m 29	8,9%
30 t/m 39	6,5%
40 t/m 49	8,9%
50 t/m 99	21,8%
100 t/m 499	21,0%
Meer dan 500	2,4%
Weet niet	1,6%
Totaal	100%
Aantal	124

Als we kijken naar het aantal kinderen dat men opvangt, is het duidelijk dat een grote groep gastouderbureaus (46%) een beperkt aantal kinderen (0 t/m 25) opvangt van (zo- wel) jonge als oudere kinderen.

Tabel 2.11 Aantal ingeschreven kinderen naar leeftijd

0-3 jaar 4-12 jaar	0 tot 25	25 tot 50	50 tot 75	75 tot 100	100 tot 150	150 tot 200	> 200	Totaal
0 tot 25	46%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	48%
25 tot 50	10%	6%	1%	0%	0%	0%	0%	17%
50 tot 75	6%	6%	3%	0%	0%	0%	0%	14%
75 tot 100	2%	2%	0%	1%	0%	0%	0%	6%
100 tot 150	0%	0%	4%	1%	2%	0%	0%	8%
150 tot 200	0%	0%	0%	0%	2%	1%	0%	3%
> 200	0%	0%	0%	1%	0%	1%	2%	4%
Totaal	63%	14%	9%	3%	4%	2%	3%	100%

Gezien het aantal grote gastouderbureaus dat de afgelopen jaren is opgericht, ligt het voor de hand dat de werkgelegenheid in deze sector groeit. Driekwart van de bureaus heeft geen medewerkers in loondienst, een klein deel (18%) heeft 1 t/m 4 medewerkers. Het is wel opvallend dat 43% van de respondenten werkt met zelfstandige bemiddelingswerkers (zie tabel B3.2 in de bijlage).

Een van de grote verschillen van gastouderopvang met dagopvang is, naast de kleinscha- ligheid en huiselijkheid, vooral ook de flexibiliteit in opvanguren. Het voordeel voor ouders van gastouderopvang wordt duidelijk als je ziet dat 90% van de gastouders hun diensten (ook) buiten de reguliere tijden van de overige kinderopvang aanbiedt.

Tabel 2.12 Flexibiliteit in opvangtijden buiten reguliere tijden (7.30-18.30)

	%
Werkt (ook) buiten reguliere tijden	90%
Werkt niet buiten reguliere tijden	10%
Totaal	100%
Aantal	124

2.2.4 Koppeling gastouders/ouders

Gastouderbureaus kunnen op verschillende manieren opereren:

- 1 Ze kunnen via advertenties of mond op mond reclame zowel vraagouders als gastouders werven. Het gastouderbureau koppelt vraag en aanbod en ziet toe op de kwaliteit van gastouders. Ouders betalen aan het gastouderbureau, die de financiële administratie voert. De gastouders betalen per maand hiervoor een bedrag aan het gastouderbureau.
- 2 Ouders hebben zelf al een gastouder gevonden (vaak familie) en zij melden zich samen aan bij de gastouderbureau dat hen officieel registreert.

Tabel 2.13 Wijze van koppeling ouders met gastouders

	%
Via gastouderbureau	44%
Ouders melden zich meestal zelf aan met gewenste gastouder	34%
Geen dominante wijze van koppeling	19%
Weet niet/geen mening	2%
Totaal	100%
Aantal	124

2.2.5 Werving van gastouders

Als men gastouders zelf werft, zijn er verschillende kanalen waar langs men dat kan doen. Men kan dit via de traditionele manier doen via huis-aan-huis bladen, briefjes op het prik-bord in de supermarkt of op school maar ook via het internet.

Tabel 2.14 Wijze van werving van gastouders (meerdere antwoorden)

	%
Geen actieve werving	13%
Werving via advertenties in tijd schriften/huis aan huis bladen	41%
Werving via internet	28%
Via mond tot mond reclame	5%
Verspreiding via scholen	4%
Anders	10%
Totaal	100%
Aantal	200

2.2.6 Groei van gastouderbureaus

Het is moeilijk statistische informatie te geven over de groei van gastouderbureaus omdat er geen centrale registratie bestaat en veel bureaus nog zeer jong zijn. In onze populatie van 124 bureaus, zie je dat ook terug. Er zijn maar weinig bureaus die wanneer ze in 2008 gebeld worden, informatie kunnen geven over de voorgaande jaren omdat ze toen nog niet bestonden. De onderstaande gegevens geven vooral een indicatie aan van de groei. Het is vooral duidelijk dat het aantal kinderen zowel in absolute termen als in gemiddeld aantal kinderen per bureau enorm gegroeid is tussen 2005 en 2007. In de periode 2006-2007 is het aantal gastouders verdubbeld en het aantal kinderen verdriedubbeld.

Tabel 2.15 Groei in aantal gastouders en kinderen

	Percentage	Gem. aantal	Percentage	Gem. aantal
	gastouders	gastouders	kinderen	kinderen
2005 (N=45)	36,9%	67,8	27,4%	81,4
2006 (N=70)	47,2%	59,4	36,0%	86,3
2007 (N=109)	100,0%	70,7	100,0%	127,7

2.2.7 Redenen voor groei

De gastouderbureaus zijn ook gevraagd naar wat zij denken dat de redenen voor groei van de gastouderopvang is. Volgens hen zijn financiële redenen duidelijk een drijvende kracht achter de groei van gastouderopvang. In onderstaande tabel is te zien dat het feit dat gastouderopvang voor ouders goedkoper is geworden door overheidsbeleid, de groei van de bureaus heeft aangezwengeld. Het is hier de vraag die het aanbod mede heeft gecreëerd.

Tabel 2.16 Redenen voor groei bureaus (meerdere antwoorden mogelijk)

Redenen	Aantal	%
Gastouderopvang is voor ouders goedkoper geworden	57	27,2%
Formalisering van de informele opvang	28	13,8%
Makkelijkere aanvraag van kindertoeslag	14	6,3%
Gastouderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	14	6,3%
Grote wachtlijsten van dagopvang	13	6,1%
Gastouderopvang met toeslag is bekender geworden	13	6,1%
Flexibiliteit gastouderopvang	12	5,9%
Economische noodzaak van ouders om beide te werken	6	3,0%
Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	4	2,0%
Anders	41	19,3%
Weet niet/geen mening	9	4,0%
Totaal	202	100,0%

Terwijl in tabel 2.16 de respondenten meerdere redenen voor groei konden geven, is hen ook gevraagd naar de belangrijkste reden. Het feit dat gastouderopvang goedkoper is geworden komt dan nog duidelijker naar voren als dominante reden (48%). Als tweede worden de wachtlijsten in de dagopvang genoemd (13%). Ouders die niet langer kunnen of willen wachten, wenden zich tot de nieuwe mogelijkheden in de gastouderopvang (zie ook tabel 3.3 in bijlage)

2.2.8 Professionalisering gastouderbureaus

De gewenste gevolgen van formalisering van de gastouderopvang, liggen vooral in de professionalisering van de sector; meer veiligheid, meer hygiëne etc. De GGD, de controlerende instantie, gaat op bezoek bij gastouderbureaus om de papieren te controleren. De gastouders zelf worden nog niet echt thuis gecontroleerd. April 2008 zal er een convenant in werking treden waarin meer kwaliteitseisen voor deze sector geformuleerd staan en ook gecontroleerd zullen gaan worden. Een ander aspect van professionalisering van deze sector is het lidmaatschap van een branche organisatie. Meer dan de helft van de ondervraagde bureaus (55%) is momenteel lid van een branche organisatie. Veel kleine bureaus zijn nog geen lid omdat het lidmaatschap voor hen te duur is.

Tabel 2.17 Aantal inschrijvingen bij brancheorganisaties

Brancheorganisatie	%
MO-groep	28%
De Brancheorganisatie	11%
VGOB	32%
Boink	3%
SKK	2%
Niet aangesloten	45%
Anders	7%
Totaal	100%
Aantal	124

De groei en professionalisering van de gastouderbureaus heeft ook gevolgen voor het takenpakket dat zij kunnen aanbieden. Een deel van de bureaus (41%) geeft aan dat er wijzigingen in hun service naar gastouders of ouders heeft plaats gevonden. Het contact met ouders is geïntensiveerd en men biedt meer diensten en cursussen aan.

Tabel 2.18 Wijzigingen takenpakket door groei

	%
Geen Wijzigingen	52%
Aanbod cursussen aan gastouders	32%
Meer contact met ouders	20%
Meer aanbod diensten aan gastouders	16%
Minder contact met ouders	3%
weet niet/geen mening	7%
Totaal	100%
Aantal	69

2.3 Gastouders

In deze paragraaf komen de resultaten van het onderzoek onder gastouders aan bod. In totaal hebben 493 gastouders de vragenlijst ingevuld, dit is voldoende om betrouwbare uitspraken te doen. Zie paragraaf 1.2.3 voor meer inzicht in de uitvoering en respons.

2.3.1 Aanvang van gastouderschap

Een kwart van de gastouders is vóór 2005 begonnen te werken als gastouder bij een (geregistreerd) gastouderbureau. Het grootste deel van de gastouders is in 2007 als zodanig ingeschreven bij een gastouderbureau (42%).

Tabel 2.19 Jaar dat gastouder is begonnen te werken als gastouder bij een (geregistreerd) gastouderbureau

	%
voor 2005	25%
2005	6%
2006	15%
2007	42%
2008 ¹	12%
Totaal	100%
Aantal	493

Het grootste deel van de gastouders was voor deze inschrijving niet werkzaam als gastouder (64%). Van de gastouders die al wel eerder werkzaam was als gastouder/oppas, was iets minder dan een derde (30,7%) dit een jaar of korter. Een deel van de gastouders heeft meer dan 5 jaar werkervaring als gastouder/oppas (21%), 6% hiervan zelfs meer dan 10 jaar.

Tabel 2.20 Aantal jaren dat gastouders voorheen als gastouder/oppas werkte zonder tussenkomst van een gastouderbureau, indien van toepassing.

	%
0 t/m 1 jaar	31%
1 t/m 2 jaar	22%
2 t/m 3 jaar	12%
3 t/m 4 jaar	9%
4 t/m 5 jaar	6%
> 5 jaar	21%
Totaal	100%
Aantal	179

Het merendeel van de gastouders heeft zich bij een gastouderbureau aangesloten op verzoek van de ouders in verband met kinderopvangtoeslag (40%). Voor 38% gaat het om professionalisering van eigen activiteiten, waar ook een gewenste ondersteuning van het gastouderbureau onder valt (zoals bemiddeling, verzekeringen).

¹ Het gaat hierbij om de maanden januari en februari: de uitvoeringsperiode van de enquête was begin maart 2008.

Tabel 2.21 Reden van aansluiting bij gastouderbureau

	%
Op verzoek van ouders i.v.m. Kinderopvangtoeslag	40%
Professionalisering van eigen activiteiten/gewenste ondersteuning van gastouderbureau	38%
Nieuwe arbeidsmogelijkheid voor mezelf	10%
Op verzoek van gastouderbureau	7%
Anders, namelijk	6%
Totaal	100%
Aantal	493

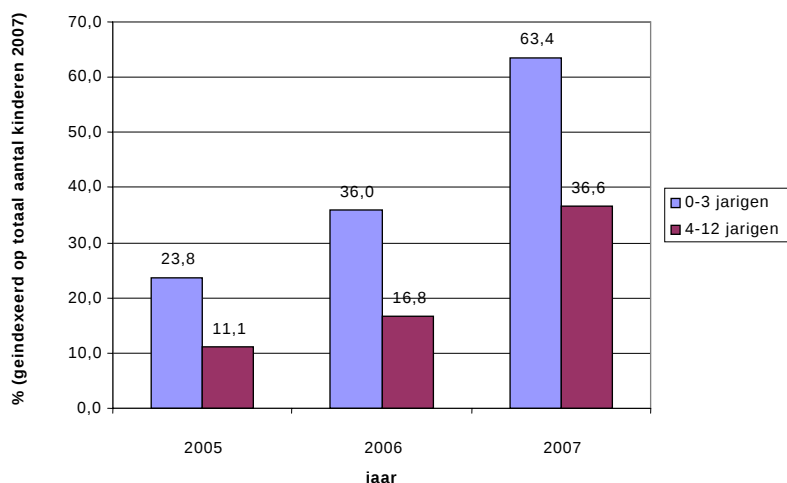
2.3.2 Kinderen

De meeste gastouders vangen per week gemiddeld 1-2 kinderen op in de leeftijdscategorie 0 t/m 3 jaar (25%). Een iets kleiner deel van de gastouders combineert de opvang van 1 tot 2 kinderen van 0 t/m 3 jaar met evenveel 4 t/m 12-jarigen (21%).

Iets minder dan een kwart van de gastouders is (ook) gastouder voor kinderen die directe familie zijn (23%). Eenvijfde is (onder andere) gastouder voor kinderen van kennissen (20%). Van alle gastouders past 70% (ook) op kinderen die geen familie of kennissen zijn.

Het totaal aantal kinderen dat gastouders gemiddeld per week opvangen, is verdrievoudigd ten opzichte van 2005, zowel voor de beide leeftijdscategorieën afzonderlijk als in geheel (zie figuur 2.4). De grootste toename heeft plaatsgevonden van 2006 naar 2007. In 2005 en 2006 werden twee keer zoveel 0 t/m 3-jarigen dan 4 t/m 12-jarigen opgevangen door een gastouder, in 2007 ligt deze verhouding iets lager (1,7).

Figuur 2.4 Ontwikkeling van gastouderopvang in kinderen (percentage, geïndexeerd op totaal aantal kinderen in gastouderopvang in 2007)

2.3.3 Opvangdagen en -tijden

Driekwart van de gastouders vangt 2, 3 of 4 dagen per week kinderen op, evenredig verdeeld (resp. 24%, 23% en 25%).

Tabel 2.22 Aantal dagen dat gastouder kinderen opvangt

	%
1 dag	11%
2 dagen	24%
3 dagen	23%
4 dagen	25%
5 dagen en meer	17%
Totaal	100%
Aantal	493

De meeste gastouders starten de opvang over het algemeen om 8:00 uur 's morgens (21%) en eindigen om 18:00 uur 's avonds (24%). Dit is ook de meest voorkomende combinatie van begin- en eindtijd (6%).

Tabel 2.23 De meeste voorkomende begintijden, eindtijden en combinaties

	%
begintijd	
8:00	21%
7:30	18%
7:00	12%
eindtijd	
18:00	24%
17:30	13%
17:00	8%
begintijd - eindtijd	
8:00 - 18:00	6%
7:30 - 18:00	5%
7:30 - 17:30	4%

De respondenten verzorgen veelal op opvang alleen (70%), soms geholpen door de partner (23%). Slechts 2% heeft soms betaalde hulp.

2.3.4 Relatie met gastouderbureau

De meeste gastouders zijn met het gastouderbureau in contact gekomen via een advertentie of mailing van het gastouderbureau (38%). Iets minder dan eenderde is via familie, vriend of kennis in contact gekomen met het gastouderbureau (28%), het is onduidelijk in hoeverre het hier gaat om vraagouders.

Tabel 2.24 Wijze waarop gastouder in contact is gekomen met gastouderbureau

	%
Via advertentie/mailing van gastouderbureau	38%
Via familie/vriend/kennis	28%
Via andere gastouders	15%
Via internet	8%
Via de vraagouders	4%
Via gemeente	1%
Anders, namelijk	7%
Totaal	100%
Aantal	493

Het merendeel van de gastouders heeft huisbezoek gehad van een vertegenwoordiger van het gastouderbureau (94%). Iets meer dan eenderde van de gastouders heeft voor de registratie de veiligheid in het huis waar de opvang plaatsvindt, moeten aanpassen (36%). Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het plaatsen van traphekjes en het afdekken van stopcontacten.

Iets minder dan de helft van de gastouders heeft een cursus gevolgd via het gastouderbureau (42%). Voor 61% hiervan betrof dit een cursus EHBO specifiek voor kinderen en voor 20% een algemene cursus EHBO. Van de gastouders die geen cursus EHBO via het gastouderbureau heeft gevolgd, heeft 28% op een andere wijze een cursus EHBO gevolgd en 16% een cursus EHBO specifiek voor kinderen. In totaal heeft tweederde van de gastouders geen enkele EHBO-cursus gevolgd (37%).

Van alle gastouders heeft 60% meer dan 3x per jaar contact met het gastouderbureau. Geen regelmatig contact met het gastouderbureau heeft 11% van de gastouders.

In onderstaande tabel staan de diensten opgenoemd die gastouderbureaus gastouders leveren. Alle diensten worden door de meerderheid van de gastouders genoemd. Slechts 1% van alle gastouders geeft aan dat het gastouderbureau geen enkele dienst biedt. Diensten die bij 'anders, namelijk' worden genoemd, zijn bijvoorbeeld bemiddeling of zogenoemde 'belastingavonden'.

Tabel 2.25 Diensten die het gastouderbureau biedt (meerdere antwoorden mogelijk)

	%
Controle/advies veiligheid in huis	85%
Administratie/registratie	65%
Voorlichting/advies op het gebied van pedagogisch beleid	61%
(informatie over) Aanbod van cursussen (anders dan EHBO)	59%
Cursus EHBO	51%
Geen enkele dienst	1%
Anders, namelijk	11%
Totaal	100%
Aantal	493

2.3.5 Achtergrondkenmerken

Vrijwel alle gastouders zijn vrouw (98%). De categorie middenleeftijd 35-54 jaar heeft een omvang van 55%. Slechts 4% is ouder dan 65 jaar.

Tabel 2.26 Leeftijd van de gastouder

	%
Jonger dan 25 jaar	6%
Tussen de 25 en 34 jaar	20%
Tussen de 35 en 44 jaar	29%
Tussen de 45 en 54 jaar	26%
Tussen de 55 en 64 jaar	15%
Ouder dan 65 jaar	4%
Totaal	100%
Aantal	493

De meeste gastouders hebben zelf ook kinderen (86%; zie tabel 2.27). Minder dan een kwart van de gastouders heeft kinderen in de leeftijdscategorie 0 t/m 3 jaar (22%), een twee keer zo groot deel in de leeftijd van 4 t/m 12 jaar (41%) en de helft heeft kinderen ouder dan 12 jaar (50%). Tweederde van de gastouders heeft kinderen alleen in deze laatste leeftijdscategorie (37%).

Tabel 2.27 Percentage gastouders dat eigen kinderen heeft in de verschillende leeftijdsgroepen en combinaties hiervan.

				%
	0 t/m 3 jaar	4 t/m 12 jaar	> 12 jaar	(N=493)
-	-	-	-	14%
✓	-	-	-	9%
✓	✓	-	-	11%
✓	-	-	✓	0%
✓	✓	✓	✓	2%
-	-	✓	-	17%
-	-	✓	✓	11%
-	-	-	✓	37%
	22%	41%	50%	100%

De hoogst genoten opleiding van de gastouders is veelal VMBO (of vergelijkbaar; 36%) of MBO (of vergelijkbaar; 33%). De gemiddelde inkomsten per maand uit gastouderopvang bedragen voor 40% van de gastouders maximaal 500 euro. Slechts 4% van de gastouders verdient gemiddelde meer dan 2000 euro per maand met gastouderopvang.

Tabel 2.28 Gemiddelde inkomsten per maand uit gastouderopvang

	%
Tot 500 euro	40%
Van 500-1000 euro	24%
Van 1000-1500 euro	12%
Van 1500-2000 euro	4%
Meer dan 2000 euro	4%
Weet niet/geen mening	16%
Totaal	100%
Aantal	493

Voor tweederde (67%) is dit persoonlijk de belangrijkste bron van inkomsten (niet het gezinsinkomen). Van alle gastouders, ontvangt 21% naast de inkomsten uit gastouderopvang ook salaris uit loonarbeid. Het aandeel gastouders dat AOW, pensioen of VUT ontvangt, bedraagt 8%.

Tabel 2.29 Andere individuele inkomsten naast gastouderopvang

	%
Geen	63%
Salaris uit loonarbeid	21%
Andere inkomsten als zelfstandig ondernemer	4%
AOW/pensioen/VUT	8%
Uitkering (WAO, ANW, WW, bijstand)	3%
Anders, namelijk	2%
Totaal	100%
Aantal	493

2.4 Conclusie

Groei van gastouderopvang (onderzoek onder vraagouders)

De gastouderopvang is tussen 2005 en 2007 gegroeid van 30.000 naar 98.000 kinderen. Gastouderopvang groeide verhoudingsgewijs veel sneller dan dagopvang en buitenschoolse opvang. De groei van het gebruik van gastouderopvang in uren is in 2007 meer dan 3x zo groot als de groei in 2006. Dit geldt voor zowel de uren aanwas als voor de uitbreiding. Het totaal aantal uren aanwas bedraagt in 2007 90% van de totale groei.

De belangrijkste oorzaak voor groei is zowel in 2006 en 2007 de wens van de moeder om meer te werken/studeren. Gewogen naar uren is deze oorzaak voor resp. 11,6% en 23,4% verantwoordelijk voor de groei van het gebruik van gastouderopvang. Gewogen naar redenen voor de groei in het gebruik, geeft een kwart (25% in 2006) tot eenderde (33% in 2007) van de ouders (de wens) tot uitbreiding van moeders arbeidsparticipatie als de belangrijkste reden voor aanwas dan wel uitbreiding van kinderopvang aan. Gepercenteerd op het aantal kinderen, heeft voor bijna 40% van de kinderen in 2007 deze wens meege-speeld.

Een tweede belangrijke oorzaak voor groei is het feit dat gastouderopvang financieel aantrekkelijk is voor gastouders: 11,6% in 2006 en 15,5% in 2007, in gewogen uren. Voor 13% van de ouders was financiële aantrekkelijkheid voor gastouders de belangrijkste reden om gastouderopvang te gaan gebruiken of uitbreiden in 2007. Voor 27,2% van de kinderen lag deze reden mede ten grondslag aan de aanwas of uitbreiding gastouderopvang in 2007.

Onderzoek onder gastouderbureaus

Van de gastouderbureaus is een kwart (25%) opgericht vóór 2005, dat wil zeggen voordat de Wet kinderopvang inwerking trad. In 2005 is 11% van de gastouderbureaus opgericht, in 2006 20% van de gastouderbureaus opgericht en in 2007 31%¹. Van de totale groep van ondernemers had 35% helemaal geen ervaring in kinderopvang of zorg hadden voor ze een gastouderbureau begonnen.

Het aantal ingeschreven gastouders verschilt aanzienlijk per gastouderbureau. Ruim 28% van de gastouderbureaus heeft maximaal 20 gastouders. Bijna een kwart van de gastouderbureaus (24%) heeft 100 of meer gastouders, waaronder gastouderbureaus met meer dan 2000 gastouders. In de periode 2006-2007 is het aantal gastouders verdubbeld.

Een grote groep gastouderbureaus (46%) verzorgt de opvang van een beperkt aantal kinderen (0 t/m 25), van (zowel) jonge als oudere kinderen. Het gemiddeld aantal kinderen per gastouderbureau is gegroeid tussen 2005 (gemiddeld 81 kinderen) en 2007 (gemiddeld 128 kinderen). Het aantal kinderen in absolute termen is in deze jaren verdriedubbeld, zo blijkt uit het onderzoek onder gastouderbureaus.

Het feit dat kinderopvang (en dus ook gastouderopvang) voor ouders goedkoper is geworden achten gastouderbureaus de belangrijkste factor (48%) voor de toename in gebruik van gastouderopvang. Op de tweede plaats staan de wachtlijsten in de dagopvang (13%), die maken dat ouders zich wenden tot andere mogelijkheden, zoals gastouderopvang.

Onderzoek onder gastouders

Het grootste deel van de gastouders is ingeschreven bij een gastouderbureau in 2007 (42%). Een kwart van de gastouders is vóór 2005 begonnen te werken als gastouder bij een (geregistreerd) gastouderbureau.

De meeste gastouders vangen per week gemiddeld 1 of 2 kinderen op in de leeftijdscategorie 0 t/m 3 jaar, al (21%) dan niet (25%) gecombineerd met de opvang van evenveel 4 t/m 12 jarigen. Iets minder dan een kwart van de gastouders is (ook) gastouder voor kinderen die directe familie zijn (23%), zo blijkt uit het onderzoek onder gastouders. Van alle gastouders past 70% (ook) op kinderen die geen familie of kennissen zijn.

Het totaal aantal kinderen dat gastouders gemiddeld per week opvangen, is verdrievoudigd ten opzichte van 2005. De grootste toename heeft plaatsgevonden van 2006 naar 2007². In 2007 vangt driekwart van de gastouders 2, 3 of 4 dagen per week kinderen op, evenredig verdeeld (resp. 24%, 23% en 25%).

¹ In de maanden januari en februari 2008 is 13% van de ondervraagde gastouderbureaus opgericht: de uitvoeringsperiode van de enquête was begin maart 2008.

² Bij een indexatie op het totaal aantal kinderen dat alle gastouders tezamen gemiddeld per week opvangen in 2007 (=100%), betreft het totaal aantal kinderen in 2005 en 2006 respectievelijk 35% en 53%.

Het merendeel van de gastouders heeft huisbezoek gehad van een vertegenwoordiger van het gastouderbureau (94%). Iets meer dan eenderde van de gastouders heeft voor de registratie de veiligheid in het huis waar de opvang plaatsvindt, moeten aanpassen (36%). In totaal heeft tweederde van de gastouders een EHBO-cursus gevolgd. Drievijfde van de gastouders (60%) heeft vaker dan 3x per jaar contact met het gastouderbureau, 11% heeft geen regelmatig contact met het bureau. De aard van het contact is niet onderzocht.

Vrijwel alle gastouders zijn vrouw (98%). De leeftijdscategorie 35-54 jaar heeft een omvang van 55%, 4% is ouder dan 65 jaar. De meeste gastouders hebben zelf kinderen (86%): van alle gastouders heeft 37% alleen kinderen ouder dan 12 jaar. Voor tweederde (67%) van de gastouders zijn de inkomsten uit gastouderopvang de belangrijkste bron van hun persoonlijke inkomsten (niet gezinsinkomen). Van alle gastouders verdient 40% maximaal 500 euro per maand (bruto). Het aandeel gastouders dat AOW, pensioen of VUT ontvangt, is 8%.

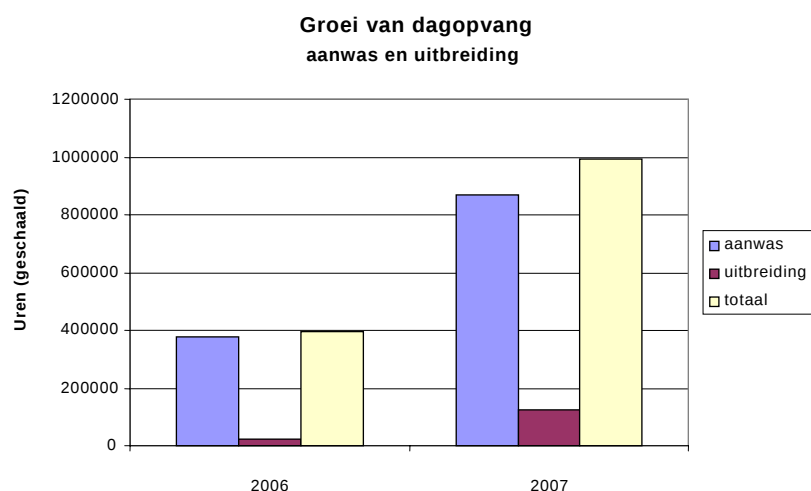
3 Dagopvang

3.1 Vraagouders

3.1.1 Groei

De dagopvang is qua aantal kinderen de grootste vorm van kinderopvang in Nederland en groeide tussen 2005 en 2007 van 224.000 naar 274.000 kinderen. De groei van dagopvang in 2006 397.267 uren (geschaald) en 991.956 uren (geschaald) in 2007. De groei in uren in 2007 is ongeveer een factor 2,5 groter dan in 2006. De groei in uren bestaat voornamelijk uit aanwas; uitbreiding behelst slechts 6% en 12% van de totale groei in respectievelijk 2006 en 2007.

Figuur 3.1 Groei van dagopvang in 2006 en 2007

3.1.2 Oorzaken van groei

De belangrijkste oorzaak voor de groei van het gebruik van de dagopvang is de natuurlijke toename van het gezin; oftewel een baby gaat naar de dagopvang (2006: 40,6%; 2007: 31,9%). Hierbij moet in het achterhoofd gehouden dat binnen de dagopvang waar kinderen max. 4 jaar naar toe gaan, jaarlijks zo'n 25% nieuwe kinderen binnen komt en ook 25% weer uitstroomt.

Als er sprake is van uitbreiding van uren, is dit omdat naast de vrouw (2006: 34,8%; 2007: 24,8%), ook de man (2006: 26,4%; 2007: 3,1%) meer uren gaat werken. Dit is de enige vorm van kinderopvang waarbij we toename van uren van de man duidelijk als oorzaak in de data vinden (met name in 2006).

Tabel 3.1 Oorzaken voor de groei van dagopvang in 2006 (gewogen uren)

Oorzaak groei dagopvang 2006 (aanwas en uitbreiding)	Aanwas (gewogen uren)	Aanwas %	Uitbreiding (gewogen uren)	Uitbr. %	Totaal (gewogen uren)	Totaal %
Verandering in gezinssituatie	1.137	45,9 %	12	8,1 %	1.149	43,8 %
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)	1067	43,0%	0	0,0%	1067	40,6%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)	71	2,8%	12	8,1%	83	3,1%
Verandering in tijdsbesteding	532	21,4 %	96	64,5 %	627	23,9 %
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	453	18,3%	51,5	34,8%	504	19,2%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	63	2,5%	39	26,4%	102	3,9%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	17	0,7%	5	3,4%	22	0,8%
Verandering in aanbod	151	6,1 %	3	1,7 %	153	5,8 %
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	5	0,2%	0	0,0%	5	0,2%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	9	0,3%	0	0,0%	9	0,3%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	54	2,2%	0	0,0%	54	2,0%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	3	0,1%	0	0,0%	3	0,0%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm	81	3,3%	2,5	1,7%	83	3,2%
Verandering in financieel opzicht¹	227	9,2 %	11	7,1 %	238	9,0 %
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag	134	5,4%	8	5,4%	142	5,4%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	48	1,9%	0	0,0%	48	1,8%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	45	1,8%	2,5	1,7%	48	1,8%
Verandering in omgeving	143	5,8 %	3	1,7 %	145	5,5 %
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	97	3,9%	0	0,0%	97	3,7%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook	45	1,8%	2,5	1,7%	48	1,8%
Anders	290	11,7 %	25	16,9 %	315	12,0 %
Anders, namelijk	290	11,7%	25	16,9%	315	12,0%
Totaal uren	2478	100,0%	148	100,0%	2626	100,0%
N (kinderen)	114		15		129	

In 2007 is er meer groei zowel in aanwas als in uitbreiding. De groei in 2007 is voornamelijk veroorzaakt (zie tabel 3.2) door gezinsuitbreiding (36,1%); verandering in aanbod

¹ Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd. Het is onduidelijk waarom respondenten in 2006^d de effecten van de verplichte werkgeversbijdrage noemen die pas in 2007 in werking trad.

(11,1%) en verandering in financieel opzicht (10,8%) zijn iets nadrukkelijker aanwezig dan in 2006 (resp. 5,8% en 9,0%).

Tabel 3.2 Oorzaken voor de groei van dagopvang in 2007 (gewogen uren)

Oorzaak groei dagopvang 2007 (aanwas en uitbreiding)	Aanwas (gewogen uren)	Aanwas %	Uitbreiding (gewogen uren)	Uitbr. %	Totaal (gewogen uren)	Totaal %
Verandering in gezinssituatie	2.255	39,3 %	112	13,8 %	2.367	36,1 %
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)	2051	35,7%	36	4,4%	2087	31,9%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)	204	3,6%	76	9,4%	280	4,3%
Verandering in tijdsbesteding	1.149	20,0 %	296	36,8 %	1.446	22,1 %
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	991	17,3%	200	24,8%	1191	18,2%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	54	0,9%	25	3,1%	79	1,2%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	104	1,8%	71	7,9%	176	2,7%
Verandering in aanbod	648	11,3 %	79	9,8 %	727	11,1 %
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	69	1,2%	20	2,5%	88	1,3%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	33	0,6%	23	2,8%	56	0,9%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	225	3,9%	23	2,9%	248	3,8%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	47	0,8%	7	0,8%	54	0,8%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm	274	4,8%	7	0,8%	281	4,3%
Verandering in financieel opzicht¹	648	11,3 %	59	7,3 %	707	10,8 %
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag	294	5,1%	42	5,2%	336	5,1%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	141	2,5%	5	0,6%	146	2,2%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	213	3,7%	13	1,6%	225	3,4%
Verandering in omgeving	354	6,2 %	18	2,3 %	372	5,7 %
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	156	2,7%	7	0,8%	163	2,5%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook	198	3,4%	12	1,5%	210	3,2%
Anders	688	12,0 %	249	30,9 %	938	14,3 %
Anders, namelijk	688	12,0%	249	30,9%	938	14,3%
Totaal uren	5743	100%	806	100%	6557	100%
N (kinderen)	267		68		335	

¹ Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd.

Wanneer we percenteren naar reden, zien we in tabel 3.3 dat in 2007 de reden dat het kind eerder te jong werd bevonden voor dagopvang voor 19,3% van alle redenen heeft meegespeeld, in 2006 was dit 26,8%. De toegenomen arbeidsparticipatie van de moeder is een ook belangrijke reden geweest om het kind naar de dagopvang te brengen (2006: 18,2%; 2007: 16,6%).

Tabel 3.3 Redenen voor groei van dagopvang gepercenteerd op redenen in 2006 en 2007 (meerdere antwoorden mogelijk)

Reden groei dagopvang 2006 en 2007 (aanwas en uitbreiding)	2006 % op <u>redenen</u>	2007 % op <u>redenen</u>
Verandering in gezinssituatie		
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)	26,8%	19,3%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)	3,3%	4,9%
Verandering in tijdsbesteding		
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	18,2%	16,6%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	4,8%	2,9%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	1,4%	3,0%
Verandering in aanbod		
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	1,0%	1,2%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	1,0%	1,7%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	2,9%	3,6%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	0,5%	1,4%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm	4,8%	7,6%
Verandering in financieel opzicht¹		
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag	9,1%	8,1%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	2,9%	4,7%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	4,3%	5,8%
Verandering in omgeving		
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	5,7%	4,6%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook	4,8%	5,9%
Anders		
Anders, namelijk	8,6%	8,8%
Totaal		
N (kinderen)	209	591

In tabel 3.4 zijn de redenen weergegeven gepercenteerd op het aantal kinderen. De percentuele verdeling in oorzaken in 2007 verschilt niet veel van die in 2006 (zie tabel 3.2). De enige verschillen zijn dat kinderen in 2007 minder vaak te jong zijn bevonden (34,0%) dan in 2006 (43,3%) en dat het gebrek aan beschikbaarheid van kinderopvang in 2007 (2,1% en 6,3%) vaker een rol heeft gespeeld dan in 2006 (1,6% en 4,7%).

¹ Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd. Het is onduidelijk waarom respondenten in 2006^d de effecten van de verplichte werkgeversbijdrage noemen die pas in 2007 in werking trad.

Tabel 3.4 Redenen voor groei van dagopvang gepercenteerd op kinderen in 2006 en 2007 (meerdere antwoorden mogelijk)

Reden groei dagopvang 2006 en 2007 (aanwas en uitbreiding)	2006 % op <u>kinderen</u>	2007 % op <u>kinderen</u>
Verandering in gezinssituatie		
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)	43,4%	34,0%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)	5,4%	8,7%
Verandering in tijdsbesteding		
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	29,5%	29,3%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	7,8%	5,1%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	2,3%	5,4%
Verandering in aanbod		
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	1,6%	2,1%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	1,6%	3,0%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	4,7%	6,3%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	0,8%	2,4%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm	7,8%	13,4%
Verandering in financieel opzicht¹		
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag	14,7%	14,3%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	4,7%	8,4%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	7,0%	10,1%
Verandering in omgeving		
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	9,3%	8,1%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook	7,8%	10,4%
Anders		
Anders, namelijk	14,0%	15,5%
Totaal		
N (kinderen)	129	335

Nadat de respondenten meerdere keuzes voor groei konden aangeven, is hen gevraagd naar de voor hun belangrijkste reden. Voor dagopvang bleef de Top twee voor de jaren 2006 en 2007 gelijk.

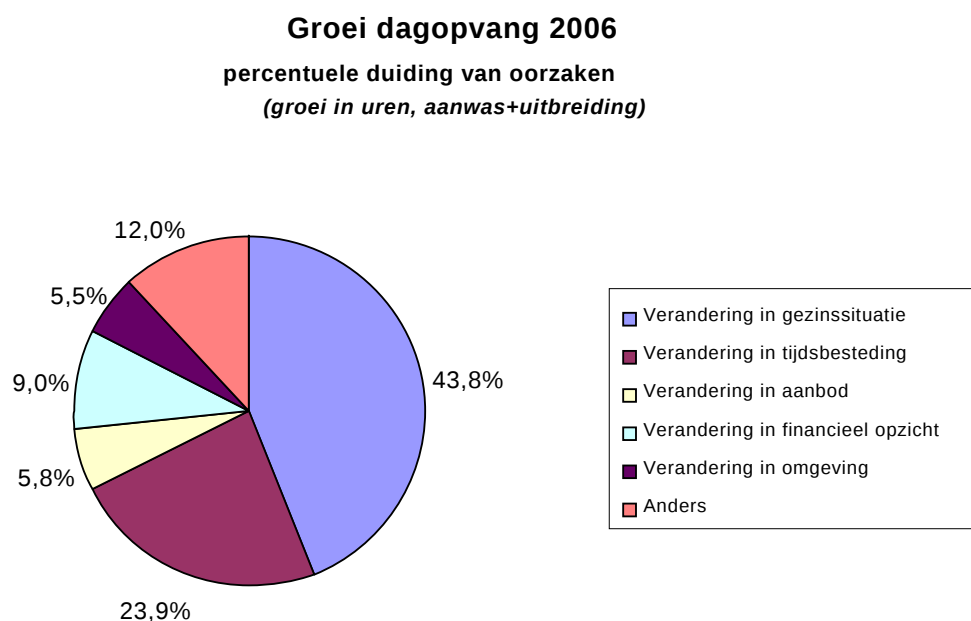
Tabel 3.5 Belangrijkste reden voor keuze dagopvang in 2006 en 2007

Belangrijkste reden KDV 2006	% (N=129)
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)	40%
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	26%
Belangrijkste reden KDV 2007	% (N=335)
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)	30%
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	24%

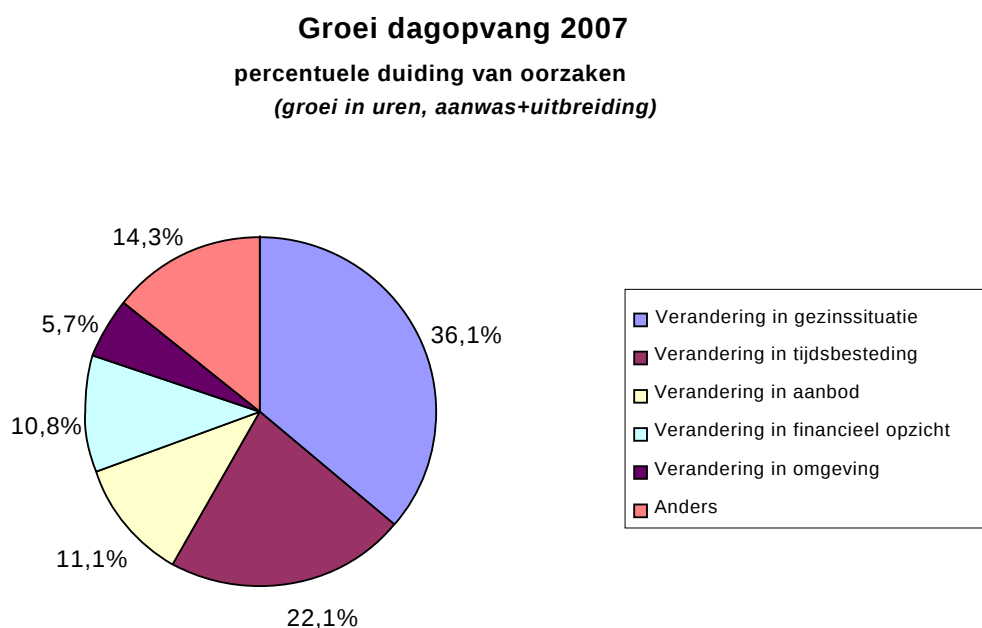
¹ Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd. Het is onduidelijk waarom respondenten in 2006^d de effecten van de verplichte werkgeversbijdrage noemen die pas in 2007 in werking trad.

Uit de verschillen tussen figuur 3.2 en 3.3 is te zien dat de groei in 2006 en 2007 voornamelijk is veroorzaakt door gezinsuitbreiding (resp. 43,8% en 36,1%). De verandering in aanbod (11,1%) en verandering in financieel opzicht (10,8%) zijn in 2007 iets nadrukkelijker aanwezig dan in 2006 (resp. 5,8% en 9,0%).

Figuur 3.2 Oorzaken voor de groei van dagopvang in 2006

Figuur 3.3 Oorzaken voor de groei van dagopvang in 2007

3.2 Conclusie

Groei van dagopvang (onderzoek onder vraagouders)

De dagopvang is tussen 2005 en 2007 gegroeid van 224.000 naar 283.000 kinderen en is de grootste vorm van kinderopvang. De groei in uren in 2007 is ongeveer een factor 2,5 groter dan in 2006. De groei in uren bestaat voornamelijk uit aanwas; uitbreiding behelst 6% en 12% van de totale groei in respectievelijk 2006 en 2007.

De belangrijkste oorzaak van de groei van het gebruik van dagopvang zijn 'nieuwe' kinderen; dat wil zeggen kinderen die eerder te jong waren voor deze kinderopvangvorm (bijvoorbeeld het kind was net geboren). In 2006 ligt deze reden voor 40,6% ten grondslag aan de totale groei in gewogen uren, in 2007 voor 31,9% in gewogen uren. Ouders merken de leeftijd van het kind als belangrijkste reden voor hun aanwas dan wel uitbreiding dagopvang aan: 40% in 2006 en 30% in 2007. Gepercenteerd op kinderen gaat het om 43,4% in 2006 en 34,0% in 2007.

De tweede oorzaak van de groei van het gebruik van dagopvang is de wens van moeders¹ om meer te gaan werken/studeren (19,2% in 2006 en 24,8% in 2007; in gewogen uren). Deze oorzaak speelt vooral een rol bij groei door uitbreiding. Een kwart van de ouders merkt de leeftijd van het kind aan als belangrijkste reden van hun aanwas dan wel uitbreiding van het gebruik van dagopvang (26% in 2006 en 24% in 2007). Uitgaande van het aantal kinderen, heeft deze reden bij 29,5% en 29,3% van de kinderen meegespeeld bij de aanwas of uitbreiding in 2006 en 2007.

¹ Het gaat hierbij daadwerkelijk om de moeders, anders staat er 'vaders' of 'ouders'.

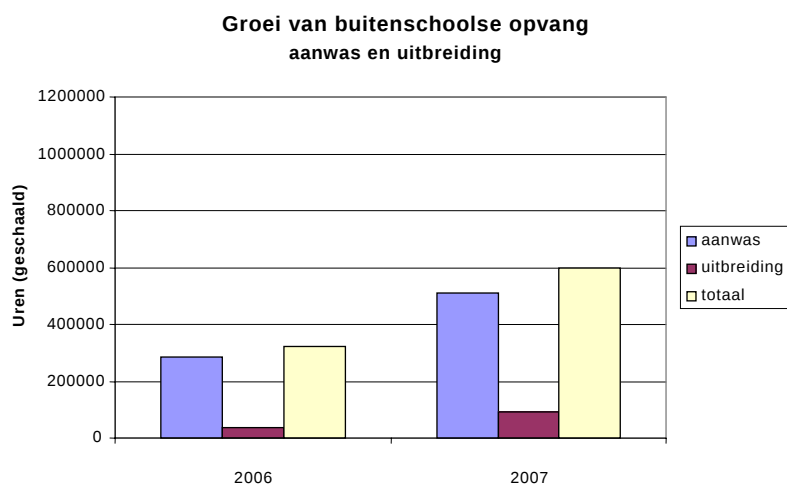
4 Buitenschoolse opvang

4.1 Vraagouders

4.1.1 Groei

De groei van de bso in 2007 is in verhouding met die van gastouderopvang en dagopvang minder groot. De groei bedraagt 320.222 uren in 2006 en 598.481 uren in 2007, een factor van bijna 2x zo groot. Aanwas ligt zowel in 2006 als in 2007 voor meer dan 80% ten grondslag aan de groei.

Figuur 4.1 Groei van buitenschoolse opvang in 2006 en 2007

4.1.2 Oorzaken van groei

In 2006 wordt de groei van de buitenschoolse opvang vooral verklaard doordat moeders meer willen werken (33,3%) en aan het feit dat jonge kinderen naar de basisschool gaan en door de schooltijden BSO nodig hebben (23,4%).

Tabel 4.1 Oorzaken voor de groei van buitenschoolse opvang in 2006 (gewogen uren)

Oorzaken groei buitenschoolse opvang 2006 (aanwas en uitbreiding)	Aanwas (gewogen uren)	Aanwas %	Uitbreiding (gewogen uren)	Uitbr. %	Totaal (gewogen uren)	Totaal %
Verandering in gezinssituatie	517	36,9 %	35	19,9 %	551	35,1 %
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinder- opvangvorm (bijv. kind ging naar basisschool)	367,75	26,3%	0	0,0%	367,75	23,4%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. ge- boorte broertje of zusje, scheiding)	148,75	10,6%	34,5	19,9%	183,25	11,7%
Verandering in tijdsbesteding	537	38,4 %	44	25,1 %	581	36,9 %
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	484,75	34,7%	38	22,0%	522,75	33,3%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	34,7	2,5%	5,5	3,2%	40,2	2,6%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	17,7	1,3%	0	0,0%	17,7	1,1%
Verandering in aanbod	61	4,3 %	26	15,0 %	87	5,5 %
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	40	2,9%	5,5	3,2%	45,5	2,9%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	0,25	0,0%	10	5,8%	10,25	0,7%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	20,25	1,4%	7,5	4,3%	27,75	1,8%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kin- deropvangvorm	0	0,0%	3	1,7%	3	0,2%
11 Beter aanbod van buitenschoolse opvangvoor- zieningen bij de school	51,95	3,7%	6	3,5%	57,95	3,7%
Verandering in financieel opzicht¹	98	7,0 %	23	13,3 %	121	7,7 %
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderop- vangtoeslag	45,75	3,3%	1,5	0,9%	47,25	3,0%
12 Goedkopere opvang door invoering van ver- plichte werkgeversbijdrage	22,25	1,6%	7,5	4,3%	29,75	1,9%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kos- ten van kinderopvang door invoering van ver- plichte werkgeversbijdrage	29,95	2,1%	14	8,1%	43,95	2,8%
Verandering in omgeving	30	2,2 %	23	13,3 %	53	3,4 %
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geac- cepteerd	11,25	0,8%	0	0,0%	11,25	0,7%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kin- deropvangvorm ook	19,2	1,4%	23	13,3%	42,2	2,7%
Anders	104	7,4 %	17	9,8 %	121	7,7 %
Anders, namelijk	104	7,4%	17	9,8%	121	7,7%
Totaal uren	1398,5	100,0%	173	100,0%	1571,5	100,0%
N (kinderen)		82		13	95	

Ook in 2007 zijn het feit dat een kind voorheen te jong was (28,5%) en dat de moeder meer wilde werken (21,0%) de belangrijkste oorzaken voor de groei van het gebruik van

¹ Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd. Het is onduidelijk waarom respondenten in 2006^d de effecten van de verplichte werkgeversbijdrage noemen die pas in 2007 in werking trad.

buitenschoolse opvang. In 2007 groeiden deze percentages, maar was er ook van een andere ontwikkeling sprake. De derde reden, namelijk verandering in aanbod groeide van 5,5% in 2006 naar 16,3% in 2007.

Tabel 4.2 Oorzaken voor de groei van buitenschoolse opvang in 2007 (gewogen uren)

Oorzaken groei buitenschoolse opvang 2007 (aanwas en uitbreiding)	Aanwas (gewogen uren)	Aanwas %	Uitbreiding (gewogen uren)	Uitbr. %	Totaal (gewogen uren)	Totaal %
Verandering in gezinssituatie	963	38,6 %	42	9,5 %	1.006	34,2 %
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. nog geen 4 jaar)	810	32,5%	27,75	6,3%	838	28,5%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)	153	6,1%	14,5	3,3%	168	5,7%
Verandering in tijdsbesteding	513	20,5 %	205	46,2 %	717	24,4 %
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	431	17,3%	187	42,2%	618	21,0%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	55	2,2%	13,5	3,0%	68	2,3%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	27	1,1%	4	0,9%	31	1,1%
Verandering in aanbod	436	17,5 %	44	9,9 %	479	16,3 %
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	185	7,4%	7,75	1,7%	193	6,6%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	17	0,7%	0	0,0%	17	0,6%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	138	5,5%	0	0,0%	138	4,7%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	12	0,5%	0	0,0%	12	0,4%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm	84	3,4%	36	8,1%	120	4,1%
11,00 Beter aanbod van buitenschoolse opvangvoorzieningen bij de school	66	2,6%	5	1,1%	71	2,4%
Verandering in financieel opzicht¹	201	8,0 %	4	0,8 %	204	7,0 %
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag	62	2,5%	2	0,5%	64	2,2%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	29	1,2%	0	0,0%	29	1,0%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	110	4,4%	1,75	0,4%	112	3,8%
Verandering in omgeving	132	5,3 %	12	2,7 %	144	4,9 %
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	40	1,6%	11,75	2,7%	52	1,8%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook	92	3,7%	0	0,0%	92	3,1%
Anders	185	7,4 %	132	29,8 %	317	10,8 %
Anders, namelijk	185	7,4%	132	29,8%	317	10,8%
Totaal uren	2495	100%	443	100%	2938	100%
N (kinderen)	188		39		227	

¹ Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd.

Bij analyse van de groei in buitenschoolse opvang gepercenteerd op redenen (zie tabel 4.3) zien we voor het eerst dat er in 2007 een mix van redenen ontstaat; de leeftijd van kind (20,8%), verandering van gezinsamenstelling (5,8%), nieuw aanbod van bso (6,1%), de prijs (7,0%) en ook de verandering in omgeving (8,6%).

Tabel 4.3 Redenen voor groei van buitenschoolse opvang gepercenteerd op redenen in 2006 en 2007 (meerdere antwoorden mogelijk)

Redenen groei buitenschoolse opvang 2006 en 2007 (aanwas en uitbreiding)	2006 % op <u>redenen</u>	2007 % op <u>redenen</u>
Verandering in gezinssituatie		
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. nog geen 4 jaar)	18,7%	20,8%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)	12,7%	5,8%
Verandering in tijdsbesteding		
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	23,3%	22,7%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	4,0%	3,6%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	2,0%	1,9%
Verandering in aanbod		
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	2,0%	4,7%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	2,0%	1,4%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	4,0%	2,2%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	0,0%	0,6%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm	2,0%	5,0%
11,00 Beter aanbod van buitenschoolse opvangvoorzieningen bij de school	10,0%	6,1%
Verandering in financieel opzicht¹		
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag	6,7%	4,2%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	3,3%	2,8%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	6,0%	6,9%
Verandering in omgeving		
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	2,7%	4,7%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook	6,7%	3,9%
Anders		
Anders, namelijk	4,0%	8,9%
Totaal		
N (kinderen)	150	361

Ook in deze tabel 4.4 zijn de redenen van groei wanneer we percenteren naar kinderen in 2007 een mix van: het kind van 'was eerst te jong' (33,0%) en moeder wil meer werken (36,1%), wijziging samenstelling gezin (9,3%), beter aanbod (9,7%) en makkelijker aanvragen (11,0%).

¹ Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd. Het is onduidelijk waarom respondenten in 2006^d de effecten van de verplichte werkgeversbijdrage noemen die pas in 2007 in werking trad.

Tabel 4.4 Redenen voor groei van buitenschoolse opvang gepercenteerd op kinderen in 2006 en 2007 (meerdere antwoorden mogelijk)

Redenen groei buitenschoolse opvang 2006 en 2007 (aanwas en uitbreiding)	2006 % op <u>kinderen</u>	2007 % op <u>kinderen</u>
Verandering in gezinssituatie		
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. nog geen 4 jaar)	29,5%	33,0%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)	20,0%	9,3%
Verandering in tijdsbesteding		
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	36,8%	36,1%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	6,3%	5,7%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	3,2%	3,1%
Verandering in aanbod		
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	2,0%	7,5%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	2,0%	2,2%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	4,0%	3,5%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	0,0%	0,9%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm	2,0%	7,9%
11,00 Beter aanbod van buitenschoolse opvangvoorzieningen bij de school	10,0%	9,7%
Verandering in financieel opzicht¹		
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag	6,7%	6,6%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	3,3%	4,4%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	6,0%	11,0%
Verandering in omgeving		
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	2,7%	7,5%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook	6,7%	6,2%
Anders		
Anders, namelijk	4,0%	14,1%
Totaal		
N (kinderen)	150	227

De belangrijkste redenen van ouders voor de keuze voor buitenschoolse opvang, blijven in de jaren 2006 en 2007 hetzelfde en redelijk stabiel in percentage; ook hier de wens van de moeder om meer te werken (resp. 33 en 31%) en het feit dat het kind daarvoor te jong was (resp. 28 en 30%).

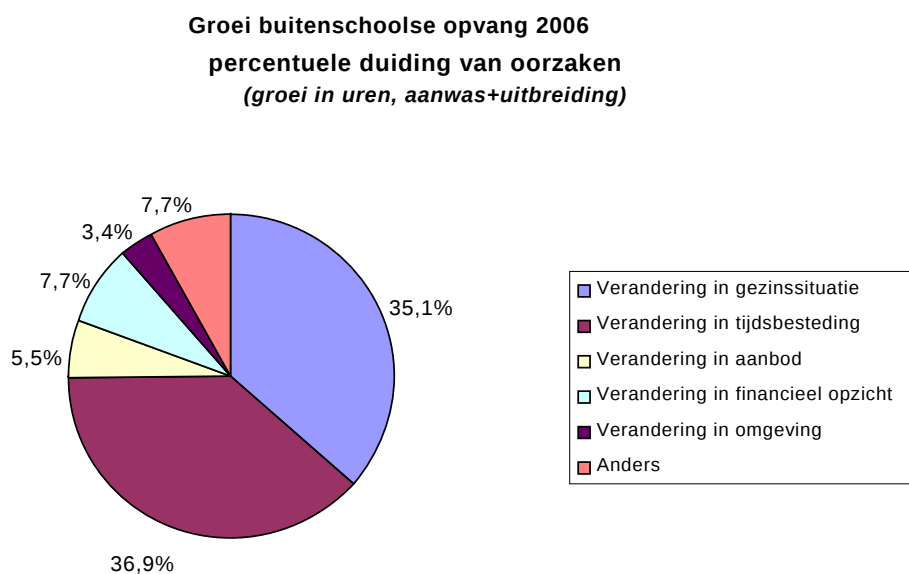
Tabel 4.5 Belangrijkste reden voor keuze buitenschoolse opvang in 2006 en 2007

Belangrijkste reden BSO 2006	% (N=95)
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	33%
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. nog geen 4 jaar)	28%
Belangrijkste reden BSO 2007	% (N=227)
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	31%
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. nog geen 4 jaar)	30%

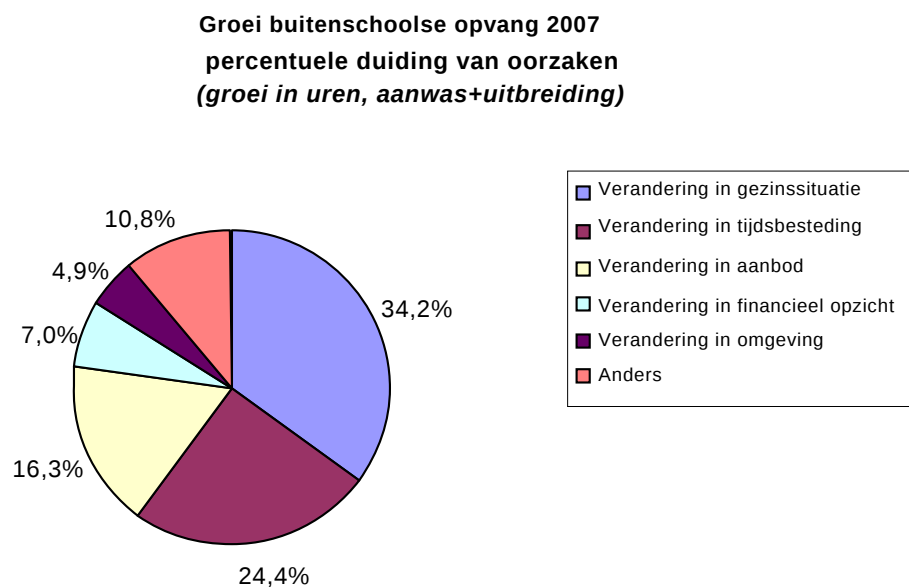
¹ Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd. Het is onduidelijk waarom respondenten in 2006^d de effecten van de verplichte werkgeversbijdrage noemen die pas in 2007 in werking trad.

In Figuur 4.2 en 4.3 is duidelijk te zien dat verandering in tijdbesteding als oorzaak iets afneemt (2006: 36,9%; 2007: 24,4%) en dat verandering in aanbod (2006: 5,5%; 2007: 16,3%), verandering in omgeving (2006: 3,4%; 2007: 4,9%) als oorzaak groeien.

Figuur 4.2 Oorzaken voor de groei van buitenschoolse opvang in 2006

Figuur 4.3 Oorzaken voor de groei van buitenschoolse opvang in 2007

4.2 Conclusie

Groei van buitenschoolse opvang (onderzoek onder vraagouders)

Het gebruik van buitenschoolse opvang is tussen 2005 en 2007 gegroeid van 121.000 kinderen naar 176.000 kinderen. De groei in uren gebruik buitenschoolse opvang is in 2007 bijna 2x zo groot als de groei in uren in 2006. Aanwas ligt in zowel 2006 als 2007 voor meer dan 80% ten grondslag aan de groei.

In 2006 wordt de groei van buitenschoolse opvang vooral verklaard doordat moeders meer willen werken (33,3%; gewogen uren) en doordat jonge kinderen naar de basisschool gaan en door de schooltijden BSO nodig hebben (eerder was het kind te jong: 23,4%; gewogen uren). De laatste oorzaak is in 2007 de voornaamste: 28,5% (gewogen uren). De wens van moeder¹ om meer te gaan werken/studeren ligt voor 21,0% gewogen uren te grondslag aan de groei van het gebruik van buitenschoolse opvang.

Ouders geven als belangrijkste reden voor de groei de wens tot uitbreiding van moeders arbeidsparticipatie aan, in zowel 2006 (33%) als in 2007 (31%). Ook gepercenteerd op kinderen is dit de voornaamste beweegreden (2006: 36,8%; 2007: 36,1%). De leeftijd van de kinderen wordt door 28% en 30% van de ouders als reden genoemd voor hun aanwas/uitbreiding in resp. 2006 en 2007. Op kinderen gepercenteerd, gaat dit om 29,5% in 2006 en 33,0% in 2007.

¹ Het gaat hierbij daadwerkelijk om de moeders, anders staat er 'vaders' of 'ouders'.

5 Drie oorzaken uitgelicht

In dit hoofdstuk worden drie oorzaken voor groei die uit het onderzoek naar voren kwamen, nader bekeken. Het gaat om arbeidsparticipatie, informele substitutie en het maatschappelijk beeld van kinderopvang.

5.1 Arbeidsparticipatie

De oorzaak die in dit onderzoek het grootste deel van de groei van de kinderopvang in Nederland in de laatste drie jaar verklaart, is dat moeders meer willen werken/studeren. Hieronder gaan wij in op de arbeidsparticipatie van ouders bij gebruik van respectievelijk gastouderopvang, dagopvang en buitenschoolse opvang.

5.1.1 Arbeidsparticipatie bij gebruik gastouderopvang

Arbeidsparticipatie is een belangrijke reden voor ouders om kinderen naar de gastouderopvang te brengen. Hierbij zijn de redenen dat moeder en/of vader meer is/wilde gaan werken telkens als leidraad voor de arbeidsparticipatie genomen. Gesteld kan worden dat het *blijven* werken van moeder (of vader) ook telt als arbeidsparticipatie.

Tabel 5.1 laat dit zien. Hierin is voor de verschillende jaargangen weergegeven hoeveel uur de ouders gemiddeld per week werken voor die ouders die aangegeven hebben meer te zijn gaan werken. De toename in arbeidsparticipatie is het sterkst te zien bij de eenoudergezinnen (10,5 uur). Bij twee-ouder gezinnen neemt de arbeidsparticipatie van zowel de hoofdverdiener als de meeverdiener toe gedurende de drie jaargangen (resp. 2,1 en 3,2 uur).

Tabel 5.1 Arbeidsparticipatie van ouders die meer zijn gaan werken met gastouderopvang in jaren in gemiddelde uren per week in 2005, 2006 en 2007

	Gastouderopvang		
	N=263		N=38
	2 ouder gezinnen		1 ouder gezinnen
	Ouder met meeste uren (hoofdverdiener)	Ouder met minste uren (meeverdiener)	Alleenstaande ouder (alleenverdiener)
2005	34,2 uur	17,8 uur	11,9 uur
2006	34,7 uur	19,6 uur	16,7 uur
2007	36,3 uur	21,0 uur	22,4 uur

5.1.2 Arbeidsparticipatie bij gebruik dagopvang

De groei binnen de dagopvang is vooral gerelateerd aan de toename van nieuwe kinderen; het gaat hier niet zozeer om creatie van arbeidsparticipatie maar om het faciliteren dat werkende vrouwen blijven werken. Als we kijken naar ouders die aangaven dat ze de kinderopvang uitgebreid hebben om meer te werken is vooral de toename van het gemiddeld aantal uren werk bij alleenstaande ouders opvallend (groei van 4,7 uur). De ouders in een-

oudergezinnen zijn van 2005 op 2006 aanzienlijk meer gaan werken, deze lijn heeft zich in 2007 niet doorgezet.

Tabel 5.2 Arbeidsparticipatie in dagopvang in gemiddelde uren per week voor ouders die meer wilden gaan werken (2005, 2006 en 2007)

	dagopvang		
	N=126/18		
	2 ouder-gezinnen		1 ouder-gezinnen
	Ouder met meeste uren (hoofdverdiener)	Ouder met minste uren (meeverdiener)	Alleenstaande ouder (alleenverdiener)
2005	37,0	20,8	18,0
2006	37,4	22,8	23,8
2007	38,5	23,0	22,7

5.1.3 Arbeidsparticipatie bij gebruik buitenschoolse opvang

De arbeidsparticipatie van ouders met kinderen op de buitenschoolse opvang is sterk gegroeid in de laatste drie jaren. In onderstaande tabel zien we de groei in aantal uren werk voor die ouders die aangegeven hebben meer kinderopvang te zijn gaan gebruiken om meer te kunnen werken. In twee-oudergezinnen zijn zowel de hoofdverdiener als de meeverdiener meer gaan werken (respectievelijk 2,9 uur en 7,2 uur gemiddeld per week). In de eenoudergezinnen is de toename het sterkst: van 2006 naar 2007 14,6 uur gemiddeld per week.

Tabel 5.3 Arbeidsparticipatie van ouders die meer wilden werken voor buitenschoolse opvang in jaren in gemiddelde uren per week in 2005, 2006 en 2007

	Buitenschoolse opvang		
	N=126/12		
	2 ouder-gezinnen		1 ouder-gezinnen
	Ouder met meeste uren	Ouder met minste uren	Alleenstaande ouder
2005	35,0	13,0	13,0
2006	36,6	16,3	21,1
2007	37,9	20,2	27,6

5.2 Substitutie

In deze paragraaf wordt ingegaan op de herkomst van 'nieuwe' kinderen voor de verschillende kinderopvangvormen. Hierbij kan het gaan om initieel gebruik, informele substitutie of formele substitutie. De nadruk ligt hierbij op informele substitutie naar gastouderopvang.

5.2.1 Substitutie naar gastouderopvang

In tabel 5.4 is te lezen dat in 2007 43,0% van de kinderen die voor het eerst gebruik maken van gastouderopvang, voorheen door een (on)betalde oppas werden opgevangen. In 2006 betrof dit 39,7% van de totale aanwas.

Daarnaast vond in 2007 11,4% formele substitutie plaats, dat wil zeggen een herkomst van voornamelijk buitenschoolse opvang of dagopvang naar gastouderopvang. Er is weinig verschil in herkomst tussen de jaargangen 2006 en 2007: de verdelingen zijn zo goed als gelijk. Het aandeel informele substitutie is 2007 iets groter (3,3%), het aandeel formele substitutie juist in 2006 (3,8%).

Tabel 5.4 Herkomst van kinderen die in 2006 en 2007 voor het eerst gebruik maken van gastouderopvang

Kunt u aangeven hoe u kinderopvang regelde tijdens de uren dat u nu gebruik maakt van gastouderopvang? (Als u van meerdere kinderopvangvormen gebruik maakte, kiest u dan de belangrijkste)	2006 %	2007 %
Initieel gebruik	41,8 %	44,0 %
Niet van toepassing, want daarvoor verlof (bevallingsverlof en/of ouderschapsverlof)	19,0%	23,7%
Ouders doen zorg zelf	22,8%	20,3%
Informele substitutie	39,7 %	43,0 %
Betaalde oppas (bijv. grootouders of au pair)	15,2%	15,7%
Onbetaalde oppas (bijv. oppas door grootouders of vrienden)	24,5%	27,3%
Peuterspeelzaal	3,3 %	1,6 %
Formele substitutie	15,2 %	11,4 %
Dagopvang (kinderdagverblijf)	10,9%	8,6%
Buitenschoolse opvang	4,3%	2,9%
Totaal	100 %	100 %
N	184	561

Van alle kinderen waarbij in 2007 informele substitutie plaatsvond, is voor 78,8% van de kinderen de nu geregistreerde gastouder dezelfde persoon als voorheen de oppas. In 2006 was dit 58,9%. Gepercentreerd op de totale aanwas betreffen deze percentages respectievelijk 33,7% in 2007 en 23,4% in 2006.

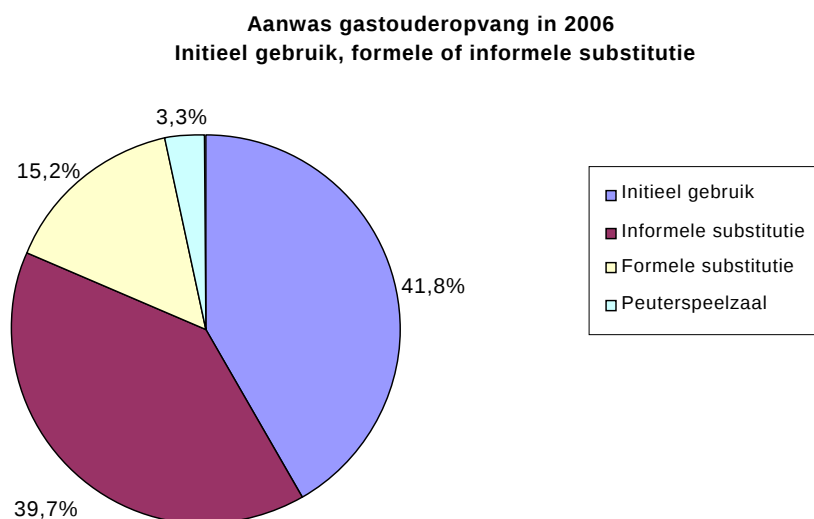
In tabel 5.5 is te zien dat het in die gevallen waarin informele substitutie betrekking had op dezelfde persoon, vooral ging om de situatie waarin een direct familielid (opa, oma, oom of tante) van oppas in geregistreerd gastouder was overgegaan (2006: 77%; 2007: 86%). Gepercentreerd op de totale aanwas gastouderopvang, betreft dit 18% in 2006 en 29% in 2007.

Tabel 5.5 Voorheen de (betaalde/onbetaalde) oppas, nu gastouder, aanvangsjaren 2006 en 2007

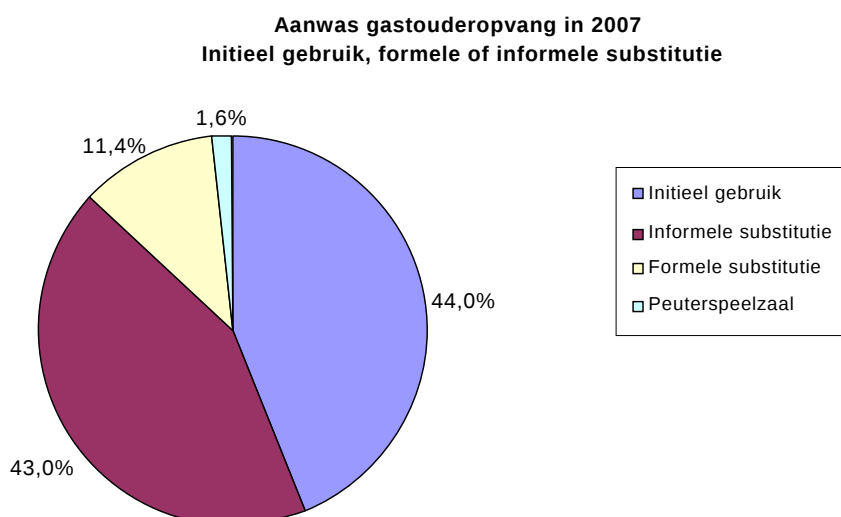
Oppas toen = gastouder nu		
Jaar van aanvang	2006	2007
Directe familie	77%	86%
Vrienden/kennissen	19%	9%
Anders	5%	5%
Totaal	100%	100%
N	43	190

In onderstaande figuur staat wat het aandeel is van nieuwe kinderen in de gastouderopvang en het aandeel van formele substitutie, informele substitutie en peuterspeelzaal substitutie (de aantallen zijn berekend in aantal kinderen voor 2006 en 2007).

Figuur 5.1 Herkomst van kinderen die in 2006 voor het eerst gebruik maken van gastouderopvang

Figuur 5.2 Herkomst van kinderen die in 2007 voor het eerst gebruik maken van gastouderopvang

In tabel 5.6 en 5.7 is voor deze verschillende herkomsten te zien wat de beweegredenen zijn om over te stappen naar gastouderopvang.

Tabel 5.6 Redenen voor aanwas in 2006 naar afkomst: initieel gebruik, informele substitutie en formele substitutie naar gastouderopvang

Reden groei gastouderopvang (aanwas in 2006)	Initieel gebruik	Informele substitutie	Formele substitutie
Verandering in gezinssituatie			
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)	22,1%	15,1%	10,7%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)	19,5%	9,6%	17,9%
Verandering in tijdsbesteding			
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	31,2%	24,7%	46,4%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	3,9%	6,8%	21,4%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	5,2%	5,5%	0,0%
Verandering in aanbod			
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	5,2%	5,5%	17,9%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	3,9%	8,2%	17,9%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	13,0%	15,1%	3,6%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	2,6%	1,4%	14,3%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm	22,1%	20,5%	17,9%
Verandering in financieel opzicht¹			
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag	14,3%	26,0%	25,0%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	5,2%	5,5%	7,1%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	14,3%	19,2%	14,3%
14 Financieel aantrekkelijk voor gastouder	19,5%	41,1%	21,4%
Verandering in omgeving			
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	15,6%	16,4%	28,6%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook	14,3%	16,4%	39,3%
Anders			
Anders, namelijk	19,5%	5,5%	14,3%
Totaal	100%	100%	100%
N (kinderen)	77	73	28

Indien we de situatie in 2006 vergelijken met die in 2007, is er een duidelijke toename te zien van de reden dat de moeder en vader meer wilden werken. Een dergelijke maar iets minder sterke ontwikkeling is te zien voor de reden "financieel aantrekkelijk". Binnen initieel gebruik is in beide jaren de reden dat het kind eerder te jong was de belangrijkste reden. Bij informele substitutie speelt de financiële reden de belangrijkste rol voor groei en bij formele substitutie de combinatie van de wens meer te werken met financiële aantrek-

¹ Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd.

kelijkheid van deze opvangvorm. Voor een substitutie van de peuterspeelzaal is geen uitsplitsing naar redenen gemaakt, wegens te kleine aantallen.

Tabel 5.7 Redenen voor aanwas in 2007 naar afkomst: initieel gebruik, informele substitutie en formele substitutie naar gastouderopvang¹

Reden groei gastouderopvang (aanwas in 2007)	Initieel gebruik	Informele substitutie	Formele substitutie
Verandering in gezinssituatie			
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)	24,3%	9,5%	10,9%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)	11,7%	9,1%	7,8%
Verandering in tijdsbesteding			
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	19,8%	35,3%	25,0%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	7,7%	6,2%	3,1%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	5,3%	2,1%	6,3%
Verandering in aanbod			
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	7,3%	3,7%	17,2%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	8,5%	3,3%	10,9%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	5,7%	6,2%	0,0%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	5,7%	2,9%	3,1%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm	13,4%	16,6%	17,2%
Verandering in financieel opzicht²			
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag	10,9%	18,7%	10,9%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	8,1%	5,0%	0,0%
13 Makkelijker aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	8,1%	14,1%	9,4%
14 Financieel aantrekkelijk voor gastouder	14,2%	46,1%	21,9%
Verandering in omgeving			
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	12,6%	12,9%	6,3%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook	8,9%	16,6%	14,1%
Anders			
Anders, namelijk	12,6%	11,2%	26,6%
Totaal	100%	100%	100%
N (kinderen)	247	241	64

Wanneer we nog verder inzoomen op bijvoorbeeld de redenen voor informele substitutie bij gastouderopvang, is het belangrijk te beseffen welke aanname is gedaan: informele substitutie is gedefinieerd als een overstap van een situatie waarin (voornamelijk) gebruik werd gemaakt van informele opvang. De aanname die in het onderhavige onderzoek hebben ge-

¹ Substitutie naar gastouderopvang vanuit de peuterspeelzaal is in dit overzicht niet opgenomen, wegens te kleine aantallen.

² Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd.

maakt, is dat het uren opvang gelijk is gebleven. Dit betekent dat het aantal uren dat gesubstitueerd is, in werkelijkheid zowel lager als hoger kan zijn. Deze aanname geldt overigens ook voor de overige herkomsten, zoals initieel gebruik en formele substitutie. Dergelijke tabellen zijn ook mogelijk voor formele substitutie en peuterspeelzalen maar daar gaat het om relatief kleine aantallen.

In tabel 5.8 is te zien dat voor 2006 financiële redenen bij informele substitutie sterker meewogen dan in 2007. De toename van de arbeidsparticipatie van de moeder voor 21,4% verantwoordelijk voor de aanwas in 2007. In 2006 is dit minder, namelijk 8,1%.

Tabel 5.8 Redenen voor informele substitutie in 2006 en 2007 naar gastouderopvang in gewogen uren

	2006	2007
	% aanwas (gewogen uren)	% aanwas (gewogen uren)
Reden groei gastouderopvang (aanwas informele substitutie)		
Verandering in gezinssituatie	5,9 %	14,6 %
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)	4,5%	8,8%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)	1,4%	5,8%
Verandering in tijdsbesteding	11,2 %	24,6 %
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	8,1%	21,4%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	1,2%	2,5%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	2,0%	0,7%
Verandering in aanbod	21,6 %	12,1 %
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	2,8%	2,3%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	7,5%	2,1%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	4,0%	1,3%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	0,4%	0,7%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm	6,9%	5,6%
Verandering in financieel opzicht	49,6 %¹	30,7 %
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag	11,4%	7,5%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	1,6%	1,6%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	13,9%	5,6%
14 Financieel aantrekkelijk voor gastouder	22,7%	16,0%
Verandering in omgeving	7,0 %	8,0 %
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	3,5%	2,6%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook	3,5%	5,3%
Anders	4,6 %	10,1 %
Anders, namelijk	4,6%	10,1%
Totaal	100 %	100 %
N (uren)	73	241

¹ Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd. Het is onduidelijk waarom respondenten in 2006 de effecten van de verplichte werkgeversbijdrage noemen die pas in 2007 in werking trad.

In tabel 5.9 is gekeken naar de arbeidsparticipatie van ouders maar dan specifiek voor die ouders die aangaven dat er sprake was van informele substitutie bij hun redenen. Als er alleen sprake is van een overgang van informele naar formele opvang op papier, zou het aantal uren dat men werkt gelijk blijven. In onderstaande tabel is te zien dat er naast informele substitutie ook sprake is van een kleine groei in het gemiddeld aantal uren per werk.

Tabel 5.9 Arbeidsparticipatie ouders met informele substitutie naar gastouderopvang in jaren in gemiddelde uren per week in 2005, 2006 en 2007

Informele substitutie naar gastouderopvang			
N=53			
2 ouder gezinnen		1 ouder gezinnen	
Ouder met meeste uren	Ouder met minste uren	Alleenstaande ouder	
2005	36,0	20,1	17,2
2006	36,5	19,5	18,4
2007	36,9	20,8	21,3

5.2.2 Substitutie naar dagopvang

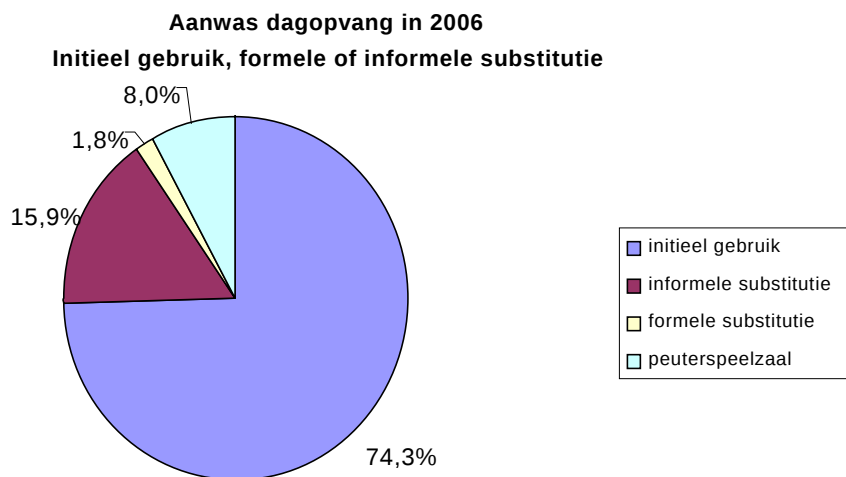
De aanwas bij dagopvang is voornamelijk veroorzaakt door initieel gebruik (74,3% in 2006 en 69,3% in 2007). Weinig kinderen in de dagopvang zijn afkomstig van de peuterspeelzaal of gastouderopvang.

Tabel 5.10 Herkomst van kinderen die in 2006 en 2007 voor het eerst gebruik maken van dagopvang

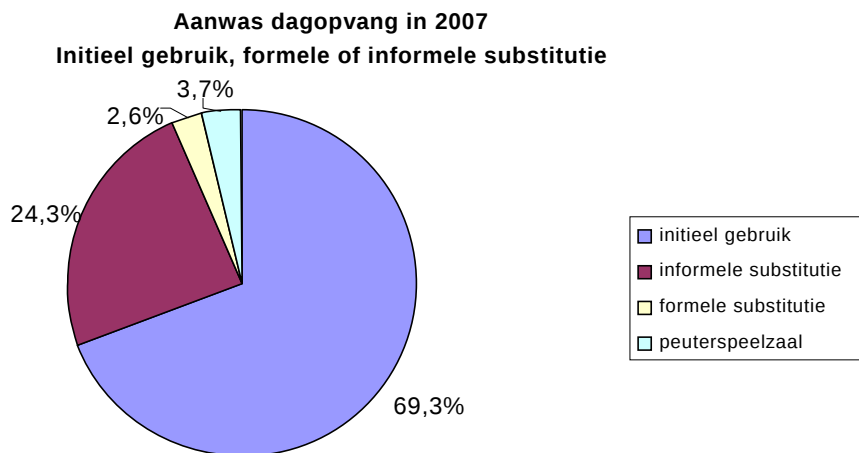
Kunt u aangeven hoe u kinderopvang regelde tijdens de uren dat u nu gebruik maakt van dagopvang? (Als u van meerdere kinderopvangvormen gebruik maakt, kiest u dan de belangrijkste)	2006 %	2007 %
Initieel gebruik	74,3 %	69,3 %
Niet van toepassing, want daarvoor verlof (bevallingsverlof en/of ouderschapsverlof)	57,5%	50,9%
Ouders doen zorg zelf	16,8%	18,4%
Informele substitutie	15,9 %	24,3 %
Betaalde oppas (bijv. grootouders of au pair)	4,4%	5,6%
Onbetaalde oppas (bijv. oppas door grootouders of vrienden)	11,5%	18,7%
Peuterspeelzaal	8,0 %	3,7 %
Formele substitutie	1,8 %	2,6 %
Gastouderopvang	1,8%	2,6%
Totaal	100,0 %	100,0 %
N	113	267

In de volgende twee figuren is de herkomst van 'nieuwe' kinderen nog beter te zien in een diagram. Hierin wordt duidelijk dat er naast initieel gebruik een groeiend aandeel is van informele substitutie (15,9 naar 24,3%). Het percentage kinderen dat voorheen van een peuterspeelzaal kwam is geslonken van 8,0 naar 3,7%.

Figuur 5.3 Herkomst van kinderen die in 2006 voor het eerst gebruik maken van dagopvang

Figuur 5.4 Herkomst van kinderen die in 2007 voor het eerst gebruik maken van dagopvang

Wanneer we kijken naar de redenen voor aanwas vanuit initieel gebruik of vanuit informele substitutie in 2006, dan zien we dat bij initieel gebruik de voornaamste reden (58%) was dat het kind eerder te jong was voor deze vorm van oppas. Bij informele substitutie is deze reden ook de voornaamste (28%) maar zijn er daarnaast meerdere redenen die hoog sco- ren.

Tabel 5.11 Redenen voor aanwas in 2006 naar afkomst: initieel gebruik, informele substitutie en formele substitutie naar dagopvang¹

Reden groei dagopvang (aanwas in 2006)	Initieel gebruik	Informele substitutie
Verandering in gezinssituatie		
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)	58%	28%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)	1%	11%
Verandering in tijdsbesteding		
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	27%	22%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	6%	6%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	1%	6%
Verandering in aanbod		
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	2%	0%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	2%	0%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	4%	11%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	0%	0%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm	7%	11%
Verandering in financieel opzicht²		
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag	12%	17%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	6%	6%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	6%	6%
Verandering in omgeving		
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	10%	11%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook	10%	0%
Anders		
Anders, namelijk	12%	22%
Totaal	100%	100%
N (kinderen)	84	18

In 2007 zijn de redenen in geval van initieel gebruik niet opvallend veranderd. Voor informele substitutie is er wel een ander patroon ontstaan. Naast de eerste reden die dominant blijft (kind te jong 20%) is er een groei te zien van moeder wil werken (van 22% naar 31%), eerder was deze kinderopvang er niet (11% naar 25%), goedkoper (19% naar 50%) en makkelijker aan te vragen (van 6% naar 15%)

¹ Formele substitutie naar dagopvang en substitutie van peuterspeelzaal naar dagopvang is niet opgenomen, wegens te kleine aantallen.

² Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd.

Tabel 5.12 Redenen voor aanwas in 2007 naar afkomst: initieel gebruik en informele substitutie naar dagopvang¹

Reden groei dagopvang (aanwas in 2007)	Initieel gebruik	Informele substitutie
Verandering in gezinssituatie		
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)	50%	20%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)	5%	14%
Verandering in tijdsbesteding		
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	28%	31%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	5%	5%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	3%	3%
Verandering in aanbod		
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	0%	3%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	2%	2%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	2%	20%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	2%	3%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm	13%	25%
Verandering in financieel opzicht²		
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag	11%	32%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	8%	18%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	10%	15%
Verandering in omgeving		
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	9%	12%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook	11%	15%
Anders		
Anders, namelijk	13%	14%
Totaal	100%	100%
N (kinderen)	185	65

¹ Formele substitutie naar dagopvang en substitutie van peuterspeelzaal naar dagopvang is niet opgenomen, wegens te kleine aantallen.

² Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd.

5.2.3 Substitutie naar buitenschoolse opvang

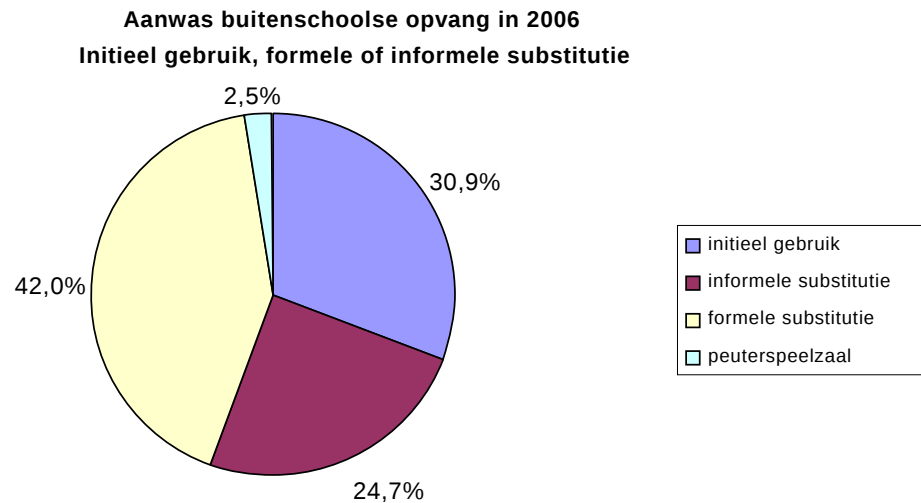
In 2006 is formele substitutie de belangrijkste oorzaak voor de groei in aanwas (42,0%). Daarnaast is bijna eenderde van de aanwas het gevolg van initieel gebruik in 2006 (30,9%). In 2007 is dit juist de belangrijkste oorzaak (36,2%), gevolgd door formele substitutie (33,5%).

Tabel 5.13 Herkomst van kinderen die in 2006 en 2007 voor het eerst gebruik maken van buitenschoolse opvang

Kunt u aangeven hoe u kinderopvang regelde tijdens de uren dat u nu gebruik maakt van buitenschoolse opvang? (Als u van meerdere kinderopvangvormen gebruik maakte, kiest u dan de belangrijkste)	2006 %	2007 %
Initieel gebruik	30,9 %	36,2 %
Niet van toepassing, want daarvoor verlof (bevallingsverlof en/of ouderschapsverlof)	8,6%	8,0%
Ouders doen zorg zelf	22,2%	28,2%
Informele substitutie	24,7 %	26,6 %
Betaalde oppas (bijv. grootouders of au pair)	11,1%	8,0%
Onbetaalde oppas (bijv. oppas door grootouders of vrienden)	13,6%	18,6%
Peuterspeelzaal	2,5 %	3,7 %
Formele substitutie	42,0 %	33,5 %
Gastouderopvang	40,7%	30,3%
Dagopvang (kinderdagverblijf)	1,2%	3,2%
Totaal	100,0 %	100,0 %
N	81	188

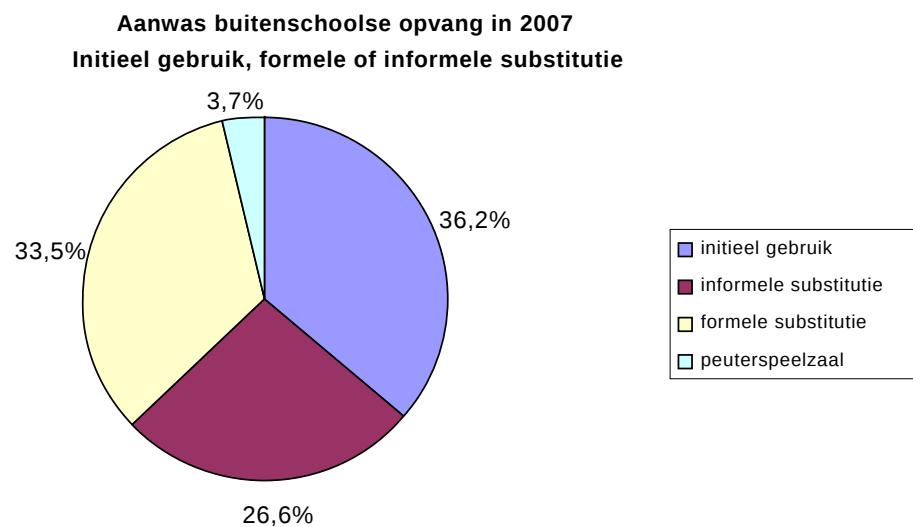
In onderstaande figuur is goed te zien dat substitutie 69% van de herkomst van kinderen in buitenschoolse opvang in 2006 verklaart.

Figuur 5.5 Herkomst van kinderen die in 2006 voor het eerst gebruik maken van buitenschoolse opvang

In 2007 is het aandeel van formele substitutie terug gelopen in voordeel van initieel gebruik.

Figuur 5.6 Herkomst van kinderen die in 2007 voor het eerst gebruik maken van buitenschoolse opvang

In de volgende twee tabellen is gekeken naar de redenen voor de aanwas van kinderen in 2006 en 2007 in termen van initieel gebruik, informele substitutie en formele substitutie. De belangrijkste reden was voor beide jaren gelijk. Bij initieel gebruik en informele substitutie wilde de moeder meer gaan werken, bij formele substitutie was het kind eerst te jong voor deze vorm van opvang.

Tabel 5.14 Redenen voor aanwas in 2006 naar afkomst: initieel gebruik, informele substitutie en formele substitutie naar buitenschoolse opvang¹

Reden groei buitenschoolse opvang (aanwas in 2006)	Initieel gebruik	Informele substitutie	Formele substitutie
Verandering in gezinssituatie			
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)	8%	10%	71%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)	32%	25%	0%
Verandering in tijdsbesteding			
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	60%	35%	15%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	16%	0%	3%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	4%	0%	6%
Verandering in aanbod			
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	0%	10%	0%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	0%	5%	0%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	8%	5%	3%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	0%	0%	0%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm	24%	10%	0%
11 Beter aanbod van buitenschoolse opvangvoorzieningen bij de school	0%	25%	6%
Verandering in financieel opzicht²			
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag	20%	20%	0%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	0%	15%	0%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	0%	20%	6%
Verandering in omgeving			
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	4%	10%	0%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook	4%	10%	6%
Anders			
Anders, namelijk	4%	10%	6%
Totaal	100%	100%	100%
N (kinderen)	25	20	34

¹ Substitutie naar buitenschoolse opvang vanuit de peuterspeelzaal is in de tabel niet opgenomen, wegens te kleine aantallen.

² Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd.

Tabel 5.15 Redenen voor aanwas in 2007 naar afkomst: initieel gebruik, informele substitutie en formele substitutie naar buitenschoolse opvang¹

Reden groei buitenschoolse opvang (aanwas in 2007)	Initieel gebruik	Informele substitutie	Formele substitutie
Verandering in gezinssituatie			
1 Eerder was mijn kind te jong voor <u>deze</u> kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)	12%	18%	78%
2 De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)	12%	12%	5%
Verandering in tijdsbesteding			
3 Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren	69%	30%	6%
4 Vader wilde/is meer gaan werken/studeren	7%	10%	0%
5 Vader/moeder wilde meer eigen tijd	6%	2%	2%
Verandering in aanbod			
6 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	0%	16%	10%
7 De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	1%	4%	3%
8 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar	3%	8%	3%
9 De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)	0%	2%	2%
10 Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm	7%	8%	8%
11 Beter aanbod van buitenschoolse opvangvoorzieningen bij de school	21%	10%	2%
Verandering in financieel opzicht²			
11 Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag	9%	12%	3%
12 Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	7%	10%	0%
13 Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage	15%	22%	2%
Verandering in omgeving			
15 Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	3%	18%	5%
16 Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook	7%	12%	5%
Anders			
Anders, namelijk	7%	28%	5%
Totaal	100%	100%	100%
N (kinderen)	68	50	63

¹ Substitutie naar buitenschoolse opvang vanuit de peuterspeelzaal is in de tabel niet opgenomen, wegens te kleine aantallen.

² Vanaf 2006 is structureel 130 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is hier bovenop structureel 125 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de kinderopvang. Vanaf 2007 is de verplichte werkgeversbijdrage ingevoerd.

5.3 Maatschappelijk beeld van kinderopvang

In dit hoofdstuk wordt het (veranderende) maatschappelijk beeld van kinderopvang besproken voor zover dit mogelijk is aan de hand van gegevens van twee jaar. Onder veranderend maatschappelijk beeld verstaan wij: *de wijziging van houding (maatschappelijk/cultureel bepaald) ten opzichte van kinderopvang*. Dit kan onder andere wijzigen door wettelijke verplichting van basisscholen om de aansluiting met de buitenschoolse opvang te organiseren.

In de voorgaande hoofdstukken is naar voren gekomen dat de redenen dat 'kinderopvang maatschappelijk meer geaccepteerd is' en dat 'anderen in de omgeving de betreffende kinderopvangvorm ook gebruiken', verantwoordelijk zijn voor resp. 8,6% en 10,2% in 2006 en 6,9% en 11,6% in 2008 in de uren groei van kinderopvang.

Tabel 5.16 Percentuele invloed van veranderingen in de omgeving op de uren groei van kinderopvang in 2006 en 2007

	GO		KDV		BSO	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007
Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	4,4%	2,6%	3,7%	2,5%	0,7%	1,8%
Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvang-vorm ook	5,7%	5,2%	1,8%	3,2%	2,7%	3,1%

In de enquête onder vraagouders is ook direct gevraagd hoe zij over kinderopvang denken, met name wat hun normen hierin zijn. Deze bevindingen worden in dit hoofdstuk vergeleken met de bevindingen van het SCP uit 2006¹.

5.3.1 Vergelijking met 2006

Aan ouders is gevraagd in hoeverre zij hun kind(eren) met een gerust hart aan de verschillende formele en informele kinderopvangvormen toevertrouwen. In tabel 5.17 is het aandeel ouders (inclusief niet-gebruikers) opgenomen, dat de betreffende kinderopvangvormen als goede of ideale mogelijkheid ziet. Hierbij is een vergelijking gemaakt tussen de cijfers uit 2006¹ en de resultaten uit de huidige meting (2008).

Tabel 5.17 Beoordeling van kinderopvangvormen (aandeel ouders dat opvangvorm een goede mogelijkheid of ideaal vindt) (alle ouders, inclusief niet-gebruikers) (in procenten)²

	2006 ¹	2008
Grootouders	73%	71%
Andere familie/vrienden/bekenden	65%	63%
Zelfgezochte oppas	35%	36%
Gastouderopvang (go)	24%	25%
Dagopvang/buitenschoolse opvang	28%	39%

¹ SCP, Hoe werkt het met kinderen, Den Haag, februari 2006: de cijfers zijn verzameld in 2004.

² De cijfers zijn niet geheel één-op-één vergelijkbaar, in verband met een verschil in methode. In het onderzoek van SCP is deze vraag per leeftijdsgroep gesteld en heeft een andere wegingsmethode plaatsgevonden. Het rapport is in 2006 gepubliceerd, maar de gegevens zijn verzameld in 2004.

Te zien is dat de mening van ouders over de meeste opvangvormen weinig is veranderd, alleen voor dagopvang/buitenschoolse opvang is een sterke verandering te zien. De populariteit van de dagopvang/buitenschoolse opvang is gegroeid van 28% naar 39%. Uitgesplitst vindt 38% en 41% van de ouders respectievelijk de dagopvang of de buitenschoolse opvang een goede of ideale mogelijkheid in de onderhavige meting. Het aandeel ouders dat gastouderopvang een goede of ideale mogelijkheid voor kinderopvang vindt, is gegroeid naar 25%.

In tabel 5.18 is het aantal dagen weergegeven dat ouders vinden dat een kind voor hun gevoel door anderen dan henzelf of hun partner kan worden opgevangen. Het merendeel van de ouders vindt 1,5 - 2,0 dagen het maximum (36%).

Tabel 5.18 Aantal dagen dat de zorg voor een kind volgens ouders aan anderen kan worden uitbesteed (in procenten)¹

	2006 ²	2008
0 dagen	19%	10%
0,5 - 1 dag	22%	31%
1,5 - 2 dagen	34%	36%
2,5 - 3 dagen	19%	18%
3,5 - 5 dagen	6%	4%
Gemiddeld aantal dagen	1,7	1,6

Gemiddeld ligt het aantal dagen opvang dat ouders acceptabel vinden op 1,6 dagen per kind. Ouders die voor hun kinderen gebruik maken van dagopvang, vinden 2,4 dagen acceptabel, terwijl ouders die geen gebruik maken van kinderopvang 1,5 dag opvang maximaal achten.

Tabel 5.19 Aantal dagen dat de zorg voor een kind volgens ouders aan anderen kan worden uitbesteed (in gemiddeld aantal dagen per gebruikersgroep)

Gebruikers van:	2008
Dagopvang	2,4
Buitenschoolse opvang	1,9
Gastouderopvang	2,1
Geen kinderopvang	1,5
gemiddeld aantal dagen (gewogen)	1,6

Uit bovenstaande tabellen blijkt dat de respondenten het maatschappelijk acceptatie van kinderopvang niet snel als een van hun redenen voor groei van gebruik van opvang aangeven. Zij vertrouwen hun kind het liefste toe aan een verwant. Het gemiddeld aantal dagen dat kinderen naar een vorm van kinderopvang gaan ligt tussen 1,5 en 2 dagdelen. Hierbij moet opgemerkt worden dat er een verschil kan zijn tussen uitspraken van ouders over de ideale situatie en de dagelijkse praktijk van hun handelen.

¹ De cijfers zijn niet geheel één-op-één vergelijkbaar, in verband met een verschil in methode. In het onderzoek van SCP is deze vraag per leeftijdsgroep gesteld en heeft een andere wegingsmethode plaatsgevonden. De resultaten van dit onderzoek zijn van 2006 maar de gegevens zijn verzameld in 2004.

² SCP, Hoe werkt het met kinderen, Den Haag, februari 2006: de cijfers zijn verzameld in 2004.

Het veranderend maatschappelijk beeld van kinderopvang speelt mee bij groei maar is zeker niet een hoofdoorzaak. Om een beter inzicht te krijgen in de relatie tussen maatschappelijk beeld en groei van kinderopvang is een bijeenkomst met deskundigen van branche organisaties¹ in de kinderopvang georganiseerd.

5.3.2 Mening van Experts

Tijdens de expert meeting is aan de hand van een aantal stellingen gediscussieerd over de vraag of het maatschappelijk beeld (mede)verantwoordelijk is voor de groei van het gebruik van kinderopvang. Alle stellingen zijn opgenomen in de bijlage.

Hieronder volgt de Top 3 van de 10 stellingen waar de experts het 'meest mee eens' waren.

Stellingen op volgorde van 'meest mee eens'

1. Veranderende opvattingen over werk en kinderopvang zijn het meest bepalend voor de arbeidsparticipatie van moeders.
2. De latente vraag naar kinderopvang is zichtbaar geworden door betere opvangmogelijkheden
3. De groei van buitenschoolse opvang zal door blijven groeien tot 40% van de lagere basisschool kinderen naar de opvang gaat.

Resultaten discussie

Over het algemeen was men het met elkaar eens dat het maatschappelijk beeld van kinderopvang in Nederland is veranderd. Volgens de experts is het in een stroomversnelling gekomen mede door beleidsmaatregelen van de overheid. In vergelijking met een paar jaar terug is er nu wel besef dat bijvoorbeeld BSO leuk voor kinderen kan zijn. Het is nu ook meer geaccepteerd dat een moeder vrij is op een dag dat haar kind op de dagopvang is. Echter zoals een deelnemer zei "we zijn er nog lang niet, het proces moet doorgaan". In Scandinavische landen is opvang meer gebruikelijk. In Nederland heb je nog steeds mening dat ouders het goed voor hun kind vinden om 2 dagen naar de dagopvang te gaan, maar het niet goed vinden voor hun kind om 4-5 dagen daar te zijn.

Bepalend voor het veranderen van het maatschappelijk beeld:

- **regio**; er is een groot verschil tussen stad en platteland. In dorpen is men behoudender en is minder keuze in voorzieningen. In dorpen speelt geloof een grotere rol. In dorpen is er nu wel meer vraag naar kinderopvang en de sfeer er omheen wordt minder negatief.
- **geloofsovertuiging**; in christelijke gemeenschappen en bij sommige allochtone groepen is buitenshuis werken van vrouwen en het afnemen van kinderopvang daardoor niet gangbaar.
- **cultuur van land**; Nederland is op gebied van kinderopvang relatief behoudend
- **economische ontwikkelingen**; als er veel banen zijn en druk op vrouwen om te gaan werken, heeft dit (indirect) effect op acceptatie kinderopvang
- **beleid overheid**; Overheidsbeleid kan leiden tot verhoging van het gebruik van kinderopvang en kan als indirect effect een verandering van maatschappelijk beeld hebben.

¹ BOinK, MO-groep, de Branchevereniging ondernemers in kinderopvang en directeuren van gastouderbureaus waren aanwezig. Helaas waren SCP en CPB verhinderd.

Dagopvang is in aantallen kinderen de meest gebruikte vorm van kinderopvang. Het aantal dagen dat ouders een kind naar dagopvang brengen, is in internationaal perspectief, relatief klein in Nederland, aldus de experts. Uit omringende landen blijkt dat dit snel kan omslaan naar meerdere dagen als ouders zien hoe leuk en gemakkelijk kinderopvang is. Volgens de experts verkopen dagverblijven zichzelf in de praktijk via mond-op-mond reclame.

Gastouderopvang is volgens experts gegroeid door formalisering van oppas naar gastouderopvang en omdat er wachtlijsten zijn bij dagopvang. Een groot deel van de gebruikers van gastouderopvang, zo schatten de experts, heeft bewust voor deze vorm gekozen omdat deze ouders hun baby liever in een kleinschalige huiselijk omgeving wil laten opvangen. Daarnaast geldt dat gastouderopvang naar zijn aard flexibeler is dan dagopvang en buitenschoolse opvang flexibel bij kinderopvang buiten kantoortijden en bij wisselende diensten.

De huidige situatie dat grootouders betrokken zijn bij gastouderopvang doen is van tijdelijke aard. Mogelijke scenario's voor gastouderopvang in toekomst zijn volgens experts:

- * De volgende generaties moeten langer werken en kunnen geen kleinkinderen opvangen
- * Steeds meer jonge vrouwen gaan buitenshuis werken en zullen later geen gastouder willen worden
- * Als er een langer zorgverlof komt in Nederland voor jonge ouders, kan dit de behoefte aan gastouderopvang doen dalen.

Grootouders hebben wel een rol gespeeld in de afgelopen tijd in het geaccepteerd krijgen van kinderopvang; als zij erin meegaan en dit uitdragen wordt het eerder publiekelijk geaccepteerd, aldus de experts.

De experts achten buitenschoolse opvang een succes en ze verwachten dat BSO door blijft groeien tot minimaal 40% van de lagere school kinderen naar opvang gaat. Op dit moment wordt de groei volgens de experts beperkt door ruimte- en personeelsgebrek.

5.4 Conclusie

Arbeidsparticipatie

Arbeidsparticipatie is een belangrijke reden voor ouders om kinderen naar de *gastouderopvang* te brengen. Bij twee-oudergezinnen neemt de arbeidsparticipatie van zowel de hoofdverdiener als de meeverdiener toe gedurende de drie jaargangen (resp. 2,1 en 3,2 uur). De toename in arbeidsparticipatie is het sterkst in gastouderopvang te zien bij de eenoudergezinnen (10,5 uur).

Bij ouders die aangaven dat ze *dagopvang* gestart of uitgebreid hebben om meer te werken, is bij twee-oudergezinnen sprake van toename van arbeidsparticipatie sinds 2005 (hoofdverdiener 1,5 uur meer per week; meeverdiener 2,2 uur meer per week). De toename van het gemiddeld aantal uren werk sinds 2005 bij alleenstaande ouders die arbeidsparticipatie als reden van aanwas dan wel uitbreiding aangeven is sterk gegroeid: van 18,0 uur in 2005 naar 22,7 uur gemiddeld per week werk (4,7 uur meer).

Ook de arbeidsparticipatie van ouders met kinderen op de *buitenschoolse opvang* is gegroeid sinds 2005. In twee-oudergezinnen zijn zowel de hoofdverdiener als de meeverdiener meer

gaan werken (respectievelijk 2,9 uur en 7,2 uur gemiddeld per week). In de eenoudergezinnen is de toename het sterkst: van 2006 naar 2007 14,6 uur gemiddeld meer per week.

Substitutie

Voor elke kinderopvangvorm is de herkomst van 'nieuwe' kinderen (zogenoemde *aanwas*) onderzocht. Er bestaan drie vormen van herkomst: initieel gebruik, formele substitutie en informele substitutie. Deze laatste is voor gastouderopvang extra belicht.

In 2007 werd 43% van de kinderen die voor het eerst gebruik maken van *gastouderopvang*, voorheen door een (on)betalde oppas opgevangen (informele substitutie). In 2006 betrof dit 40% van de totale aanwas gastouderopvang. Daarnaast vond in 2007 nog 11% formele substitutie plaats.

Van alle kinderen waarbij in 2007 informele substitutie plaatsvond, is voor 79% van de kinderen de nu geregistreerde gastouder dezelfde persoon als voorheen de oppas. In 2006 was dit 59%. Gepercentreerd op de totale aanwas gastouderopvang betreffen deze percentages respectievelijk 34% in 2007 en 23% in 2006.

In die gevallen waarin informele substitutie betrekking had op dezelfde persoon, betrof het vooral de situatie waarin een direct familielid (opa, oma, oom of tante) van oppas in geregistreerd gastouder was overgegaan (2006: 77%; 2007: 86%). Gepercentreerd op de totale aanwas gastouderopvang, betreft dit 18% in 2006 en 29% in 2007.

Zowel in 2006 als in 2007 is bij informele substitutie de reden 'financieel aantrekkelijk voor de gastouder' het belangrijkste (van 41% in 2006 naar 46% in 2007). Er is ook een toename te zien van de reden dat de moeder meer wilde gaan werken (van 25% in 2006 naar 35% in 2007).

Gemiddeld genomen is in het geval van informele substitutie naar gastouderopvang tevens sprake van een groei van arbeidsparticipatie. Voor twee-oudergezinnen is dit beperkt (hoofdverdiener van 36,0 uur in 2005 naar 36,9 uur in 2007, meeverdiener van 20,1 uur in 2005 naar 20,8 uur in 2007), voor een-oudergezinnen sterker (van 17,2 uur in 2005 naar 21,3 uur in 2006).

Bij *dagopvang* is in zowel 2006 als 2007 er vooral sprake van initieel gebruik. Er is nauwelijks formele substitutie en een groeiend aandeel van informele substitutie (16% in 2006 naar 24% in 2007). De redenen voor initieel gebruik ligt vooral bij de reden dat het kind eerder te jong was voor deze vorm van kinderopvang (2006: 58%; 2007: 50%). Dit geldt ook voor informele substitutie in 2006 (28%), voor informele substitutie ligt dit genuanceerder. De belangrijkste redenen zijn daar goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag (32%) en de wens van moeder om meer te gaan werken (31%).

Voor de *buitenschoolse opvang* is in 2006 formele substitutie de belangrijkste oorzaak voor de groei in aanwas (42%), in 2007 is initieel gebruik de belangrijkste (36%). Bij initieel gebruik en informele substitutie wilde de moeder meer gaan werken (2006: resp. 60% en 35%; 2007: resp. 69% en 30%), bij formele substitutie was het kind eerst te jong voor deze vorm van opvang (2006: 71%; 2007: 78%).

Maatschappelijk beeld

Wanneer ouders naar hun mening over gebruik en acceptatie van kinderopvang wordt gevraagd, lijkt dit beeld niet erg veranderd in de laatste jaren. Op de vraag bij wie ouders hun kind het meest gerust achter te laten, is dit bij familie (2007, RvB: 71% vindt dit een goede of ideale mogelijkheid; 2006, SCP¹: 73%). De populariteit van dagopvang/buitenschoolse opvang is gegroeid ten opzichte van een aantal jaren geleden (2007, RvB: vindt 39% van de ouders dit een goede of ideale mogelijkheid; 2006, SCP¹: 28%).

Het gemiddeld aantal dagen dat de zorg voor een kind volgens ouders aan anderen kan worden uitbesteed, is nagenoeg onveranderd (2007, RvB: gemiddeld 1,6 dagen per week; 2006, SCP: gemiddeld 1,7 dagen). Ouders die voor hun kinderen in 2007 gebruik maken van dagopvang, vinden 2,4 dagen acceptabel, terwijl ouders die geen gebruik maken van kinderopvang, 1,5 dag opvang maximaal achten. Het aandeel ouders dat vindt dat de zorg in het geheel niet kan worden uitbesteed, is verminderd (2007, RvB: 10%; 2006, SCP¹: 19%).

Conclusie van expert meeting

Het maatschappelijk beeld van kinderopvang is volgens experts veranderd. Dit beeld is afhankelijk van regio, geloofsovertuiging, economische ontwikkelingen, cultuur en het beleid van de overheid. Veranderende opvattingen over de combinatie arbeid en zorg voor kinderen zijn volgens de experts het meest bepalend voor de arbeidsparticipatie van moeders. De latente vraag naar kinderopvang is manifest geworden door meer kinderopvangmogelijkheden, met name bij de BSO. Het beeld van gastouderopvang is veranderd door het omzetten van informele opvang naar gastouderopvang onder de Wet kinderopvang en de wachtlijsten van dagopvang. Naar verwachting van de experts zal de groei van kinderopvang in het algemeen en buitenschoolse opvang in het bijzonder, verder doorzetten. Volgens de experts is Nederland in vergelijking met andere landen nog steeds relatief behoudend qua kinderopvang.

¹ SCP, Hoe werkt het met kinderen, Den Haag, februari 2006: de cijfers zijn verzameld in 2004. De cijfers zijn niet geheel één-op-één vergelijkbaar, in verband met een verschil in methode. In het onderzoek van SCP is deze vraag per leeftijdsgroep gesteld en heeft een andere wegingsmethode plaatsgevonden.

Bijlagen Eindrapportage Kinderopvang

Tabellen

Bijlage 1	Frequentietabellen uren werk ouders (gastouderopvang, dagopvang, BSO)
Bijlage 2	Combinatie uren arbeidsparticipatie en uren kinderopvang (gastouderopvang, dagopvang, BSO)
Bijlage 3	Aanvullende tabellen gastouderbureaus

Vragenlijsten

Bijlage 4	Vragenlijst vraagouders
Bijlage 5	Vragenlijst gastouderbureaus
Bijlage 6	Vragenlijst gastouders
Bijlage 7	Stellingen expertmeeting

Bijlage 1 Frequentietabellen uren werk ouders

Tabel B1.1 Frequentie van uren werk van ouders die de meeste uren werken, waarbij als reden voor (meer) kinderopvang is aangegeven dat vader/moeder meer wilde/is gaan werken/studeren (gastouderopvang 2005, 2006, 2007)

aantal uren	2005		2006		2007	
	N	%	N	%	N	%
0	15	6%	10	2%	6	3%
1 t/m 10	14	6%	41	9%	10	4%
11 t/m 20	9	4%	59	12%	10	4%
21 t/m 30	11	4%	152	32%	15	6%
31 t/m 40	198	80%	218	45%	196	83%
Totaal	247	100%	480	100%	237	100%

Tabel B1.2 Frequentie van uren werk van ouders die de minste uren werken, waarbij als reden voor (meer) kinderopvang is aangegeven dat vader/moeder meer wilde/is gaan werken/studeren (gastouderopvang 2005, 2006, 2007)

aantal uren	2005		2006		2007	
	N	%	N	%	N	%
0	66	26%	7	3%	20	8%
1 t/m 10	27	10%	24	11%	26	10%
11 t/m 20	64	24%	77	36%	83	32%
21 t/m 30	47	18%	63	30%	89	34%
31 t/m 40	58	22%	42	20%	45	17%
totaal	262	100%	213	100%	263	100%

Tabel B1.3 Frequentie van uren werk van alleenstaande ouders, waarbij als reden voor (meer) kinderopvang is aangegeven dat vader/moeder meer wilde/is gaan werken/studeren (gastouderopvang 2005, 2006, 2007)

aantal uren	2005		2006		2007	
	N	%	N	%	N	%
0	13	34%	7	18%	2	5%
1 t/m 10	6	16%	6	16%	4	11%
11 t/m 20	13	34%	13	34%	14	38%
21 t/m 30	2	5%	6	16%	8	22%
31 t/m 40	4	11%	6	16%	9	24%
totaal	38	100%	38	100%	37	100%

Tabel B1.4 Frequentie van uren werk van ouders die de meeste uren werken, waarbij als reden voor (meer) kinderopvang is aangegeven dat vader/moeder meer wilde/is gaan werken/studeren (dagopvang 2005, 2006, 2007)

aantal uren	2005		2006		2007	
	N	%	N	%	N	%
0	3	3%	2	2%	0	0
1 t/m 10	2	2%	2	2%	2	2%
11 t/m 20	5	4%	3	3%	4	4%
21 t/m 30	4	4%	5	4%	2	2%
31 t/m 40	99	87%	101	89%	106	92%
totaal	113	100%	113	100%	114	100%

Tabel B1.5 Frequentie van uren werk van ouders die de minste uren werken, waarbij als reden voor (meer) kinderopvang is aangegeven dat vader/moeder meer wilde/is gaan werken/studeren (dagopvang 2005, 2006, 2007)

aantal uren	2005		2006		2007	
	N	%	N	%	N	%
0	30	24%	17	14%	11	9%
1 t/m 10	5	4%	4	3%	7	6%
11 t/m 20	23	18%	29	23%	27	22%
21 t/m 30	25	20%	36	29%	46	37%
31 t/m 40	43	34%	38	31%	34	27%
totaal	126	100%	124	100%	125	100%

Tabel B1.6 Frequentie van uren werk van alleenstaande ouders, waarbij als reden voor (meer) kinderopvang is aangegeven dat vader/moeder meer wilde/is gaan werken/studeren (dagopvang 2005, 2006, 2007)

aantal uren	2005		2006		2007	
	N	%	N	%	N	%
0	3	25%	0	0%	0	0%
1 t/m 10	2	17%	2	17%	1	8%
11 t/m 20	3	25%	4	33%	4	33%
21 t/m 30	0	0%	1	8%	4	33%
31 t/m 40	4	33%	5	42%	3	26%
totaal	12	100%	12	100%	12	100%

Tabel B1.7 Frequentie van uren werk van ouders die de meeste uren werken, waarbij als reden voor (meer) kinderopvang is aangegeven dat vader/moeder meer wilde/is gaan werken/studeren (BSO 2005, 2006, 2007)

aantal uren	2005		2006		2007	
	N	%	N	%	N	%
0	5	6%	3	4%	0	0%
1 t/m 10	2	2%	1	1%	2	3%
11 t/m 20	3	4%	5	6%	3	4%
21 t/m 30	6	7%	2	2%	2	3%
31 t/m 40	68	81%	70	87%	73	91%
totaal	84	100%	81	100%	80	100%

Tabel B1.8 Frequentie van uren werk van ouders die de minste uren werken, waarbij als reden voor (meer) kinderopvang is aangegeven dat vader/moeder meer wilde/is gaan werken/studeren (BSO 2005, 2006, 2007)

aantal uren	2005		2006		2007	
	N	%	N	%	N	%
0	29	33%	20	22%	7	8%
1 t/m 10	12	13%	10	11%	5	6%
11 t/m 20	26	29%	29	33%	36	40%
21 t/m 30	15	17%	18	20%	28	31%
31 t/m 40	7	8%	12	13%	13	15%
totaal	89	100%	89	100%	89	100%

Tabel B1.9 Frequentie van uren werk van alleenstaande ouders, waarbij als reden voor (meer) kinderopvang is aangegeven dat vader/moeder meer wilde/is gaan werken/studeren (BSO 2005, 2006, 2007)

aantal uren	2005		2006		2007	
	N	%	N	%	N	%
0	10	38%	4	16%	3	13%
1 t/m 10	5	19%	3	12%	1	4%
11 t/m 20	3	12%	4	16%	3	13%
21 t/m 30	5	19%	9	36%	7	29%
31 t/m 40	3	12%	5	20%	10	42%
totaal	26	100%	25	100%	24	100%

Bijlage 2 Combinatie van uren arbeidsparticipatie en uren kinderopvang

Tabel B2.1 Uren arbeidsparticipatie (AP) per week van de ouder met de meeste uren werk (++u; 2-oudergezin) in 2007 afgezet tegen het aantal uren gebruik gastouderopvang per week in 2007

GO AP, ++ u	1 -10 uren %	11-20 uren %	21-30 uren %	31-40 uren %	Totaal %
0 uur	1%	3%	6%	6%	3%
1 -10 uren	9%	1%	0%	0%	4%
11-20 uren	5%	4%	6%	6%	5%
21-30 uren	4%	9%	8%	11%	7%
31-40 uren	81%	83%	81%	78%	81%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
N	85	75	36	18	214

Tabel B2.2 Uren arbeidsparticipatie (AP) per week van de ouder met de minste uren werk (--u; 2-oudergezin) in 2007 afgezet tegen het aantal uren gebruik gastouderopvang per week in 2007

GO AP, -- u	1 -10 uren %	11-20 uren %	21-30 uren %	31-40 uren %	Totaal %
0 uur	6%	8%	11%	14%	8%
1 -10 uren	22%	2%	0%	10%	10%
11-20 uren	35%	39%	14%	19%	32%
21-30 uren	19%	36%	58%	38%	33%
31-40 uren	17%	15%	17%	19%	16%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
N	93	87	36	21	237

Tabel B2.3 Uren arbeidsparticipatie (AP) per week van alleenstaande ouder (AO) in 2007 afgezet tegen het aantal uren gebruik gastouderopvang per week in 2007

GO AP, AO	1 -10 uren %	11-20 uren %	21-30 uren %	31-40 uren %	Totaal %
0 uur	5%	0%	0%	100%	6%
1 -10 uren	15%	0%	17%	0%	12%
11-20 uren	40%	57%	17%	0%	38%
21-30 uren	15%	29%	33%	0%	21%
31-40 uren	25%	14%	33%	0%	24%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
N	20	7	6	1	34

Tabel B2.4 Uren arbeidsparticipatie (AP) per week van de ouder met de meeste uren (++u; 2-oudergezin) in 2007 afgezet tegen het aantal uren gebruik dagopvang per week in 2007

KVD AP, ++ u	1 -10 uren	11-20 uren	21-30 uren	31-40 uren	Totaal
	%	%	%	%	%
0 uur	0%	0%	0%	0%	0%
1 -10 uren	4%	0%	4%	0%	2%
11-20 uren	12%	3%	0%	0%	4%
21-30 uren	0%	3%	4%	0%	2%
31-40 uren	85%	95%	92%	100%	92%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
N	26	39	24	16	105

Tabel B2.5 Uren arbeidsparticipatie (AP) per week van de ouder met de minste uren (--u; 2-oudergezin) in 2007 afgezet tegen het aantal uren gebruik dagopvang per week in 2007

KDV AP, -- u	1 -10 uren	11-20 uren	21-30 uren	31-40 uren	Totaal
	%	%	%	%	%
0 uur	18%	2%	7%	17%	10%
1 -10 uren	11%	5%	7%	0%	6%
11-20 uren	25%	37%	4%	6%	21%
21-30 uren	39%	34%	43%	28%	37%
31-40 uren	7%	22%	39%	50%	27%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
N	28	41	28	18	115

Tabel B2.6 Uren arbeidsparticipatie (AP) per week van alleenstaande ouder (AO) in 2007 afgezet tegen het aantal uren gebruik dagopvang per week in 2007

KDV AP, AO	1 -10 uren	11-20 uren	21-30 uren	31-40 uren	Totaal
	%	%	%	%	%
0 uur	0%	0%	0%	0%	0%
1 -10 uren	17%	0%	0%	0%	9%
11-20 uren	33%	0%	50%	100%	36%
21-30 uren	17%	100%	50%	0%	36%
31-40 uren	33%	0%	0%	0%	18%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
N	6	2	2	1	11

Tabel B2.7 Uren arbeidsparticipatie (AP) per week van de ouder met de meeste uren werk (++u; 2-oudergezin) in 2007 afgezet tegen het aantal uren gebruik buitenschoolse opvang per week in 2007

BSO AP, ++ u	1 -10 uren	11-20 uren	21-30 uren	31-40 uren	Totaal
	%	%	%	%	%
0 uur	0%	0%	0%	0%	0%
1 -10 uren	4%	0%	0%	0%	3%
11-20 uren	6%	0%	0%	0%	4%
21-30 uren	2%	0%	17%	0%	3%
31-40 uren	87%	100%	83%	100%	91%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
N	47	22	6	1	76

Tabel B2.8 Uren arbeidsparticipatie (AP) per week van de ouder met de minste uren werk (--u; 2-oudergezin) in 2007 afgezet tegen het aantal uren gebruik buitenschoolse opvang per week in 2007

BSO AP, -- u	1 -10 uren	11-20 uren	21-30 uren	31-40 uren	Totaal
	%	%	%	%	%
0 uur	8%	8%	17%	0%	8%
1 -10 uren	9%	0%	0%	0%	6%
11-20 uren	53%	29%	17%	0%	43%
21-30 uren	23%	38%	67%	100%	31%
31-40 uren	8%	25%	0%	0%	12%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
N	53	24	6	1	84

Tabel B2.9 Uren arbeidsparticipatie (AP) per week van alleenstaande ouder (AO) in 2007 afgezet tegen het aantal uren gebruik buitenschoolse opvang per week in 2007

BSO AP, AO	1 -10 uren	11-20 uren	21-30 uren	31-40 uren	Totaal
	%	%	%	%	%
0 uur	25%	13%	0%	0%	17%
1 -10 uren	13%	0%	0%	0%	6%
11-20 uren	0%	25%	0%	100%	17%
21-30 uren	38%	13%	0%	0%	22%
31-40 uren	25%	50%	100%	0%	39%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
N	8	8	1	1	18

Bijlage 3 Aanvullende tabellen gastouderbureaus

Tabel B3.1 Plaats van registratie van aangesloten gastouders 2007

	Aantal	%
in dezelfde gemeente als het gastouderbureau geregistreerd	19	15%
in dezelfde gemeente, plus buurgemeente(n)	52	42%
in dezelfde provincie	29	23%
landelijk	24	19%
Totaal	124	100%

Tabel B3.2 Aantal medewerkers van gastouderbureaus in 2007

	medewerkers loondienst		zelfst. bemiddelingswerkers	
	aantal	%	aantal	%
0	71	76,3%	53	57,0%
1	9	9,7%	28	30,1%
2 < x < 4	9	9,7%	11	11,8%
>5	3	3,2%	0	0
geen antwoord	1	1,1%	1	1,1%
	93	100,0%	93	100,0%

Tabel B3.3 Belangrijkste reden voor groei volgens eigenaren gastouderbureaus

Redenen	Aantal	%
gastouderopvang is voor ouders goedkoper geworden	30	48%
grote wachtlijsten van dagopvang	8	13%
Flexibiliteit gastouderopvang	6	9%
formalisering van de informele opvang	5	8%
Gastouderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	2	3%
makkelijkere aanvraag van kindertoeslag	3	5%
gastouderopvang met toeslag is bekender geworden	3	5%
economische noodzaak van ouders om beide te werken	2	3%
kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd	2	3%
anders	2	3%
weet niet/geen mening	1	2%
Totaal	64	100%

Bijlage 4 Vragenlijst ouders

B3413/4 februari 2008

Groei van Kinderopvang; een kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar mogelijke oorzaken
--

Welkom bij de vragenlijst "Groei van Kinderopvang"

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wil graag inzicht krijgen in de oorzaken van de groei van het gebruik kinderopvang. Het gaat hierbij om structurele kinderopvang, waarvoor ouders een kinderopvangtoeslag ontvangen. Research voor Beleid voert hiervoor een onderzoek uit. Ook als u geen gebruik maakt van kinderopvang, vragen we u de vragenlijst in te vullen. Wij danken u alvast hartelijk voor uw medewerking.

Let bij het invullen van de vragenlijst op de volgende punten:

Als u op "Volgende" drukt, krijgt u de eerste vraag te zien. Als u deze vraag hebt ingevuld, krijgt u automatisch de volgende vraag in beeld. Wanneer u een vraag onjuist invult, kunt u terug met de knop "Terug". U kunt niet naar de volgende vraag indien u de vraag op het scherm niet heeft beantwoord.

Mocht u tussentijds het invullen van de vragenlijst af willen breken om op een later tijdstip door te gaan, dan is dit mogelijk. U kunt gewoon het programma (bijv. Internet Explorer) sluiten. De volgende keer dat u inlogt, begint u automatisch bij de laatst beantwoorde vraag. Gebruik niet de standaardknoppen van het programma (bijv. Internet Explorer), zoals; Vorige, volgende of stoppen maar de knoppen "Volgende" en "Terug" onder aan uw scherm. Tot slot: uw gegevens worden vertrouwelijk behandeld. De resultaten worden zodanig verwerkt dat individuele antwoorden niet op de persoon te herleiden zijn.

Druk op "Volgende" om te starten met de eerste vraag.

1. Huidig gebruik van dagopvang
--

1. Hebt u één of meer kinderen in de leeftijd van 0 t/m 12 jaar?
☐ Ja
☐ Nee → einde vragenlijst; bedankt voor de medewerking
2. Kunt u aangeven voor elk kind in de leeftijd van 0 t/m 12 jaar aangeven wat hun leeftijd is?
Leeftijd.....
Leeftijd.....
Leeftijd.....
Leeftijd.....

3. Kunt u in onderstaand schema voor elk van uw kinderen aangeven of u momenteel gebruik maakt van kinderopvang? NB: het gaat hier om structurele kinderopvang, waarvoor u een kinderopvangtoeslag ontvangt. <check met leeftijd, KDO alleen 0 t/m 3 jaar, BSO alleen 4 t/m 12 jaar>

1	2	3	4	5
Aantal kinderen <genereren uit vraag 2>	Leeftijd <genereren uit vraag 2>	Gastouderopvang (bemiddeling via een gastouderbureau)	Dagopvang	Buitenschoolse opvang
Kind1	... jaar	ja/nee	ja/nee	ja/nee
Kind2	... jaar	ja/nee	ja/nee	ja/nee
Kind...	... jaar	ja/nee	ja/nee	ja/nee

<indien 'ja' in 3^e kolom → blok 2A

<indien 'nee' in alle kolommen → vraag 4

<indien 'nee' in de 3^e kolom en 'ja' in 4^e kolom → blok 2B

<indien 'nee' in de 3^e kolom en 'nee' in de 4^e kolom en 'ja' in 5^e kolom → blok 2C

4. Waarom heeft u niet voor formele kinderopvang tijdens werktijden of studie gekozen voor uw kind(eren)? (Meerdere antwoorden mogelijk)
- ☐ Ik maak gebruik van een betaalde oppas (bijv. betaalde oppas, grootouders of au pair)
 - ☐ Ik maak gebruik van een onbetaalde oppas (bijv. oppas door grootouders of vrienden)
 - ☐ Ouders doen zorg zelf
 - ☐ Anders, nl...

<Indien vraag 4 '...betaalde oppas' of '...onbetaalde oppas'>

4. EXTRA Kunt u aangeven wat uw relatie tot de oppas van uw kind is?
- ☐ Directe familie
 - ☐ Vrienden/kennissen/buren
 - ☐ Anders

< → blok 3>

2A. Vroeger gebruik van kinderopvang <bij gebruik gastouderopvang>

<Voor elk kind dat gebruik maakt van gastouderopvang dit blok herhalen>

5. a. Kunt u voor uw kind van nu ... jaar oud aangeven sinds welk jaar u gebruik maakt van gastouderopvang (bemiddeling via gastouderbureau)?
- <check op geboortedatum? Dus bij opties vóór de geboorte kind niet weergeven>
- ☐ vóór 2005
 - ☐ 2005
 - ☐ 2006
 - ☐ 2007
- <Indien 'vóór 2005' → vraag 8a>

5. a1. Kunt u voor uw kind van nu .. jaar oud aangeven met hoeveel contracturen gastouderopvang (bemiddeling via gastouderbureau) u aanvankelijk begonnen bent?
.... contracturen
6. a. Kunt u ten aanzien van uw kind van nu ... jaar oud aangeven hoe u voor
<2005/2006/2007 zie 5a> kinderopvang regelde tijdens de uren dat u nu gebruik maakt van gastouderopvang? (Als u van meerdere kinderopvangvormen gebruik maakte, kiest u dan de belangrijkste)
- ☐ Niet van toepassing, want daarvoor verlof (bevallingsverlof en/of ouderschapsverlof)
 - ☐ Ouders doen zorg zelf
 - ☐ Betaalde oppas (bijv. betaalde oppas, grootouders of au pair)
 - ☐ Onbetaalde oppas (bijv. oppas door grootouders of vrienden)
 - ☐ Peuterspeelzaal
 - ☐ Dagopvang (kinderdagverblijf)
- <bij kind in leeftijd 4 t/m 12 jaar (=ouder dan 3 jaar)>
- ☐ Buitenschoolse opvang

<Indien vraag 6a 'betaalde oppas' of 'onbetaalde oppas'>

- 6 -a1. Kunt u aangeven wat uw relatie tot de oppas voor uw kind van nu ... jaar oud was?
- ☐ Directe familie
 - ☐ Vrienden/kennissen/buren
 - ☐ Anders
6. -a2 Kunt u aangeven wat uw relatie tot de gastouder van uw kind van nu ...jaar oud is?
- ☐ Directe familie
 - ☐ Vrienden/kennissen/buren
 - ☐ Anders

<Indien antwoord vr6a-1= antwoord vr6a-2>

- 6 -a3. Gaat het hier om dezelfde persoon als de oppas in <2005/2006/2007 zie 5a>?
- ☐ Ja
 - ☐ Nee
7. a. Kunt u aangeven wat in <2005/2006/2007 zie vraag 5a> de aanleiding was om gastouderopvang te gaan gebruiken voor uw kind van nu .. jaar (Meerdere antwoorden mogelijk)

Nogmaals: uw gegevens worden vertrouwelijk behandeld. De resultaten worden zodanig verwerkt dat individuele antwoorden niet op de persoon te herleiden zijn.

Verandering in gezinssituatie

- ☐ Eerder was mijn kind te jong voor deze kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)
- ☐ De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)
- ☐ Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren
- ☐ Vader wilde/is meer gaan werken/studeren
- ☐ Vader/moeder wilde meer eigen tijd

Verandering in aanbod

- ☐ De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar
- ☐ De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)
- ☐ De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar
- ☐ De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)
- ☐ Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm

Verandering in financieel opzicht

- ☐ Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag
- ☐ Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage
- ☐ Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage
- ☐ Financieel aantrekkelijk voor gastouder

Verandering in omgeving

- ☐ Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd
- ☐ Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook
- ☐ Anders, nl.....

<indien vader en/of moeder wilde/is meer gaan werken/studeren bij 7a.>

- 7 a1. Om hoeveel uren ging dat?
.... uren

<indien meerdere antwoorden bij 7a.>

- 7 a. EXTRA. Kunt u aangeven welke van de redenen toentertijd voor u de belangrijkste was?
☐ *<aangekruiste antwoorden herhalen>*
- 8 a. Heeft u sinds de aanvang van gastouderopvang het aantal uren dat u voor uw kind van nu ... jaar oud gebruik maakt van gastouderopvang nog uitgebreid?
☐ Nee
☐ Ja

<Indien nee → vraag 12a

<indien ja → vraag 9a>

<check op jaar; jaren voor antwoord 5a niet weergeven>

- 9 a. In welk jaar was dat? (Meerdere antwoorden mogelijk)
☐ vóór 2005
☐ 2005
☐ 2006
☐ 2007

<indien bij vraag 9a 'vóór 2005 → einde blok>

<vraag 10&11 voor 2005, 2006 en 2007 bij 9a>

- 10 a. Kunt u aangeven wat in <2005/2006/2007 zie vraag 9a> de aanleiding was om meer uren gastouderopvang te gaan gebruiken voor uw kind van nu ... jaar oud (Meerdere antwoorden mogelijk)

Nogmaals: uw gegevens worden vertrouwelijk behandeld. De resultaten worden zodanig verwerkt dat individuele antwoorden niet op de persoon te herleiden zijn.

Verandering in gezinssituatie

- ☐ Eerder was mijn kind te jong voor deze kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)
- ☐ De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)
- ☐ Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren
- ☐ Vader wilde/is meer gaan werken/studeren
- ☐ Vader/moeder wilde meer eigen tijd

Verandering in aanbod

- ☐ De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar
- ☐ De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)
- ☐ De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar
- ☐ De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)
- ☐ Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm

Verandering in financieel opzicht

- ☐ Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag
- ☐ Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage
- ☐ Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage
- ☐ Financieel aantrekkelijk voor gastouder

Verandering in omgeving

- ☐ Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd
- ☐ Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook
- ☐ Anders, nl.....

<indien vader en/of moeder wilde/is meer gaan werken/studeren bij 10a.>

- 10 a. Om hoeveel uren ging dat?
.... uren

<indien meerdere antwoorden bij 10a.>

- 10 a. EXTRA. Kunt u aangeven welke van de redenen toentertijd voor u de belangrijkste was?
☐ *<aangekruiste antwoorden herhalen>*
- 11 a. Hoeveel contracturen heeft u in <2005/2006/2007 zie vraag 9a> het gebruik van gastouderopvang voor uw kind van nu ...jaar uitgebreid?
... extra contracturen gemiddeld per week

- 12 a. Hoeveel contract uren maakt u nu gebruik van gastouderopvang voor uw kind van nu ... jaar oud?
... contracturen gemiddeld per week

2B. Vroeger gebruik van kinderopvang <bij gebruik dagopvang>

<Einde blok → begin dit blok indien nog een kind gastouderopvang.

Anders → blok 3

<Voor elk kind dat gebruik maakt van dagopvang dit blok herhalen>

- 5 b. Kunt u voor uw kind van nu ... jaar oud aangeven sinds welk jaar u gebruik maakt van dagopvang?

<check op geboortedatum? Dus bij opties vóór de geboorte kind niet weergeven>

- ☐ vóór 2005
- ☐ 2005
- ☐ 2006
- ☐ 2007

<Indien 'vóór 2005' -> vraag 8b>

- 5 b1. Kunt u voor uw kind van nu .. jaar oud aangeven met hoeveel contracturen dagopvang u aanvankelijk begonnen bent?
.... contracturen

- 6 b. Kunt u ten aanzien van uw kind van nu ...jaar oud aangeven hoe u voor <2005/2006/2007 zie 5b> kinderopvang regelde tijdens de uren dat u nu gebruik maakt van dagopvang? (Als u van meerdere kinderopvangvormen gebruik maakte, kiest u dan de belangrijkste)

- ☐ Niet van toepassing, want daarvoor verlof (bevallingsverlof en/of ouderschapsverlof)
- ☐ Ouders doen zorg zelf
- ☐ Betaalde oppas (bijv. betaalde oppas, grootouders of au pair)
- ☐ Onbetaalde oppas (bijv. oppas door grootouders of vrienden)
- ☐ Peuterspeelzaal
- ☐ Gastouderopvang (bemiddeling via gastouderbureau)

<Indien vraag 6b 'betaalde oppas' of 'onbetaalde oppas'>

- 6 b-1. Kunt u aangeven wat uw relatie tot de oppas voor uw kind van nu ... jaar oud was?

- ☐ Directe familie
- ☐ Vrienden/kennissen/buren
- ☐ Anders

- 7 b. Kunt u aangeven wat in <2005/2006/2007 zie vraag 5b> de aanleiding was om dagopvang te gaan gebruiken voor uw kind van nu ... jaar oud (Meerdere antwoorden mogelijk)

Nogmaals: uw gegevens worden vertrouwelijk behandeld. De resultaten worden zodanig verwerkt dat individuele antwoorden niet op de persoon te herleiden zijn.

Verandering in gezinssituatie

- ☐ Eerder was mijn kind te jong voor deze kinderopvangvorm (bijv. kind was net geboren)
- ☐ De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)
- ☐ Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren
- ☐ Vader wilde/is meer gaan werken/studeren
- ☐ Vader/moeder wilde meer eigen tijd

Verandering in aanbod

- ☐ De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar
- ☐ De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)
- ☐ De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar
- ☐ De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)
- ☐ Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm

Verandering in financieel opzicht

- ☐ Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag
- ☐ Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage
- ☐ Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage

Verandering in omgeving

- ☐ Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd
- ☐ Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook
- ☐ Anders, nl.....

<indien vader en/of moeder wilde/is meer gaan werken/studeren bij 10a.>

- 7 b1. Om hoeveel uren ging dat?

.... uren

<indien meerdere antwoorden bij 7b.>

- 7 b. EXTRA. Kunt u aangeven welke van de redenen toentertijd voor u de belangrijkste was?

☐ *<aangekruiste antwoorden herhalen>*

- 8 b. Heeft u sinds de aanvang van dagopvang het aantal uren dat u voor uw kind van nu ... jaar oud gebruik maakt van dagopvang nog uitgebreid?

- ☐ nee
- ☐ ja

<Indien nee → vraag 13b>

<indien ja → vraag 9b>

<check op jaar; jaren voor antwoord 5b niet weergeven>

- 9 b. In welk jaar was dat? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ vóór 2005
- ☐ 2005
- ☐ 2006
- ☐ 2007

<indien 'vóór 2005' → einde blok>

<vraag 10&11 voor 2005, 2006 en 2007 bij 19b>

- 10 b. Kunt u aangeven wat in <2005/2006/2007 zie vraag 9b> de aanleiding was om meer uren dagopvang te gaan gebruiken voor uw kind van nu ... jaar oud (Meerdere antwoorden mogelijk)

Nogmaals: uw gegevens worden vertrouwelijk behandeld. De resultaten worden zodanig verwerkt dat individuele antwoorden niet op de persoon te herleiden zijn.

Verandering in gezinssituatie

- ☐ Eerder was mijn kind te jong voor deze kinderopvangvorm
- ☐ De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)
- ☐ Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren
- ☐ Vader wilde/is meer gaan werken/studeren
- ☐ Vader/moeder wilde meer eigen tijd

Verandering in aanbod

- ☐ De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar
- ☐ De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)
- ☐ De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar
- ☐ De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)
- ☐ Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm

Verandering in financieel opzicht

- ☐ Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag
- ☐ Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage
- ☐ Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage

Verandering in omgeving

- ☐ Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd
- ☐ Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook
- ☐ Anders, nl.....

<indien vader en/of moeder wilde/is meer gaan werken/studeren bij 10b.>

- 10 b1. Om hoeveel uren ging dat?

.... uren

<indien meerdere antwoorden bij 10b.>

- 10 b. EXTRA. Kunt u aangeven welke van de redenen toentertijd voor u de belangrijkste was?

- ☐ *<aangekruiste antwoorden herhalen>*

- 11 b. Hoeveel contracturen heeft u in <2005/2006/2007 zie vraag 9b> het gebruik van dagopvang voor uw kind van nu jaar oud uitgebreid?

... extra contracturen gemiddeld per week

- 12 b. Hoeveel contract uren maakt u nu gebruik van dagopvang voor uw kind van nu ... jaar oud?

... contracturen gemiddeld per week

<Einde blok → begin dit blok indien nog een kind kinderopvang (in vraag 3 nog een 'ja' 4^e kolom).

Anders, indien BSO ('ja' in 5^e kolom) → volgend blok 2C

Anders → blok 3

2C. Vroeger gebruik van kinderopvang <bij gebruik buitenschoolse opvang>

<Voor elk kind dat gebruik maakt van buitenschoolse opvang dit blok herhalen>

- 5 c. Kunt u voor uw kind van nu ... jaar oud aangeven sinds welk jaar u gebruik maakt van buitenschoolse opvang?

<check op geboortedatum? Dus bij opties vóór de geboorte kind niet weergeven>

- ☐ vóór 2005
- ☐ 2005
- ☐ 2006
- ☐ 2007

<Indien 'vóór 2005' -> vraag 8c>

- 5 c1. Kunt u voor uw kind van nu .. jaar oud aangeven met hoeveel contracturen buitenschoolse opvang u aanvankelijk begonnen bent?
.... contracturen

- 6 c . Kunt u ten aanzien van uw kind van nu ... jaar oud aangeven hoe u voor <2005/2006/2007 zie 5c> kinderopvang regelde tijdens de uren dat u nu gebruik maakt van buitenschoolse opvang? (Als u van meerdere kinderopvangvormen gebruik maakte, kiest u dan de belangrijkste)

- ☐ Niet van toepassing, want daarvoor verlof (bevallingsverlof en/of ouderschapsverlof)
- ☐ Ouders doen zorg zelf
- ☐ Betaalde oppas (bijv. betaalde oppas, grootouders of au pair)
- ☐ Onbetaalde oppas (bijv. oppas door grootouders of vrienden)
- ☐ Peuterspeelzaal
- ☐ Dagopvang
- ☐ Gastouderopvang (bemiddeling via gastouderbureau)

<Indien vraag 6c 'betaalde oppas' of 'onbetaalde oppas'>

- 6 c-1Kunt u aangeven wat uw relatie tot de oppas voor uw kind van nu ... jaar oud was?
- ☐ Directe familie
 - ☐ Vrienden/kennissen/buren
 - ☐ Anders

- 7 c. Kunt u aangeven wat in <2005/2006/2007 zie vraag 5c> de aanleiding was om buitenschoolse opvang te gaan gebruiken voor uw kind van nu ... jaar oud (Meerdere antwoorden mogelijk)

Nogmaals: uw gegevens worden vertrouwelijk behandeld. De resultaten worden zodanig verwerkt dat individuele antwoorden niet op de persoon te herleiden zijn.

Verandering in gezinssituatie

- ☐ Eerder was mijn kind te jong voor deze kinderopvangvorm (bijv. nog geen 4 jaar)
- ☐ De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)
- ☐ Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren
- ☐ Vader wilde/is meer gaan werken/studeren
- ☐ Vader/moeder wilde meer eigen tijd

Verandering in aanbod

- ☐ De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar
- ☐ De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)
- ☐ De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar
- ☐ De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)
- ☐ Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm
- ☐ Beter aanbod van buitenschoolse opvangvoorzieningen bij de school

Verandering in financieel opzicht

- ☐ Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag
- ☐ Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage
- ☐ Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage

Verandering in omgeving

- ☐ Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd
- ☐ Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook
- ☐ Anders, nl.....

<indien vader en/of moeder wilde/is meer gaan werken/studeren bij 10b.>

- 7 c1. Om hoeveel uren ging dat?
.... uren

<indien meerdere antwoorden bij 7c.>

- 7 c. EXTRA. Kunt u aangeven welke van de redenen toentertijd voor u de belangrijkste was?
- ☐ <aangekruiste antwoorden herhalen>
- 8 c. Heeft u sinds de aanvang van gastouderopvang het aantal uren dat u voor uw kind van nu ... jaar oud gebruik maakt van gastouderopvang nog uitgebreid?
- ☐ Nee
 - ☐ Ja

<Indien nee → vraag 12c

<indien ja → vraag 9c>

<check op jaar; jaren voor antwoord 5c niet weergeven>

9 c. In welk jaar was dat? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ vóór 2005
- ☐ 2005
- ☐ 2006
- ☐ 2007

<indien vraag 9c 'vóór 2005' → **einde blok**>

<vraag 10&11 voor 2005, 2006 en 2007 bij 9a>

10 c. Kunt u aangeven wat in <2005/2006/2007 zie vraag 9a> de aanleiding was om meer uren buitenschoolse opvang te gaan gebruiken voor uw kind van nu ... jaar oud (Meerdere antwoorden mogelijk)

Nogmaals: uw gegevens worden vertrouwelijk behandeld. De resultaten worden zodanig verwerkt dat individuele antwoorden niet op de persoon te herleiden zijn.

Verandering in gezinssituatie

- ☐ Eerder was mijn kind te jong voor deze kinderopvangvorm
- ☐ De gezinssamenstelling is gewijzigd (bijv. geboorte broertje of zusje, scheiding)
- ☐ Moeder wilde/is meer gaan werken/studeren
- ☐ Vader wilde/is meer gaan werken/studeren
- ☐ Vader/moeder wilde meer eigen tijd

Verandering in aanbod

- ☐ De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar
- ☐ De andere formele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)
- ☐ De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had was niet (meer) beschikbaar
- ☐ De andere informele kinderopvangvorm(en) die ik had beviel niet (meer)
- ☐ Eerder was er geen mogelijkheid tot deze kinderopvangvorm

Verandering in financieel opzicht

- ☐ Goedkopere opvang door verhoging kinderopvangtoeslag
- ☐ Goedkopere opvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage
- ☐ Makkelijkere aanvraag van bijdragen in de kosten van kinderopvang door invoering van verplichte werkgeversbijdrage

Verandering in omgeving

- ☐ Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd
- ☐ Anderen in mijn omgeving gebruiken deze kinderopvangvorm ook
- ☐ Anders, nl.....

<indien vader en/of moeder wilde/is meer gaan werken/studeren bij 10c.>

10 c1. Om hoeveel uren ging dat?

.... uren

<indien meerdere antwoorden bij 10.>

10 c. EXTRA. Kunt u aangeven welke van de redenen toentertijd voor u de belangrijkste was?

☐ <aangekruiste antwoorden herhalen>

11 c. Hoeveel contracturen heeft u in <2005/2006/2007 zie vraag 9c> het gebruik van buitenschoolse opvang voor uw kind van nu jaar oud uitgebreid?
... extra contracturen gemiddeld per week

12 c. Hoeveel contracturen maakt u nu gebruik van buitenschoolse opvang voor uw kind van nu ... jaar oud?
.... contracturen gemiddeld per week

<Indien nog een kind BSO (vraag 3, nog een 'ja' in 5^e kolom) → begin dit blok

3. Maatschappelijk beeld van kinderopvang

Anders → blok 3

De volgende vragen worden gesteld aan zowel ouders die gebruik maken van kinderopvang als ouders die geen gebruik maken van kinderopvang.

13 Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stelling:

Een kind kan het beste *alleen* door de eigen ouder worden verzorgd.

- ☐ Helemaal oneens
- ☐ Oneens
- ☐ Niet oneens, niet eens
- ☐ Enigszins mee eens
- ☐ Helemaal mee eens

14 In hoeverre zou u uw kind(eren) met een gerust hart aan de onderstaande opvangvormen toevertrouwen?

	Zeker niet	Liever niet	Eventueel	Goede mogelijkheid	Ideaal	Weet niet/ Nooit in verdiept
Gastouderopvang (bemiddeling door gastouderbureau)						
Kinderdagopvang						
Buitenschoolse opvang						
Grootouder(s)						
Andere familieleden/ vrienden/bekenden						
Zelf gezochte oppas (buiten familie of kennissenkring)						

- 15 Hoeveel dagdelen (ochtenden, middagen) per week kan een kind voor uw gevoel hoogstens door anderen dan uzelf of uw partner worden opgevangen? Als u vindt dat dit in het geheel niet kan, vult u 0 (nul) in.
.....dagdelen per week
- 16 Kunt u aangeven in hoeverre de volgende uitspraak op u van toepassing is?
Het komt in mijn omgeving (vrienden, familie of bureu) veel voor dat kinderen worden opgevangen in bijvoorbeeld het kinderdagverblijf, gastouderopvang of buitenschoolse opvang (formele kinderopvang)
- ☐ Helemaal niet van toepassing
 - ☐ Niet echt op mij van toepassing
 - ☐ Neutraal
 - ☐ Deels op mij van toepassing
 - ☐ Helemaal op mij van toepassing

4. Achtergrondgegevens

- 17 Wat was uw werksituatie (betaald) of studie gedurende de laatste drie jaar (peildatum: december)
- december 2005 december 2006 december 2007
- ☐ Ik werk gemiddeld ... uur per week
 - ☐ Ik besteed gemiddeld ... uur per week aan mijn studie
 - ☐ Ik werk gemiddeld ... uur per week en ik besteed gemiddeld ... uur per week aan mijn studie
 - ☐ Ik werk of studeer momenteel niet
- 18 Wat was de werksituatie (betaald) of studie van uw eventuele partner gedurende de laatste 3 jaar (peildatum: december)?
- december 2005 december 2006 december 2007
- ☐ Mijn partner werkt gemiddeld ... uur per week
 - ☐ Mijn partner besteedt gemiddeld ... uur per week aan studie
 - ☐ Mijn partner werkt gemiddeld ... uur per week en besteedt gemiddeld ... uur per week aan studie
 - ☐ Mijn partner werkt momenteel niet
 - ☐ Ik heb geen partner
- 19 Wat is uw netto maandinkomen?
- ☐ Tot 500 euro
 - ☐ Van 500 tot 1000 euro
 - ☐ Van 1000 tot 1500 euro
 - ☐ Van 1500 tot 2000 euro
 - ☐ Van 2000 tot 2500 euro
 - ☐ Meer dan 2500 euro
 - ☐ Weet niet/ wil niet zeggen

<indien bij vraag 19 niet 'ik heb geen partner'>

20 Wat is het netto maandinkomen van uw partner?

- ☐ Tot 500 euro
- ☐ Van 500 tot 1000 euro
- ☐ Van 1000 tot 1500 euro
- ☐ Van 1500 tot 2000 euro
- ☐ Van 2000 tot 2500 euro
- ☐ Meer dan 2500 euro
- ☐ Weet niet/ wil niet zeggen

21 Wat is uw postcode (alleen de cijfers)?

....

- ☐ Wil niet zeggen

Dit was de laatste vraag. Vriendelijk bedankt voor uw medewerking.

Bijlage 5 Vragenlijst gastouderbureaus

Introductie aan de telefoon:

Goedemorgen/goedemiddag, met van Research voor Beleid.

1. Klopt het dat uw organisatie gastouderopvang aanbiedt waarvoor ouders een kinderopvangtoeslag kunnen ontvangen?

Bij ja.... Ik ben op zoek naar de eigenaar of manager die gaat over de gastouderopvang.

*Bij nee ...*Sorry, dan heb ik een verkeerd telefoonnummer gekregen. Sorry voor het storen, goedendag

Introductie aan eigenaar / manager

Goedemorgen/goedemiddag, metvan Research voor Beleid. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wil graag inzicht krijgen in de oorzaken van de groei van het gebruik van kinderopvang. Het gaat hierbij om gastouderopvang waarvoor ouders een kindertoeslag ontvangen. Misschien heeft u al over dit onderzoek gehoord via uw branchevereniging. Research voor Beleid voert hiervoor een onderzoek uit. Via de Kamer van Koophandel hebben wij de naam van uw gastouderbureaus gekregen. Graag zou ik u enige vragen stellen over de ontwikkeling van gastouderopvang. De duur van het interview is maximaal 10 minuten. De verwerking van de onderzoeksgegevens vindt anoniem plaats. Zou u enkele vragen voor ons willen beantwoorden?

Vragen over eigen gastouderbureau

2. Biedt u naast gastouderopvang ook andere vormen van kinderopvang aan? Zo ja, welke?
- ☐ Kinderdagverblijf / dagopvang
 - ☐ BSO Buitenschoolse opvang
 - ☐ Peuterspeelzaal
 - ☐ Anders, nl...
 - ☐ Nee
3. Biedt u gastouderopvang aan buiten de reguliere kinderopvangtijden (7.30 tot 18.30u)?
- ☐ Ja
 - ☐ Nee
4. Bij welke gemeente(s) is uw gastouderbureau geregistreerd?
- Naam gemeente.....*
5. In welke gemeente(s) zijn de bij u aangesloten gastouders werkzaam
- ☐ In dezelfde gemeente als waar het gastouderbureau geregistreerd is
 - ☐ In dezelfde gemeente, plus buurgemeente(n)
 - ☐ In dezelfde provincie
 - ☐ Landelijk

6. In welk jaar bent u gestart met gastouderopvang gestart?
- ☐ Voor 2005 ga direct door naar vraag 9
- ☐ 2005
- ☐ 2006
- ☐ 2007
- ☐ 2008
7. In welke sector werkte u (de oprichter) hiervoor?
- Sector/werk.....*
8. Hoeveel mensen werken er, betaald, bij dit gastouderbureau anders dan gastouders?
- ☐ In loondienst.....Aantal.....
- ☐ Als zelfstandig bemiddelingsmedewerker.....aantal
9. Is uw organisatie aangesloten bij een brancheorganisatie, zo ja, welke?
- ☐ MO-groep
- ☐ De Brancheorganisatie Kinderopvang ondernemers in de kinderopvang?
- ☐ Andere, nl.....
- ☐ Geen
10. Hoeveel gastouders zijn momenteel bij uw bureau ingeschreven?
- Aantal.....*
- 10a. Hoeveel daarvan zijn momenteel daadwerkelijk actief?
- Aantal.....*
11. Op welke wijze komt de koppeling tussen gastouders en ouders tot stand?
- ☐ Via gastouderbureau
- ☐ Gastouders melden zichzelf meestal zelf aan met de kinderen die ze willen opvangen
- ☐ Vraagouders melden zich meestal zelf aan met gewenste gastouder
- ☐ Geen dominante wijze van werving
12. Werft u actief nieuwe gastouders? Zo ja, op welke wijze?
- ☐ Nee
- ☐ Via advertenties in tijdschriften / huis-aan-huis-bladen
- ☐ Via internet
- ☐ Anders, nl.....
12. Voor hoeveel kinderen verzorgt / bemiddelt u in gastouderopvang?
- ☐ 0-3 jaar: aantal.....
- ☐ 4-12 jaar: aantal.....
13. Hoe heeft het aantal gastouders en kinderen zich de afgelopen jaren ontwikkeld ?

	2005	2006	2007
Aantal actiever gastouders			
Aantal kinderen			

Indien er sprake is van ontwikkeling (toename / afname)

14. Welke factoren spelen, volgens u een belangrijke rol voor de toe/afname(*meerdere antwoorden mogelijk*)

- ☐ Gastouderopvang is goedkoper geworden
- ☐ Makkelijkere aanvraag kindertoeslag
- ☐ Kinderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd
- ☐ Gastouderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd
- ☐ Formalisering van de informele opvang
- ☐ Weet niet
- ☐ Andere reden, namelijk.....

Indien meerdere antwoorden gegeven zijn bij 14:

15. Wat is volgens u de belangrijkste reden

- ☐ Gastouderopvang is goedkoper geworden
- ☐ Makkelijkere aanvraag kindertoeslag
- ☐ Kinderopvang maatschappelijk meer geaccepteerd
- ☐ Gastouderopvang is maatschappelijk meer geaccepteerd
- ☐ Formalisering van de informele opvang
- ☐ Weet niet
- ☐ Andere reden namelijk

Indien er sprake is van groei:

16. Hebben zich door de groei majeure wijzigingen voorgedaan in uw takenpakket/werkwijze? (*meer antwoorden mogelijk*)

- ☐ Meer contact met ouders
- ☐ Minder contact met ouders
- ☐ Aanbod cursussen aan gastouders
- ☐ Meer aanbod diensten aan gastouders
- ☐ Geen wijzigingen
- ☐ Anders, nl.....

Afsluiting

Dit was de laatste vraag aan u.

Wij willen u echter tevens vragen of u bereid bent onze vragenlijst aan **alle** bij u aangesloten gastouders door te mailen. Dit is voor ons de betrouwbaarste manier om hen te bereiken.

Wilt u ons hiervoor uw medewerking verlenen en ons uw email adres doorgeven? De gastouders ontvangen dan **via U** onze mail met een uitnodiging om mee te doen aan een webenquête, welke anoniem is, zonder vermelding van het gastouderbureau waar ze werken.

Wij danken u hartelijk voor uw tijd en medewerking.

Bijlage 6 Vragenlijst gastouders

B3413 / B3419 / 29 februari 2008 (definitief)

Welkom bij de webenquête: 'groei van kinderopvang'

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wil graag inzicht krijgen in de oorzaken van de groei van het gebruik van kinderopvang. Het gaat hierbij om structurele kinderopvang, waarvoor ouders een kinderopvangtoeslag ontvangen. Research voor Beleid voert hiervoor een onderzoek uit. Wij hebben gastouderbureaus verzocht een email te sturen naar hun gastouders met het verzoek deze webenquête voor ons in te vullen. De verwerking van de onderzoeksgegevens vindt anoniem plaats en zijn niet herleidbaar tot uw gastouderbureau. Wij danken u alvast hartelijk voor uw medewerking.

1. Huidige situatie gastouderopvang

- 1 Wanneer bent u begonnen te werken als gastouder bij een (geregistreerd) gastouderbureau?
 - ☐ voor 2005
 - ☐ 2005
 - ☐ 2006
 - ☐ 2007
 - ☐ 2008
- 2 Heeft u voorheen als gastouder/oppas zonder tussenkomst van een gastouderbureau gewerkt?
Zo ja, hoe lang?.....(maanden)
- 2A. Waarom heeft u zich aangesloten bij een gastouderbureau?
 - ☐ Op verzoek van ouders i.v.m. kinderopvangtoeslag
 - ☐ Professionalisering van eigen activiteiten
 - ☐ Op verzoek van gastouderbureau
 - ☐ Anders, nl.....
- 3 Hoeveel kinderen vangt u gemiddeld per week op als gastouder?
 - ☐ Kinderen van 0-3 jaar; aantal.....
 - ☐ Kinderen van 4-12 jaar; aantal.....
- 4 Wat is uw relatie tot de kinderen die u opvangt als gastouder (*meerdere antwoorden mogelijk*)?
 - ☐ Directe familie
 - ☐ Vrienden/kennissen
 - ☐ Anders

- 5 Hoeveel dagen per week vangt u kinderen op als gastouder?
- ☐ 1 dag
 - ☐ 2 dagen
 - ☐ 3 dagen
 - ☐ 4 dagen
 - ☐ 5 dagen en meer
- 6 Wat zijn over het algemeen uw maximale opvangtijden?
- Starttijd eerste kind
- Eindtijd laatste kind
- 7 Verzorgt u de gastouderopvang alleen? (*meerdere antwoorden zijn mogelijk*)
- ☐ Ja, ik verzorg het alleen
 - ☐ Nee, mijn partner helpt soms mee
 - ☐ Nee, mijn kinderen helpen soms mee
 - ☐ Nee, ik heb soms betaalde hulp
 - ☐ Anders, nl.
- 8 Wat ontvangt u gemiddeld per maand voor de **gastouderopvang** die u verzorgt?
- ☐ Tot 500 euro
 - ☐ Van 500-1000 euro
 - ☐ Van 1000-1500 euro
 - ☐ Van 1500-2000 euro
 - ☐ Meer dan 2000 euro
 - ☐ Weet niet/wil niet zeggen
- 9 Is dit uw belangrijkste bron van inkomsten (*het betreft uitsluitend uw persoonlijke inkomsten, niet het gezinsinkomen*)?
- ☐ Ja -> GA NAAR VRAAG 10A
 - ☐ Nee -> GA NAAR VRAAG 10B
- 10A Heeft u zelf daarnaast nog andere inkomsten?
- ☐ Nee
 - ☐ Ja, salaris uit loonarbeid
 - ☐ Ja, andere inkomsten als zelfstandig ondernemer
 - ☐ Ja, AOW/pensioen
 - ☐ Anders, nl.....
- 10B Wat zijn daarnaast uw andere inkomsten?
- ☐ Salaris uit loonarbeid
 - ☐ Andere inkomsten als zelfstandig ondernemer
 - ☐ AOW/pensioen
 - ☐ Anders, nl.....

<opties voor aanvangsjaar (zie vraag 1) niet weergeven>

11. Hoe heeft uw opvang zich ontwikkeld gedurende de laatste drie jaar wat betreft het aantal kinderen dat u per week opvangt? (indien u het zich niet exact herinnert, mag u ook een schatting geven. Als u in een bepaald jaar geen kinderen in een bepaalde leeftijdscategorie opvangt, kunt u een 0 invullen)

	Aantal kinderen 0-3	Aantal kinderen 4-12
Per 31 dec 2005		
Per 31 dec 2006		
Per 31 dec 2007		

2. Relatie gastouderbureau

- 12 Hoe bent u in contact gekomen met uw gastouderbureau?
- ☐ Via andere gastouders
 - ☐ Via advertentie/mailing van gastouderbureau
 - ☐ Via familie/vriend/kennis
 - ☐ Via gemeente
 - ☐ Anders, nl.....
- 13 Hoe vaak heeft u contact met uw gastouderbureau per jaar?
- ☐ Geen regelmatig contact
 - ☐ 1 x per jaar
 - ☐ 2 x per jaar
 - ☐ 3 x per jaar
 - ☐ Meer dan 3 x per jaar
- 14 Is een vertegenwoordiger van gastouderbureau bij u thuis geweest?
- ☐ Ja
 - ☐ Nee
- 15 Heeft u ooit een cursus op het gebied van kinderopvang gevolgd **via het gastouderbureau**?
- ☐ Ja -> GA NAAR VRAAG 15A
 - ☐ Nee -> GA NAAR VRAAG 16
- 15A Betrof dit (ook) een cursus EHBO?
- ☐ Ja, cursus EHBO -> GA NAAR VRAAG 17
 - ☐ Ja, cursus EHBO specifiek voor kinderen -> GA NAAR VRAAG 17
 - ☐ Nee -> GA NAAR VRAAG 16
- 16 Heeft u ooit een cursus EHBO gevolgd anders dan via het gastouderbureau ?
- ☐ Ja, cursus EHBO
 - ☐ Ja, cursus EHBO specifiek voor kinderen
 - ☐ Nee

- 17 Heeft u voor uw registratie als gastouder (risico-inventarisatie) de veiligheid in het huis waar de opvang plaats vindt moeten aanpassen?
- ☐ Ja, namelijk
- ☐ Nee
- 18 Wat voor soort diensten biedt uw gastouderbureau u? *(meerdere antwoorden mogelijk)*
- ☐ Administratie/registratie
- ☐ Voorlichting/advies op het gebied van pedagogisch beleid
- ☐ Controle/advies veiligheid in huis
- ☐ (informatie over) aanbod van cursussen (anders dan EHBO)
- ☐ Cursus EHBO
- ☐ Anders, namelijk

3. Persoonlijke gegevens

- 19 Wat is uw geslacht?
- ☐ Vrouw
- ☐ Man
- 20 Wat is uw leeftijd?
- ☐ Jonger dan 25 jaar
- ☐ Tussen de 25 en 34 jaar
- ☐ Tussen de 35 en 44 jaar
- ☐ Tussen de 45 en 54 jaar
- ☐ Tussen de 55 en 64 jaar
- ☐ Ouder dan 65 jaar
- 21 Heeft u ook eigen kinderen? *(Als u in een bepaalde leeftijdscategorie geen kinderen heeft kunt u een 0 invullen. Als u geen eigen kinderen heeft, kunt u volstaan met een vinkje)*
- ☐ Kinderen van 0-3 jaar; aantal.....
- ☐ Kinderen van 4-12 jaar; aantal.....
- ☐ Ouder dan 12 jaar; aantal.....
- ☐ Geen eigen kinderen
- 22 Wat is uw hoogst genoten opleiding?
- ☐ basisonderwijs (lagere school)
- ☐ VMBO (MAVO, LBO, LTS, LEAO, VBO, IVBO, MULO-A, huishoudschool, praktijkonderwijs)
- ☐ MBO (MEAO, MTS, etc)
- ☐ HAVO/VWO (MULO-B, HBS, MMS, gymnasium)
- ☐ HBO (HTS, HEAO, HLS, KMA, etc)
- ☐ WO (universiteit)
- ☐ Anders, nl.....
- 23 Wat is uw postcode? *(alleen de cijfers)*
-
- ☐ Wil niet zeggen

Dit was de laatste vraag. Vriendelijk bedankt voor uw medewerking

Bijlage 7 Stellingen expertmeeting

- 1 Veranderende opvattingen over werk en kinderopvang zijn het meest bepalend voor de arbeidsparticipatie van moeders.
- 2 Het maatschappelijk beeld van kinderopvang is o.a. veranderd door beleidsmaatregelen van de overheid.
- 3 Sinds 2007 is het taboe op buitenschoolse opvang echt van de baan.
- 4 Gastouderopvang is snel gegroeid door formalisering en wachtlijsten voor dagopvang
- 5 Grootouders blijven in Nederland belangrijke schakel in kinderopvang.
- 6 Kinderopvang is van noodmaatregel van ouders een arbeidsmarktinstrument geworden.
- 7 Door Wet Kinderopvang is er meer democratie in kinderopvang gekomen: opvang toegankelijk en geaccepteerd voor alle kinderen.
- 8 Dat goedkopere opvang leidt tot een enorme groei, geeft aan dat er al een latente vraag en acceptatie aanwezig was die voorheen werd gefrustreerd.
- 9 De groei van buitenschoolse opvang zal door blijven groeien tot 40% van de lagere school kinderen naar de opvang gaat.
- 10 Fulltime opvang voor jonge kinderen blijft taboe in Nederland.

Research voor Beleid
Bredewater 26
Postbus 602
2700 MG Zoetermeer
tel: 079 322 22 22
fax: 079 322 22 12
e-mail: info@research.nl
www.research.nl